

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 190

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

62. évfolyam

2019. június 5.

Tartalom

I I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 541. plenáris ülése, 2019.2.20.–2019.2.21.

2019/C 190/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai keretirányelv a minimumjövedelmi rendszerekről (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2019/C 190/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az innovatív és gyorsan növekvő vállalkozások támogatása (saját kezdeményezésű vélemény)	9
2019/C 190/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A digitális forradalom a polgárok igényeinek és jogainak szempontjából (saját kezdeményezésű vélemény)	17

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 541. plenáris ülése, 2019.2.20.–2019.2.21.

2019/C 190/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – 2019. évi éves növekedési jelentés: Egy erősebb Európáért, amely képes szembenézni a globális bizonytalansággal (COM(2018) 770 final)	24
---------------	---	----

HU

2019/C 190/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépésére tekintettel a PEACE IV (Írország–Egyesült Királyság) és az Egyesült Királyság–Írország (Írország–Észak-Írország–Skócia) területi együttműködési programok folyamatosságának lehetővé tételéről (COM(2018) 892 <i>final</i> – 2018/0432 (COD))	33
2019/C 190/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a légi közlekedés biztonságának egyes, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggő vonatkozásairól (COM(2018) 894 <i>final</i> – 2018/0434 (COD))	37
2019/C 190/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggésben az alapszintű légi összeköttetést biztosító közös szabályokról (COM(2018) 893 <i>final</i> – 2018/0433 (COD))	42
2019/C 190/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggésben az alapszintű közúti árufuvarozási összeköttetést biztosító közös szabályokról (COM(2018) 895 <i>final</i> – 2018/0436 (COD))	48
2019/C 190/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának (Egyesült Királyság) az Európai Unióból való kilépésére tekintettel az Erasmus+ program keretében folyamatban lévő tanulási célú mobilitási tevékenységek folytatására vonatkozó rendelkezések megállapításáról [COM(2019) 65 <i>final</i> — 2019/0030 (COD)]	52
2019/C 190/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 508/2014/EU rendeletnek az Egyesült Királyság Unióból való kilépése következtében az Európai Tengerügyi és Halászati Alappal kapcsolatos bizonyos szabályok tekintetében történő módosításáról (COM(2019) 48 <i>final</i> — 2019/0009 (COD))	53
2019/C 190/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2017/2403 rendeletnek az Egyesült Királyság vizein tevékenységet folytató uniós halászhajókra vonatkozó halászati engedélyek és az Egyesült Királyság halászhajói által az uniós vizeken végzett halászati műveletek tekintetében történő módosításáról (COM(2019) 49 <i>final</i> – 2019/0010 (COD))	54

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 541. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2019.2.20.–2019.2.21.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Európai keretirányelv a minimumjövedelmi rendszerekről**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2019/C 190/01)

Előadó: **Georges DASSIS**

A Közgyűlés határozata:	2018.3.15.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság”-szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2018.12.18.
Elfogadás a plenáris ülésen	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	158/81/12

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az első Európai Közöség, az ESZAK 1952-ben történt létrehozása óta az európai polgárok két nemzedéke csatlakozott nagy többséggel az európai integráció tervéhez. A gazdasági és társadalmi kohézió nagy szerepet játszott abban, hogy a polgárok elfogadták ezt a tervet.

1.2. A 2008-as pénzügyi válságot követő gazdasági válság kirobbanása óta és az utóbbi években tapasztalható gazdasági fellendülés ellenére a szegénységi ráta tovább nőtt a tartósan munkanélküliek és a szegénységben élő munkavállalók körében, és ez az arány továbbra is aggasztóan magas az uniós tagállamok többségében.

1.3. Az uniós szabályozások és kötelezettségvállalások, mint például az Európa 2020 stratégia, amely 20 millióval célozta csökkenteni a szegénységgel veszélyeztetett személyek számát, mostanáig nem hozták meg a kívánt eredményt. A szubszidiaritás elvének egyetlen eszközzel, a nyitott koordinációs módszerrel (OMC) történő alkalmazása tehát elégtelennek bizonyul a kitűzött célok eléréséhez.

1.4. Az európai tisztességes minimumjövedelem kötelező érvényű európai keretének bevezetése, amely lehetővé teszi a tagállamok minimumjövedelmi rendszereinek kiterjesztését, támogatását és „tisztességessé”(megfelelővé) tételét, fontos első válasz lépés lenne Európa részéről a szegénység súlyos és állandó európai problémájára. Teljes mértékben illeszkedne a Juncker elnök által meghirdetett szociális „AAA” minősítésű Európa keretébe és konkrét jelzést küldene a polgároknak, megmutatva, hogy a mi Uniónk valóban értük van.

1.5. Ennek formája lehetne egy irányelv, amely meghatározza egy olyan megfelelő minimumjövedelem bevezetésének referenciakeretét, amely igazodik az egyes országok életszínvonalához és életmódjához, és a referencia-költségvetés függvényében veszi figyelembe a társadalmi újraelosztás elemeit, az adózást és az életszínvonalat, és amelynek módszertanát uniós szinten kellene meghatározni.

1.6. A tisztességes európai minimumjövedelem bevezetésére irányuló európai keretet alkotó jogi eszközöket az indokolja, hogy mindazoknak, akik támogatásra szorulnak, biztosítani kell a hozzáférést ehhez a támogatáshoz és azt, hogy az megfeleljen a valós szükségleteiknek. A tisztességes minimumjövedelem olyan eszközt is jelent, amely a kirekesztett emberek munkaerőpiaci beilleszkedésének vagy visszailleszkedésének a szolgálatában áll, illetve fellép az aktív keresőket sújtó szegénységgel szemben.

1.7. A garantált tisztességes minimumjövedelem EU általi bevezetésének kérdése messzemenően politikai természetű. Míg az ezen a területen történő uniós fellépést az EUSZ, az EUMSZ, a munkavállalók alapvető szociális jogainak 1989-es közösségi chartája, a 2000-es alapjogi charta és a szociális jogok európai pillére teszi indokoltá, viták merültek fel a minimumjövedelemre vonatkozó európai szabályozás jogalapjának meglétével kapcsolatban. Az európai szabályozás mellett kiállók szerint ezt a jogalapot az EUMSZ 153. cikke (1) bekezdésének c) ⁽¹⁾ és h) ⁽²⁾ pontja biztosítja. Az EGSZB pragmatikus megközelítést javasol, amely kötelező erejű európai keretet biztosít a tisztességes minimumjövedelmi rendszerek kialakításának támogatásához és irányításához, valamint finanszírozásához a tagállamokban.

1.8. Az e témában megjelent első véleményében az EGSZB felkérte az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg az európai minimumjövedelem finanszírozásának lehetőségeit, különös tekintettel egy megfelelő európai alap létrehozásának lehetőségére ⁽³⁾. Mivel az Európai Bizottság nem tett eleget ennek a felkérésnek, az EGSZB úgy véli, hogy meg kell ismételnie azt.

2. Általános észrevételek

2.1. Bevezető

2.1.1. Az uniós szintű, minimumjövedelemről szóló vita a társadalmi válsággal függ össze, amely a gazdasági fellendülés ellenére továbbra is fennáll, és sokakat kirekesztetté tesz. Az Eurostat legfrissebb adatai szerint 112,9 millió ember, azaz az Európai Unió (EU) lakosságának 22,5%-a volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés veszélyének. Ez azt jelenti, hogy az alábbi három helyzetből legalább egy érintette őket: a szociális transzfereket figyelembe véve is szegénységben élnek (jövedelmi szegénység), súlyos anyagi nélkülözésben élnek, vagy nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban élnek. A 2009 és 2012 közötti három egymást követő évben emelkedett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett személyek aránya az EU-ban és megközelítőleg elérte a 25%-ot, azóta folyamatosan csökkent, tavaly 22,5% volt ez az arány, 1,2 százalékponttal a 2008-as referenciaszint és 1 százalékponttal a 2016-os szint alatt ⁽⁴⁾.

2.1.2. A szegénységben és a súlyos szegénységben élők számára tisztességes minimumjövedelem biztosításáról szóló vélemény tárgyával kapcsolatban sajnálatos módon meg kell jegyezni, hogy a tartós munkanélküliség aránya a 2009-es 2,9%-ról (az Európa 2020 stratégia elfogadásának referenciaéve) 3,4%-ra nőtt 2017-re, az eurózóna szegénységben élő munkavállalóinak száma pedig a 2006. évi 7,6%-ról 9,5%-ra emelkedett 2016-ra (8,3%-ról 2010-ben, az első évben, amikor adatok álltak rendelkezésre az EU-28-ban, 9,6%-ra).

2.1.3. A fiatalok különösen érintettek. 2016-ban az EU-ban több mint 6,3 millió (15–24 év közötti) nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatal volt. Bár a 2013. évi több mint 23%-ról 2016-ra 19%-ra csökkent a fiatalok munkanélküliségének aránya az EU-ban, ez a szám még mindig magas (több országban több mint 40%-ot ért el). A tartós munkanélküliség a fiatalok között továbbra is rekordokat dönt. A fiatalok munkanélküliségének aránya a globális munkanélküliség arányának több mint kétszerese (2016-ban körülbelül 19% a 9%-hoz képest), és jelentős egyenlőtlenségekre mutat rá a tagállamok között: több mint 30%-os különbség van a legalacsonyabb aránnyal rendelkező tagállam, azaz Németország (7%) és a legmagasabb aránnyal rendelkező tagállamok, azaz Görögország (47%) és Spanyolország (44%) között.

2.1.4. Ez a tömeges kirekesztettség és szegénység ráadásul a gyermekeket különösen érinti. Az Eurostat szerint 26 millió európai gyermek él szegénységben és kirekesztettségben. Ők az Unió 18 év alatti lakosságának 27%-át teszik ki ⁽⁵⁾. Ezek a gyermekek szegény, olykor egyszülős családokban vagy szegény munkavállalók családjaiban élnek, és olyan csapdahelyzetben és szegénységben találják magukat, amelyből nagyon nehezen lehet kitörni. Ahogy az Európai Parlament is kiemeli a 2010. december 20-i állásfoglalásában ⁽⁶⁾, „a nők a munkanélküliség, a gondozási feladatok megosztásának hiánya, a bizonytalan és rosszul fizetett állások, a nemek közötti bérszakadék, valamint az alacsonyabb nyugdíjak következményeként a szegénységtől veszélyeztetettek jelentős szegmensét képviselik”.

⁽¹⁾ https://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/PDF-Publikationen/Forschungsberichte/fb491-eu-rechtsrahmen-soziale-grundsicherungssysteme.pdf?sessionid=99C4D0B602A57E640467F949B3C34894?__blob=publicationFile&v=2.

⁽²⁾ <https://eminnetwork.files.wordpress.com/2017/11/2017-nov-emin-la-route-de-lue-vers-le-revenu-minimum-fr-pdf-novembre-17.pdf>; <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/Working-Paper-on-a-Framework-Directive-EN-FINAL.pdf>.

⁽³⁾ HL C 170., 2014.6.5., 23. o. Emlékeztetőül megjegyzendő, hogy az EGSZB „Munkaadók” csoportja nyilatkozatot fogalmazott meg a véleménnyel kapcsolatban, és a vélemény ellen szavazott.

⁽⁴⁾ Eurostat.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament 2015. évi állásfoglalása az Eurostat statisztikai alapján.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament „A nők és a férfiak közötti egyenlőségről az Európai Unióban – 2010” című állásfoglalásra irányuló javaslata.

2.1.5. Ebben a helyzetben ugyan megállapíthatjuk az EU számos tagállamában létező szociális védőhálók jelentőségét, amelyek lehetővé teszik a válsággal kapcsolatos további tragédiák elkerülését, azonban ezeknek a védőhálóknak is megvannak a maguk korlátai, és nem tudnak elegendőek lenni egy állandósult társadalmi válság esetén. A munkahelyteremtő gazdasági fellendülésre tehát elengedhetetlenül szükség van, és a minimumjövedelem a kirekesztett emberek munkaerőpiaci beilleszkedésének vagy visszailleszkedésének szolgáltatában álló eszközzé válik. A tisztességes minimumjövedelem-rendszerrel rendelkező országoknak egyébként nagyobb az ellenálló képessége a válság negatív hatásaival szemben, és itt könnyebben csökkenthetők a társadalmi kohéziót aláásó egyenlőtlenségek. A gazdasági fellendülésnek biztató jelei vannak, ez a fellendülés azonban még törekény és az egyre nagyobb egyenlőtlenségekre épülő alakult ki. A tisztességes minimumjövedelem európai bevezetéséről szóló vita ezért rendkívül fontos ebben az időszakban.

2.1.6. Az uniós szabályozások és kötelezettségvállalások, mint például a 2010-ben elfogadott Európa 2020 stratégia, amely 20 millióval (sic) célozta csökkenteni a szegénységgel veszélyeztetett személyek számát, egyelőre nem hozták meg a kívánt eredményt. Mivel a szubszidiaritás elvének egyetlen eszközzel, a nyitott koordinációs módszerrel (OMC) történő alkalmazása nem hozta meg a várt eredményt, ezt a módszert ki kell egészíteni egy európai uniós eszközzel. A tisztességes minimumjövedelem-rendszerek nem csupán a rászorulókat, hanem az egész társadalom számára kedvezőek. Garantálják a rászorulóknak a társadalmon belüli aktivitásának megőrzését, segítik őket a munka világába való újbóli belépés során, és lehetővé teszik számukra a méltóságteljes életet. A tisztességes minimumjövedelem elengedhetetlen az egyenlőbb társadalom eléréséhez, a szociális védelem igazi alapját képezi és biztosítja a társadalom egészére nézve kedvező társadalmi kohéziót.

2.1.7. A minimumjövedelem-rendszerek a társadalmi kiadások csupán alacsony százalékát teszik ki, azonban a befektetés jelentősen megtérül, míg a befektetés elmaradása rendkívül negatív következményekkel jár az egyénekre nézve, és hosszú távon magas költségeket eredményez. Hatékony ösztönzést jelentenek, mivel az elköltött pénz azonnal visszakerül a gazdaságba, gyakran épp azokba az ágazatokba, amelyek a válságtól leginkább szenvednek. A minimumjövedelem és a minimálbér közötti kölcsönhatások miatt hozzájárulnak a tisztességes bérek biztosításához és a növekvő dolgozói szegénység megelőzéséhez.

2.1.8. Fontos, hogy ne keverjük össze az e véleményben vizsgált tisztességes minimumjövedelem kifejezést az adott közösség (község, régió vagy állam) minden tagja számára rászorultságtól vagy foglalkoztatásról függetlenül biztosított egyetemes alapjövedelemmel. Ráadásul annak ellenére, hogy az országok többsége rendelkezik minimumjövedelem-rendszerrel ⁽⁷⁾, még meg kell vizsgálni, hogy azok megfelelnek-e az igényeknek, mert az esetek többségében ez még problémát okoz. Ezzel kapcsolatban Franciaországban és Németországban folynak munkák ⁽⁸⁾.

2.1.9. Sok munkát szenteltek már a minimumjövedelemnek és számtalan álláspontot fejtettek már ki ezzel a témával kapcsolatban. Ezzel a véleményével az EGSZB az ILO „tisztességes munka” fogalmára támaszkodva ki szeretné emelni a „tisztesség” fogalmát (a szegénységi küszöb feletti méltó életminőség eléréséhez szükséges minimum) ⁽⁹⁾.

2.1.10. Célszerű lenne továbbá figyelembe venni az Európai Parlament Foglalkoztatási és Szociális Bizottsága és az Európai Unió Tanácsának Foglalkoztatási és Szociális Védelmi Bizottságai által végzett munkát, az olyan hálózatok jelentős hozzájárulását, mint az Európai Minimumjövedelem Hálózat (EMIN) ⁽¹⁰⁾, valamint az Európai Szegénységellenes Hálózat (EAPN) ⁽¹¹⁾ által végzett munkát, amelyhez az EGSZB is kapcsolódik. Nem szabad megfeledkezni az ILO és az Európa Tanács által végzett munkáról sem.

2.1.11. A legtöbb tagállam bevezetett minimumjövedelmi rendszereket. A fogalom meghatározások, hozzáférési feltételek és alkalmazási szintek nagyon eltérőek, érdemes lenne azokat közös kritériumok alapján általánossá tenni és harmonizálni, ami lehetővé tenné az egyes országok sajátosságainak figyelembevételét. Mind ez ideig az Európai Bizottság támogatta a minimumjövedelmet, és úgy vélte, hogy a tagállamoknak kell ezt a kérdést szabályozniuk. A jelentős eredmények elmaradása meghatározóbb nemzeti politikákat és nagyobb koordinációt tesz szükségessé 2020-ig, ezenkívül hatékonyabb európai eszközöket kell létrehozni a kitűzött cél elérése érdekében.

2.1.12. A bevezetés lezárásaként álljon itt néhány alapvető észrevétel:

— a tisztességes minimumjövedelemnek csak akkor van értelme, ha globális integrációs és aktív befogadási megközelítés övezi, amely kombinálja a minőségi munkahelyekkel és szakmai továbbképzésekkel rendelkező, befogadó munkaerőpiacokhoz és a minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, különös tekintettel az oktatásra és az egészségügyre,

⁽⁷⁾ Lásd a MISSOC adatbázist: <https://www.missoc.org-database/comparative-tables/results/>.

⁽⁸⁾ A minimumjövedelem bevezetése a német koalíciós kormány programjának egyik eleme, és a téma szerepel a francia elnök által 2018 szeptemberében bemutatott, a szegénység elleni küzdelemre irányuló tervben.

⁽⁹⁾ <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--fr/index.htm>.

⁽¹⁰⁾ <https://eminnetwork.files.wordpress.com/2017/11/2017-nov-emin-la-route-de-lue-vers-le-revenu-minimum-fr-pdf-novembre-17.pdf>.

⁽¹¹⁾ <https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/Working-Paper-on-a-Framework-Directive-EN-FINAL.pdf>.

- a munkához való jognak – a felelősségvállalás ösztönzéseként és a gazdasági függetlenség központi elemeként – alapvető jognak kell maradnia,
- a tisztességes minimumjövedelem alapvetően ideiglenes, azonban elengedhetetlen elem, amelynek célja a személyek munkaerőpiacra való újbóli befogadása/integrálása aktív intézkedéseken keresztül – ez az Európai Unió társadalmi hitelessége szempontjából kulcsfontosságú intézkedés,
- a megfelelőség, a hatály és a minimumjövedelemhez való hozzáférés továbbra is nagy kihívást jelent a tagállamok számára a saját rendszereik fejlesztésére irányuló erőfeszítéseikben. Ezeket a rendszereket támogatni kell, és szükség esetén ki kell egészíteni európai szinten.

3. Politikai akarat és technikai megoldások

3.1. *A jogalap megvan, és alkalmazni kell*

3.1.1. Eltérőek az álláspontok a minimumjövedelem szabályozását lehetővé tévő jogalapok létezésével kapcsolatban. Egyértelmű azonban, hogy a nyitott koordinációs módszer (OMC) nem hozott kellő eredményeket minden uniós tagállamban a megfelelő minimumjövedelem biztosítása terén, kiemelve ezáltal az egyes tagállamok közötti egyenlőtlenségeket, ami jelentős probléma az Európai Unió hitelessége szempontjából.

3.1.2. A minimumjövedelem kérdése messzemenően politikai természetű. Uniós hatáskörbe tartozó döntésről van szó, és az Európai Bizottság nem rejtőzhet a témában helytelenül alkalmazott szubsidiaritás elve mögé, hogy azután úgy dönthesse, hogy nem tud mit tenni. Az Európai Bizottság kezdeményezésének hiánya elfogadhatatlan, és az uniós projektet a polgárok számára érthetetlené tenné a méltósággal és az emberi jogokkal kapcsolatos kérdések terén. Az EGSZB ezért sürgeti az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul tegyen lépéseket a tagállamok közötti koordinált stratégia megerősítésére nemzeti és európai szinten, a minimumjövedelem kialakítása és egy kötelező erejű európai eszköz kidolgozása érdekében, amely a tisztességes minimumjövedelmet biztosító referencia-költségvetések meghatározására szolgáló közös módszertanon alapul.

3.1.3. Hivatkozva az Európa Tanács 1961. évi Európai Szociális Chartájára, a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló, 1989. évi közösségi chartára, valamint az alapvető jogokról szóló, 2000. évi chartára (34. cikk), a minimumjövedelem egyértelműen megjelenik az Európai Unió és az Európai Bizottság céljai között, és az erre vonatkozó kezdeményezést az Európai Bizottságnak kell megtennie, hogy kiegészítse és összehangolja a tagállamok fellépését. Annál is inkább, mivel az Európai Bizottság a szociális jogok európai pilléréről szóló javaslatának 14. pontjában egyértelműen hangsúlyozza „... a megfelelő minimumjövedelmet garantáló jut-tatásokhoz való jogot, amely az élet minden szakaszában biztosítja a méltósággal élhető életet, valamint az ehhez szükséges termékek és szolgáltatások igénybevételének tényleges lehetőségét (...)”.

3.1.4. A szerződések jogszabályi hivatkozásai különösen fontosak, mint például az EUSZ 3. cikke, amely az Unió célkitűzései között említi a teljes körű foglalkoztatást és a társadalmi fejlődést, valamint a társadalmi kirekesztés és a diszkrimináció elleni harcot, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió előmozdítását és a tagállamok közötti szolidaritást, vagy az EUMSZ 9. cikke, amely kimondja, hogy „politikai és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során az Unió figyelembe veszi a foglalkoztatás magas szintjének előmozdítására, a megfelelő szociális védelem biztosítására, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre, valamint az oktatás, a képzés és az emberi egészség védelmének magas szintjére vonatkozó követelményeket”, és még konkrétabban az EUMSZ 151. cikke, amely megnyitja a Szerződés szociálpolitikáról szóló X. címét, és az Unió és a tagállamok céljai közt említi az alábbiakat: „a foglalkoztatás, az élet- és munkakörülmények javítása – lehetővé téve ezáltal a fejlődési folyamat fenntartása mellett ezek összehangolását –, a megfelelő szociális védelem, a szociális partnerek közötti párbeszéd és az emberi erőforrások fejlesztésének elősegítése a tartósan magas foglalkoztatás és a kirekesztés elleni küzdelem érdekében”; ezeket a célokat az Unió akkor tudja megvalósítani, ha (az EUMSZ 153. cikkének (1) bekezdése) „támogatja és kiegészíti a tagállamok tevékenységeit a következő területeken: (...) c) a munkavállalók szociális biztonsága és szociális védelme; (...) h) a munkaerőpiacról kirekesztett személyek beilleszkedésének lehetővé tétele; (...) j) a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem; (valamint) k) a szociális védelmi rendszerek modernizálása (...)”.

3.1.5. Meg kell továbbá határozni a kedvezményezetteket a „munkavállaló” fogalmát tekintve. Az EGSZB-nek alaposabban meg kell vizsgálnia ezt a fogalmat, különös tekintettel arra, hogy az uniós jog nem ad egységes meghatározást a „munkavállaló” kifejezésre. Meg kell tehát találni azt a „munkavállaló” fogalmat, amelyen az EUMSZ 153. cikke (1) bekezdésének c) pontja alapul. Addig is minde-nesetre bátran kijelenthetjük, hogy az EUMSZ 153. cikkében a „munkavállaló” fogalma nem a szabad mozgás értelmében meghatározó, hanem a szociális biztonsághoz való jog tekintetében, amely minden olyan személyre alkalmazandó, akinek joga van a 883/2004/EK rendeletben foglalt valamennyi kockázatra kiterjedő rendszerekhez való hozzáféréshez.

3.1.6. Ahogy az EGSZB korábban hangoztatta, „Tekintettel arra, hogy a szegénység és a társadalmi kirekesztés több uniós tagállamban is táplálja a populista tendenciákat, az EGSZB üdvözlí az Európai Tanács 2016. június 16-i, „Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztés ellen: integrált megközelítés”⁽¹²⁾ című következtetéseit, és támogatja, hogy a következő pénzügyi tervben létrehozzanak egy integrált európai alapot a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem céljára, a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap (FEAD) és az Európai Szociális Alap (ESZA) végrehajtásának eddigi tapasztalatai alapján”⁽¹³⁾.

3.1.7. A politikai akarathoz az Európa 2020 stratégia végrehajtásának, sikereinek és kudarcainak objektív értékelésére, valamint az uniós fellépés ismertségére van szükség a tagállamok fellépésének támogatása és kiegészítése érdekében. Ez a kiegészítő támogatás egy európai alap formáját is ölthetné, melynek célja a jogi keret által létrehozott minimumjövedelem finanszírozása lenne.

3.1.8. Az Európai Bizottság nem menekülhet a szubszidiaritás elve mögé. Ha a tagállamok a szubszidiaritás ürügyén tiltakoznak, az általában azért van, hogy az uniós fellépés hatására ne kelljen módosítaniuk a nemzeti jogszabályaikat. Az Európai Bizottság azonban az általános érdekek védelmezőjeként nem hivatkozhat absztrakt módon a szubszidiaritás elvére, mivel ebben az esetben az egyet jelentene az öncenzúrával, ami még súlyosabb, mivel az emberi jogokat érintő kérdéssről van szó. Az Európai Bizottságtól származó jogi aktusok tervezetének hiányában a szubszidiaritás és az arányosság elvének alkalmazásáról szóló 2. sz. jegyzőkönyv 6. cikke nem tudja teljes mértékben érvényesíteni hatásait. A Tanács továbbá kimondja, hogy „a jogalkotási aktus tervezetének az Unió hivatalos nyelvein való továbbításától számított nyolc héten belül bármely nemzeti parlament, illetve bármely nemzeti parlamenti kamara indokolt véleményt küldhet az Európai Parlament, a Tanács, illetve a Bizottság elnökének, amelyben ismerteti azokat az okokat, amelyek alapján az adott tervezetet nem tartja összeegyeztethetőnek a szubszidiaritás elvével”. Ez a demokratikus megnyilvánulás, amely eltérhet a Tanács álláspontjától, minden alkalommal elbukik, amikor az Európai Bizottság és a Tanács közötti vita megakadályozza a jogalkotási aktus elfogadását.

3.1.9. Végezetül a szociális jogok európai pillérére való hivatkozás, amelynek elveit az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság fenntartások nélkül támogatja, nem lehet az ezen kötelező érvényű európai keret elfogadásával szembeni érv, különösen azért, mert már megállapítást nyert, hogy a szerződésben létezik a jogalap. A szociális jogok európai pillére csupán az európai intézmények által kihirdetett nyilatkozat, amelynek célja, „hogy iránymutatást nyújtson a szociális eredmények eléréséhez”⁽¹⁴⁾. Emellett a pillér 14. pontjának megfogalmazása – „a megfelelő minimumjövedelmet garantáló juttatásokhoz való jog, amely az élet minden szakaszában biztosítja a méltósággal élhető életet, valamint az ehhez szükséges termékek és szolgáltatások igénybevételének tényleges lehetőségét” – semmilyen módon nem értelmezhető megszorító módon. Az ilyen értelmezés ugyanis ellentétes lenne a pillér (6) preambulumbekzdésével, amely emlékeztet arra, hogy az EUMSZ „rendelkezéseket tartalmaz többek között a szociálpolitikára (151–161. cikk) vonatkozóan”. Az EU jogalkotói hatásköreit tekintve a szociális jogok európai pillérét kísérő európai bizottsági munkadokumentum a szerződésnek a munkaerőpiacról kirekesztett személyek integrációjáról szóló cikkére utal.

3.1.10. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, amely teljes mértékben osztozik a szociális pillérben meghirdetett elvekkel, úgy véli, hogy a tisztességes minimumjövedelem európai szintű létrehozását célzó kötelező érvényű európai keret elfogadása egyrészt konkretizálná az ünnepélyes nyilatkozatokat, amelyek az alapvető szociális jogok chartájának elfogadása óta a társadalmi kirekesztés elleni elengedhetetlen küzdelmet hangsúlyozzák, másrészt azt az üzenetet hirdetné, hogy a 21. századi európai integráció nem hagyhatja figyelmen kívül az európai polgárok életét.

3.2. *Elengedhetetlen technikai megoldások*

3.2.1. Technikai szempontból fontos meghatározni, hogy milyen feltételekkel lehet hozzájutni a garantált minimumjövedelemhez. Ezt különösen a következők figyelembevételével kell meghatározni:

- a garantált minimumjövedelem és az aktiválás feltétele közötti kapcsolat,
- a háztartás összetételének hatása, tekintettel a gyermekek számának fontos szerepére a szegénység előidézésében,
- egyéb források, például örökség,
- a garantált minimumjövedelem készpénzben és természetben kifejezett összetevői, pl. az egészségügyi ellátáshoz, a lakhatáshoz, a mobilitáshoz, a családtámogatáshoz és a közmtűvekhez való hozzáférés formájában.

⁽¹²⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10434-2016-INIT/hu/pdf>.

⁽¹³⁾ HL C 173., 2017.5.31., 15. o.

⁽¹⁴⁾ A szociális jogok európai pillére preambulumbekzdéseinek 12. pontja.

3.2.2. A minimumjövedelemnek a különböző emberi igények átfogó megközelítésének keretén belül kell létrejönnie, és nem korlátozódhat a túlélés szintjére vagy egyszerűen az átlagkereset alapján kiszámolt szegénységi rátára, amely egyes országokban valójában nem elégíti ki az alapvető szükségleteket. Ezért az életminőséggel, a lakhatással, az oktatással, az egészségüggyel és a kultúrával kapcsolatos szükségletek egészét egyesíteni kell annak érdekében, hogy a munkaerőpiacról kirekesztett és a szegénység csapdájába rekedt személyek a legjobb feltételeket kapják meg az integrációhoz/újbóli integrációhoz. Már folyik a vita a hozzáférési feltételekről, amelyeket egyértelműsíteni kell.

3.2.3. Ez a megközelítés olyan közgazdászok munkáin alapul, mint Amatya Sen, aki az alábbi három elemet („capabilities”) határozta meg:

Egészség/várható élettartam – A legfrissebb kutatások kimutatták, hogy a szegénységben élő személyek spórolnak az egészségügyi ellátáson, különösen a fogászati ellátáson. Nem megfelelő az életmódjuk, kevésbé helyesen táplálkoznak, és sokkal gyakoribb náluk az elhízás. A gazdagok és szegények várható élettartamában jelentős különbségek figyelhetők meg. Figyelembe kell venni továbbá a munka nehézségét is.

Ismeretek/az oktatás szintje – A statisztikák egyértelműen rámutatnak a munkanélküliség különböző iskolázottsági szintek esetében mérhető különbségeire. Az Eurostat 2015. évi adatai szerint a 18–24 év közötti európaiak 11%-a korán hagyta ott az iskolát.

Életszínvonal – Az életszínvonal valamennyi elemét bele kell foglalni a vásárlóerő kiszámításába, és nem pusztán a túléléshez szükséges élelmiszereket. A mobilitás és a kultúrához való hozzáférés az integráció/befogadás fontos elemei a másokkal való kapcsolatok és a szociális képességek terén, azaz elengedhetetlenek ahhoz, hogy a szegény emberek ne izolálódjanak, és ne induljon el a szociális leépülés ördögi köre.

3.2.4. Pragmatikus és rugalmas módon olyan eszközöket kell létrehozni, amelyekkel kiszámítható a megfelelő minimumjövedelem. Közös módszertant kell kidolgozni a referencia-költségvetés kiszámításának meghatározására és az egyes országokra vonatkozó referencia-költségvetés elfogadására. Ezen a téren jelentős munkákra került sor, különösen az antwerpeni egyetem szociálpolitikai központja, valamint az Európai Szegénységellenes Hálózat (EAPN) és az EMIN tevékenysége révén. Ezeknek a referencia-költségvetéseknek egyszerre kell biztosítaniuk a tagállamok közötti összehasonlíthatóság elemeit, és egyben rugalmasnak kell lenniük a feltételek egyes országokban történő alkalmazása terén. Nem csupán az úgynevezett „élelmiszerkosarat” kell integrálniuk, hanem az egészségügyi ellátást és a személyi higiéniát, az oktatást, a lakhatást, az öltözködést, a mobilitást, a biztonságot, a szabadidős tevékenységeket, a szociális kapcsolatokat és a gyermekkori biztonságot, valamint a referencia-költségvetésre vonatkozó projektben szereplő közös módszertanban meghatározott tíz területet is. A kutatók, valamint az olyan nem kormányzati szervezetek, mint az EAPN és az EMIN által erőteljesen támogatott referencia-költségvetések egyik érdeme, hogy ezekkel tesztelhető a napjainkig a szegénységi küszöb megállapítására használt szegénységi mutatók érvényessége.

3.2.5. Szintén fontos lenne értékelni, hogy a minimumjövedelem bevezetése hogyan vezethet egyes országokban a szociális segélyek racionalizálásához. Ez a megközelítés alapozza meg például a Francia Köztársaság elnöke által bemutatott, a szegénység elleni küzdelemre irányuló tervben megfogalmazott „egyetemes munkajövedelemre” irányuló javaslatot, amelynek célja, hogy „garantálja az emberi méltósághoz szükséges minimumot” azáltal, hogy „ebben az emberi méltóságot biztosító minimális alapon a lehető legtöbb szociális ellátást egyesíti mindazok számára, akik azokra jogosultak”. A Németországban a szolidaritási minimumjövedelemről elindított vita úgyszintén a szegénység elleni küzdelmet szolgálja, különösen a tartósan munkanélküliek számára azáltal, hogy egyszerűbbé teszi a szociális segélyezési rendszert. A kormány már egy 4 milliárd eurós keretet előirányzott erre a célra a 2021-ig terjedő időszakra.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Luca Jahier

MELLÉKLET

A következő módosító indítványt, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat több mint egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat 39. cikk (2) bekezdés):

A cím és a vélemény teljes egésze a következő szöveggel helyettesítendő (indokolás a dokumentum végén):

Európai minimumjövedelmi keret**Következtetések és javaslatok**

Az EGSZB mindig is aktív résztvevője volt a szegénység csökkentéséről szóló európai vitáknak. Különösen az európai szintű minimumjövedelem ötletét tárgyalta több alkalommal korábbi véleményeiben, valamint a „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció „Európai keretirányelv a minimumjövedelmi rendszerekről” című véleményében. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a szegénység elleni küzdelmet továbbra is folytatni kell. Ugyanakkor a megfelelő eszközök megválasztásáról erőteljesen különböznek a nézetek. Őszintén elismerjük az előadó kompromisszumkeresésre irányuló erőfeszítéseit, az európai szintű minimumjövedelmet biztosító kötelező érvényű eszközre vonatkozó elképzelésével azonban nem tudunk egyetérteni.

Ez az ellenvélemény egy konstruktív, átfogó megközelítést kíván ismertetni a szegénység csökkentésére irányulóan a tagállamokban. Abból indul ki, hogy a szubszidiaritás és a hatáskörmegosztás uniós szerződésekből rögzített elvei egyértelműen meghatározzák, hogy a tagállamok az egyedüli szereplők a szociális biztonsági rendszerek kidolgozásában. Ezért az európai szintű intézkedéseknek a nyitott koordinációs módszeren kell alapulniuk, amely a legfőbb módszer a tagállamok támogatására és a legjobb nemzeti megközelítések kölcsönös megosztására. Ez az ellenvélemény egy átfogó megközelítést javasol, melynek célja az uniós szintű fellépések hatókörének lehető legnagyobb kiterjesztése e tekintetben.

A szegénység elleni küzdelem mellett az Európai Uniónak és a tagállamoknak közösen kell elkötelezniük magukat. A 2019-re szóló együttes foglalkoztatási jelentés szerint a háztartások jövedelme továbbra is emelkedik csaknem minden tagállamban. A szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett emberek száma – összesen 113 millió fő, vagyis az össznépség 22,5%-a – még ha jelenleg a válság előtti szint alatt is van, elfogadhatatlan és hosszabb távon megfizethetetlen terhet jelent. A jelenlegi gazdasági fellendülés lehetőséget kínál azon reformok felgyorsítására, amelyek a munkaerőpiacok és a szociális védelmi rendszerek inkluzivitásának, ellenálló képességének és méltányosságának fokozására irányulnak. A fellendülést mindazonáltal lefelé mutató kockázatok is fenyegetik, amelyek sürgőssé teszik a tagállamok számára a lehetőség megragadását.

Míg a szegénység által fenyegetett emberek számának csökkentésére irányuló Európa 2020 stratégia kedvező eredményeket hozott, különösen az erőteljes gazdasági és munkaerőpiaci fellendülés segítségével, többet kell tenni annak érdekében, hogy megmaradjon ez a pozitív tendencia.

Ez az ellenvélemény a következő elemeket ajánlja:

1. Az uniós és tagállami politikáknak a reform-erőfeszítéseik folytatására és a munkahelyteremtés számára kedvező feltételek biztosítására kell összpontosítaniuk. Ez az alapja a szegénység csökkentésére irányuló valamennyi intézkedésnek is. 2018 második negyedévében az EU-ban 239 ember volt foglalkoztatva, ami az évszázad kezdete óta a legmagasabb szint. A jelenlegi tendencia mellett az EU jó úton halad afelé, hogy 2020-ban elérje az Európa 2020 stratégia keretében kitűzött 75%-os foglalkoztatási rátára vonatkozó célértéket. Ennek a pozitív tendenciának elő kell segítenie az Európa 2020 stratégia szegénység mérsékléséhez kapcsolódó céljának elérését is. A megfelelő gazdaságpolitikai intézkedések és a folyamatos strukturális reformok, különösen a tagállami munkaerőpiacok és szociális védelmi rendszerek terén, előfeltételt jelentenek a fenntartható gazdasági növekedéshez, foglalkoztatáshoz és az emberek jólétéhez.
2. A szegénység elleni küzdelemben a megfelelő gazdasági és munkaerőpiaci politikák kulcsszerepén túl szükség van egy célzott szakpolitikai kombinációt alkalmazó, integrált megközelítésre is. A minimumjövedelem fontos szerepet tölt be ebben a megközelítésben, de az integrált foglalkoztatáspolitikák és szolgáltatások – nevezetesen a szociális és egészségügyi szolgáltatások, valamint a lakhatási politikák – fényében kell szemlélni. A minimumjövedelem támogatását valójában minden uniós országban pusztán gazdasági támogatásból olyan aktív intézkedéssé alakítják át, amelynek célja, hogy segítse a kedvezményezetteket a társadalmi kirekesztésből elmozdulni az aktív élet felé. Ennek értelmében ideiglenes megoldásnak kell tekinteni, amely az egyéneket egy átmeneti időszakban támogatja, amíg szükségük van rá. Ez a fajta inkluzív, aktivizálási politikákon alapuló integráció a helyes irányba tett lépést jelent.

3. A szubszidiaritás elvének fényében a minimumjövedelem kérdésének kezeléséhez és a szegénység csökkentésére irányuló intézkedések végrehajtásához a legalkalmasabb a nemzeti szint. Ennek megfelelően minden uniós ország bevezetett a minimumjövedelemmel kapcsolatos mechanizmusokat, nemzeti gyakorlataikkal és gazdasági teljesítményükkel összhangban. A fogalommeghatározások, feltételek és az alkalmazási szintek tagállamonként különbözőek, nyilvánvaló okokból.
4. Unió szintű fellépésre a tagállamok törekvéseinek támogatása terén van lehetőség. Az EGSZB olyan pragmatikus megközelítést javasol, amely tiszteletben tartja a szubszidiaritás elvét, miközben biztosítja az európai szintű tevékenységek lehető legnagyobb hatását a tagállamok minimumjövedelmi rendszereinek támogatása és irányítása szempontjából. Az Európai Uniónak és különösen az Európai Bizottságnak aktívabb szerepet kell vállalnia a tagállamok erőfeszítéseinek támogatásával. Ezért egy olyan, nemzeti és európai szinten koordinált stratégia kidolgozása szükséges az európai szemeszter keretében, amely széles körű fellépésekre és specifikus intézkedésekre összpontosít, figyelembe véve a nemzeti referencia-költségvetések szerepét.

Az európai szemeszter keretében meg kell vizsgálni, hogy az egyes tagállamok miként érik el a szegénység csökkentésére irányuló célkitűzést, ami nagyobb fokú koordinációt tesz szükségessé. Az előrelépések a közösen elfogadott mutatókon / referenciaértékeken keresztül támogatottak és kísérhetők figyelemmel. A Foglalkoztatási Bizottság (EMCO) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (SPC) jelenleg dolgozik a referenciaértékek szerepének megerősítésén, a szociális védelemmel foglalkozó bizottság pedig már használ egy a minimumjövedelemmel kapcsolatos specifikus referenciaértéket. Ez a megfelelő eszköz az előrelépéshez.
5. Az erősebb szociális párbeszéd új kezdetéről szóló nyilatkozat fényében, melyet az európai szociális partnerek 2016. január 26–27-én írtak alá, folytatni kell a szociális partnerek – a munkaerőpiac legfőbb résztvevői – szerepének és kapacitásának erősítését európai és nemzeti szinten is a politikai döntéshozatali és a strukturális reformfolyamatban. Emellett a civil társadalmi szervezetek is hozzájárulhatnak ehhez a folyamathoz azzal, hogy egy a polgáraihoz közelebb álló Európát hoznak létre.
6. Végül pedig az ebben az ellenvéleményben leírt megközelítés összhangban áll a szociális jogok európai pillérével, amelyet „mind uniós, mind tagállami szinten az adott hatáskörökön belül, a különböző társadalmi-gazdasági környezetek és a nemzeti rendszerek különbözőségének, többek között a szociális partnerek szerepének figyelembevételével, valamint a szubszidiaritás és az arányosság elvével összhangban kell végrehajtani”⁽¹⁾.

A szavazás eredménye:

Mellette: 92

Ellene: 142

Tartózkodott: 8

⁽¹⁾ A szociális jogok európai pillérének kihirdetéséről szóló intézményközi nyilatkozat: (17) preambulumbekkezdés.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az innovatív és gyorsan növekvő vállalkozások támogatása

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2019/C 190/02)

Előadó: **Peter SCHMIDT**

Közgyűlési határozat:	2018.7.12.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.1.31.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye (mellette/ellene/tartózkodott):	183/7/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB „Egy átfogó uniós élelmiszer-politika” című, 2017 decemberében elfogadott véleménye az élelmiszerek integráltabb uniós megközelítését szorgalmazta. Az egészséges és fenntartható étrendek egy ilyen élelmiszer-politika kulcsfontosságú pillérét képezik. Sürgősen módosítanunk kell étrendjeinken annak érdekében, hogy azok ökoszisztémáinkra, a közegészségre és a vidéki területek életképességére nézve is jótékony hatással legyenek ahelyett, hogy rombolnák ezeket.

1.2. Megérett az idő a paradigmaváltás felgyorsítására, amelynek szükségességét egyre több, megbízható bizonyíték támasztja alá. Az EGSZB kiemeli, hogy mára jelentős politikai akarat épült ki az olyan szakpolitikák támogatása mellett, mint az ENSZ „Táplálkozás-sal összefüggő cselekvések évtizede” programja, az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak végrehajtása, az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás és a közös agrárpolitika jövőjére vonatkozó új javaslatok. Egyre több tudományos bizonyíték támasztja alá Európa és a világ élelmiszer-rendszerei átalakításának sürgető szükségességét, mint például az Éghajlat-változási Kormányközi Testület (IPCC), az EAT-Lancet bizottság, a Világélelmiszer-biztonsági Bizottság és az InterAcademies partnerség ⁽¹⁾ jelentései. Végül, de nem utolsósorban erre vonatkozóan a civil társadalom (pl. az IPES Food csoport által kialakított koalíció) részéről is erőteljes igény mutatkozik. Emellett a vállalkozások is egyre inkább elismerik a változások elősegítésére vonatkozó felelősségeiket (pl. az élelmiszer-hulladék, a körforgásos gazdaság, az elhízás csökkentése, a biológiai sokféleség védelme, a kulturális ismeretek elmélyítése stb. terén), és a regionális és városi szintű intézkedések száma is nő, például a Milánói Városi Élelmiszer-politikai Paktum, a franciaországi „Projets Alimentaires Territoriaux” és a világvárosok szövetségének (C40) ⁽²⁾ vezetősége révén.

1.3. Az EGSZB tudomásul veszi és támogatja az Európai Bizottság azon meglévő kezdeményezéseit, amelyek célja az egészséges és fenntartható étrendek támogatása. Ilyen intézkedések például a KAP reformjára vonatkozó legutóbbi javaslatban foglalt rendelkezések, amelyek célja „az uniós mezőgazdaság által az élelmiszerekkel és az egészséggel kapcsolatos társadalmi igényekre adott válasz javítása, többek között a biztonságos, tápláló élelmiszerek fenntartható termelése és az állatjólét terén ⁽³⁾”. Hiányzik azonban e kezdeményezések koordinált megközelítése.

⁽¹⁾ <http://www.interacademies.org/48945/Global-food-systems-are-failing-humanity-and-speeding-up-climate-change>.

⁽²⁾ <https://www.c40.org/>.

⁽³⁾ COM(2017) 713 final.

1.4. Az élelmiszerek, egészség, környezet és társadalom közötti bonyolult összefüggések az étrendek átfogóbb megközelítését követelik meg, amely nem csak a fogyasztói magatartást veszi figyelembe. Az összetartás erősítése és a közös cél kijelölése érdekében az EGSZB szorgalmazza a fenntartható étrendre vonatkozó új iránymutatások kidolgozását, amelyek a tagállamok között és azokon belül létező kulturális és földrajzi különbségeket is figyelembe veszik. A termelési erőforrások felhasználásának csökkentése és az összetevők megváltoztatása önmagában nem eredményez jobb vagy egészségesebb étrendeket.

1.5. A fenntartható étrendre vonatkozó új iránymutatások segíthetnének pontosabb útmutatást nyújtani a gazdaságok, feldolgozók, kiskereskedők és a vendéglátóipar számára. Az agrár-élelmiszeripari rendszer számára hasznos lenne egy új „keretrendszer”, amely révén egészségesebb, fenntarthatóbb és méltányosabb árú élelmiszereket termelhetnének, dolgozhatnak fel, terjeszthetnének és értékesíthetnének.

1.6. Az EGSZB szakértői csoport létrehozását sürgeti, amelynek feladata, hogy egész Európára kiterjedő, fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatásokat dolgozzon ki két éven belül. A csoportnak magába kell foglalnia a táplálkozástudomány, közegészségügy, élelmiszertudomány, környezetvédelem és társadalomtudomány területein dolgozó releváns szakmai és tudományos szervezeteket. Az EGSZB készen áll arra, hogy oly módon járuljon hozzá egy ilyen szakértői csoport munkájához, hogy – elősorban a fenntartható élelmiszerrendszerekkel foglalkozó ideiglenes tanulmányozócsoportja révén – közvetíti a társadalmi szervezetek álláspontját.

1.7. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza annak fontosságát, hogy már kora gyermekkortól kezdve beruházzanak a fenntartható étrendekkel kapcsolatos oktatásba, hogy így a fiatalok értékelni tudják „az élelmiszerek értékét”. Kiemelt figyelmet kell szentelni a veszélyeztetett csoportokra, különösen az alacsony bevételű polgárookra.

1.8. Az EGSZB kiemeli, hogy a fenntartható étrendre vonatkozó új iránymutatásokat tükröző, közös európai élelmiszer-címkézési megközelítés növelné az átláthatóságot, és eltántoríthatná a termelőket az olyan, indokolatlanul olcsó nyersanyagok használatától, amelyek egészségtelenek és nem fenntarthatók (pl. transzsírok, pálmaolaj vagy a túl sok cukor). Az élelmiszer-címkézés környezetvédelmi és szociális vonatkozásokat is magába foglaló kiterjesztése a fogyasztók előnyére válna. Segítene arra ösztönözni a fogyasztókat, hogy az egészségesebb és fenntarthatóbb opciókat válasszák.

1.9. A kereskedelmi ágazat segítése mellett a fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások a közbeszerzésekhez használható egyértelmű, közös kritériumokat is biztosítanának. Az élelmiszereknek az európai zöld közbeszerzések (GPP) középpontjában kell állnia. E tekintetben az EGSZB kéri az élelmiszerekkel és vendéglátási szolgáltatásokkal kapcsolatos GPP-kre vonatkozó uniós kritériumok sürgős elfogadását.

1.10. A versenyjog nem lehet a fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások kidolgozásának akadálya. A szabályokat úgy kell átalakítani, hogy segítsék a helyi gazdaságot ahelyett, hogy akadályozná a fenntarthatóságot. Annak érdekében, hogy biztosítsák a hozzáadott érték kiegyensúlyozottabb eloszlását az élelmiszer-ellátási láncban az érdekelt felek között, az EGSZB üdvözlí, hogy a közös piacszervezésről szóló rendelet 2013-as reformja óta az összes ágazat számára lehetővé vált, hogy a szakmaközi szervezetek a termékek fenntarthatósági normáinak növelése érdekében értesítést küldjenek megállapodásaikról az Európai Bizottságnak a versenyszabályoknak való megfelelés tisztázása céljából. Az olyan termékek, amelyeket a környezetvédelmi, állategészségügyi és minőségi normákat illetően fenntarthatóbb módon állítanak elő, kedvezőbb árak elérését tehetik lehetővé az élelmiszer-ellátási lánc szereplői számára. Az Európai Bizottsággal folytatott előzetes értesítési megbeszélések segíthetik a szakmaközi szervezeteket a lehetséges jövőbeli értesítések kialakításában.

1.11. Az EGSZB kiemeli, hogy a közirányítási eszközök teljes skáláját mérlegelni kellene annak érdekében felhasználandó szakpolitikai eszközökként, hogy a termelőket és fogyasztókat eltérítsék az egészségtelen élelmiszerek termelésétől, illetve fogyasztásától, és előmozdítsák az egészséges étkezési szokásokat. A nem fenntartható étrendek externális költségei a társadalom, a gazdaság és a környezet számára egyaránt olyan „rejtett” terhet jelentenek, amelyet csökkenteni vagy internalizálni kell. Az EGSZB megfelelő szakpolitikai stratégiákat sürget a fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások végrehajtását illetően, kiemelt figyelmet fordítva a mezőgazdasági termelők és vállalkozások számára adódó járulékos előnyökre.

1.12. Európa a fogyasztók pontos tájékoztatáshoz való jogának védelmezője. Ha azt akarjuk, hogy az egészséges és fenntartható élelmiszerek váljanak megszokottá és a kényelmesebb választási lehetőséggé, akkor ehhez Európának olyan nyílt, bizonyítékokon alapuló kritériumokra van szüksége, mint a fenntartható étrendre vonatkozó elfogadott iránymutatások.

2. Bevezetés

2.1. 2017 decemberében elfogadott „A civil társadalom hozzájárulása egy átfogó uniós élelmiszer-politika kidolgozásához” című saját kezdeményezései véleményében (NAT/711) az EGSZB kérte egy átfogó uniós élelmiszer-politika kidolgozását, amelynek célja, hogy fenntartható élelmiszer-rendszerekből származó egészséges étrendeket tegyen lehetővé. Ez összekapcsolja a mezőgazdaságot a táplálkozással és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal, és gondoskodik az olyan ellátási láncokról, amelyek az európai társadalom minden szegmense számára biztosítják a közegészség védelmét⁽⁴⁾. E célok elérése érdekében össze kell hangolni úgy a keresleti, mint a kínálati oldalra vonatkozó szakpolitikai intézkedéseket. Vagyis az élelmiszerek fenntartható élelmiszertermelés útján való rendelkezésre állását és megfizethetőségét össze kell hangolni azzal, hogy a fogyasztók jobban hozzáférjenek egészséges és ízletes étrendekhez és több lehetőségük legyen ilyeneket választani. E saját kezdeményezései vélemény célja az egészséges és fenntartható étrendek mint az átfogó uniós élelmiszer-politika kulcsfontosságú pilléreinek kezelése.

⁽⁴⁾ HL C 129., 2018.4.11., 18. o.

2.2. Jelentős politikai akarat irányul az egészséges és fenntartható étrendek megtárgyalására:

- A legfrissebb „Az élelmiszerellátás bizonytalanságának helyzete a világban”(SOFI) jelentés ⁽⁵⁾ szerint (amelyet a Világélelmelés-biztonsági Bizottság előtt tettek közzé 2018 októberében) sorozatban harmadik éve nő az éhezés mértéke a világban. Az alultáplált emberek abszolút száma 2017-ben közel 821 millióra nőtt a 2016-os 804 millióról. A felnőttek körében tapasztalható elhízás is romló tendenciát mutat. Világszerte a felnőtt népesség több mint egy nyolcada, vagyis több mint 672 millió ember elhízással küzd. Az elhízási „világjárvány”rendkívül magas gazdasági költségekkel jár: a globális GDP közel 3 %-át emészt fel, amely megegyezik a dohányzás vagy a fegyveres konfliktusok következményeinek globális összköltségével. Azonban még Európára is igaz, hogy a lakosság fele túlsúlyos, és 20 %-a elhízásban szenved.
- Az ENSZ ezt az évtizedet a táplálkozásra vonatkozó fellépések évtizedévé nyilvánította, elismerve ezzel, hogy az egészségesebb étrend és a jobb táplálkozás érdekében át kell alakítani az élelmiszer-rendszereket. A Világélelmelés-biztonsági Bizottság magas szintű szakértői munkacsoportja szintén ennek szükségességét hangsúlyozta 2017. szeptemberi jelentésében ⁽⁶⁾. A FAO és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) jelenleg dolgoznak az egészséges és fenntartható étrendek új meghatározásán, és 2019 márciusában nemzetközi konzultációt terveznek, hogy elemezzék az étrendek fenntarthatóságának többdimenziós jellegét.
- A táplálkozásnak központi szerepe van a fenntartható fejlődési célok és a Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030 (Agenda 2030) egészének, különösen a 2. (hozzáférést kell biztosítani minden ember számára a biztonságos, tápláló és elegendő élelmiszerekhez egész évben, és meg kell szüntetni az alultápláltság minden formáját 2030-ig) és a 3. célkitűzés (egészséges életet és jólétet kell biztosítani mindenki számára, minden életkorban) elérésében. A fenntartható fejlődési célkitűzések végrehajtása tehát lehetőséget kínál arra, hogy élelmiszerfogyasztásunk és -termelésünk mintázatait fenntarthatóbb és egészséges módon alakítsuk át.
- Az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás célkitűzéseinek eléréséhez az élelmiszerrendszer alapvető átalakítására is szükség van, az IPCC 2018 októberében elfogadott különjelentése pedig tudományos bizonyítékokkal támasztotta alá a sürgős éghajlat-politikai intézkedések szükségességét ⁽⁷⁾.
- Unió szinten a KAP reformja lehetőséget jelent arra, hogy előmozdítsuk a fenntarthatóbb termelést és az egészségesebb étrendeket, ha a tápláló élelmiszereket (például a gyümölcsöket, zöldségeket és tejtermékeket) könnyen hozzáférhetővé tesszük az Unió polgárai számára.
- A Régiók Európai Bizottsága szintén nemrég fogadta el „Helyi és regionális szintű ösztönzők az egészséges és fenntartható étrendek népszerűsítésére” című véleményét ⁽⁸⁾.
- A Fenntartható Élelmiszer-rendszerekkel Foglalkozó Nemzetközi Szakértői Csoport (IPES Food) hamarosan közzéteszi az Unió közös élelmiszer-politikájáról szóló jelentését, amely szintén konkrét javaslatokat tartalmaz az egészséges és fenntartható étrendekkel kapcsolatban.

2.3. A városi (és területi) önkormányzatok egyre fontosabb szerephez jutnak a fenntarthatóbb élelmiszerrendszerek elősegítése terén. A városok integrált, hatáskörökön túlmutató intézkedések révén különböző érdekeltet kapcsolnak össze olyan élelmiszer-politikák kialakítása érdekében, amelyek képesek kezelni az élelmiszerekkel kapcsolatos legsürgetőbb problémákat (például az élelmiszerbiztonság hiánya vagy az elhízás), ugyanakkor viszont tágabb kérdéseket is segítenek megoldani, beleértve a környezetvédelmi kihívásokat, a társadalmi egyenlőtlenségeket és a szegénységet. A Milánói Városi Élelmiszer-politikai Paktum – amelyhez világszerte több mint 180 város csatlakozott, és amely így 450 millió lakost fed le ⁽⁹⁾ – e tekintetben fontos mérföldkő.

⁽⁵⁾ „Az élelmiszerellátás bizonytalanságának helyzete a világban”(SOFI) c. jelentés, 2018: <http://www.fao.org/state-of-food-security-nutrition/en/>.

⁽⁶⁾ Magas szintű szakértői munkacsoport, 2017. Nutrition and food systems [Táplálkozási és élelmiszer-rendszerek].

⁽⁷⁾ http://www.ipcc.ch/news_and_events/pr_181008_P48_spm.shtml.

⁽⁸⁾ RB vélemény: Helyi és regionális szintű ösztönzők az egészséges és fenntartható étrendek népszerűsítésére

⁽⁹⁾ <http://www.milanurbanfoodpact.org/>.

2.4. A politikai lendületen túl egyre égetőbb szükség van arra, hogy ezt a problémát tudományos és társadalmi szinten is kezeljük, ahogyan azt a 3. fejezetben is részletezzük majd.

3. Az egészségtelen és nem fenntartható étrendek hatásai

3.1. Az étrendválasztásnak számos pozitív és negatív hatása is van. Az európai polgárokat támogatni kell étrendjük negatív hatásainak csökkentésében és a pozitív aspektusok erősítésében. A régi elképzelés, miszerint csupán elegendő ételmezőről kell gondoskodni, nem tekinthető többé megfelelő politikának. Figyelembe kell vennünk az élelmiszerek termelésének és fogyasztásának módjait, valamint ezek hosszú távú, illetve közvetlen hatásait. Az európai polgárok étkezési szokásai akaratlanul is hatással vannak a környezetszennyezésre (pl. az egyszer használatos műanyag csomagolások), az éghajlatra, a közegészségre, a biológiai sokféleségre és sok minden másra. Ezek a hatások aláássák a jövőnket, ezért változtatnunk kell étkezési és fogyasztási szokásainkon. Az élelmiszerellátási láncoknak – a gazdaságoktól az éttermekig – más politikai jelzéseket kell kapniuk. A tudomány lassanként újradefiniálja a megfelelő 21. századi étrendek fogalmát: fenntartható élelmiszer-rendszerekből származó fenntartható étrendek. Most a politikán a sor, hogy kezelje ezt a kihívást.

3.2. Az étrend közegészségügyi hatása

Európában a nem megfelelő étrendek az idő előtti elhalálozások és a megelőzhető betegségek kialakulásának vezető okai. A közegészségügy a tagállamok felelőssége, az Európai Bizottság pedig főként az adat- és információcserét teszi lehetővé. Mindazonáltal az EU jelentős potenciállal bír annak terén, hogy felhívja a fogyasztók figyelmét a fenntartható étrendek egészségmegőrző hatására. Az EU-ban évente 550 000 munkaképes korú ember hal meg idő előtt nem fertőző betegségekben. A nem fertőző betegségek megelőzték a fertőző betegségeket és világszerte az idő előtti elhalálozások vezető okaivá váltak. Mára a nem fertőző betegségek okozzák a tagállamok egészségügyi kiadásainak legnagyobb részét, és az OECD szerint az uniós gazdaságoknak évi 115 milliárd EUR kiadást jelentenek, amely GDP-jük 0,8 %-ával egyenlő ⁽¹⁰⁾. A jövő egyik legnagyobb közegészségügyi fenyegetését az antimikrobiális rezisztencia (AMR) terjedése jelenti ⁽¹¹⁾. Bár az Európai Bizottság és a WHO Európai Regionális Irodája megfelelően és határozottan állást foglalt az AMR-t illetően, további erőfeszítések szükségesek annak érdekében, hogy az uniós gazdaságokban csökkenjen az antibiotikumok alkalmazása, és hogy megakadályozzák az olyan harmadik országokból származó húsimportot, amelyek profilaktikus jelleggel alkalmaznak antibiotikumokat.

3.3. Az étrend társadalmi hatása

Az étrend nemcsak fontos mutatója a társadalmi egyenlőtlenségeknek, hanem azok egyik okozója is. Európában az alacsonyabb bevételű emberek rosszabb minőségű étrendeket tartanak, és esetükben erőteljesebben és korábban jelentkeznek étrenddel összefüggő egészségügyi problémák. Az alacsony bevételű területek alacsonyabb vásárlóerővel bírnak, mint a tehetősebb régiók. Az alacsonyabb bevételű emberek étrendje korlátozottabb és kevesebb gyümölcsöt és zöldséget fogyasztanak. A zsíros, sós, cukros és az extrém mértékben feldolgozott („ultra-processed”) élelmiszerek étrendjük jelentősebb részét teszik ki azon egyszerű oknál fogva, hogy ezek olcsóbbak.

3.4. Az étrend kulturális és pszichológiai hatása

Európa sokszínű és gazdag konyhaművészeti hagyományai világszerte ismertek. Az EU az oltalom alatt álló eredetmegjelölés (PDO), az oltalom alatt álló földrajzi jelzés (PGI) és a hagyományos különleges termék (TSG) rendszerek ⁽¹²⁾ révén sokat tett a ételkülönlegességek és a helyi specialitások védelme érdekében. Ezzel együtt az élelmiszerek integrálása lassan folyik, mivel az élelmiszer-feldolgozók fokozzák termelésüket, hogy csökkenthessék költségeiket és új piacokat találjanak. Európának megújított erőfeszítéseket kell tennie élelmiszer-kultúránk újjáépítése és sokszínűségének növelése érdekében. Ahelyett, hogy falak mögé rejtjenék, a rugalmasság érdekében inkább változatosabbá kell tenni azokat. A változatosabb étrendek növelik a bevitt tápanyagok körét és az izvilágot.

3.5. Az étrend környezeti hatása

Az élelmiszertermelés és -fogyasztás az erőforrás-felhasználás révén globális szinten jelentős hatással van a környezetre – jöllehet az EU-ban ez a hatás jóval csekélyebb. A mezőgazdasági és élelmiszer-termelési rendszer komoly hatást gyakorol a környezetre (pl. ŰHG, biológiai sokféleség, víz, talaj). Európa képes csökkenteni a szükségtelen mértékben feldolgozott élelmiszereket termelő rendszerek

⁽¹⁰⁾ Európai Bizottság (2018): Súlyos és krónikus betegségek https://ec.europa.eu/health/non_communicable_diseases/overview_hu.

⁽¹¹⁾ Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (2017), „Summary of the latest data on antibiotic resistance in the European Union” [Az Európai Unióban tapasztalt antimikrobiális rezisztenciára vonatkozó legújabb adatok összefoglalása]. <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/EAAD%20EARS-Net%20summary.pdf>.

⁽¹²⁾ Európai Bizottság (2015): Geographical indications and traditional specialties [Földrajzi jelzések és hagyományos különleges termékek], https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels_hu.

hatásait azáltal, hogy az energiagazdag étrendek helyett egyszerű, tápanyaggazdagabb étrendeket ösztönzi. Ha az élelmiszereket másképp termesztyük, dolgozzuk fel és fogyasztjuk, az élelmiszerrendszerek a rehabilitáció és a fokozott rugalmasság forrásai lehetnek⁽¹³⁾ ⁽¹⁴⁾. Ez szinte biztosan azzal járna, hogy a haszonállatok etetéséhez kevesebb gabonafélét használnánk, a fogyasztók pedig kevesebb húst ennének. Ez az éghajlatra és a közegészségre is jótékony hatással lenne⁽¹⁵⁾. Fenntarthatóbb gazdálkodási rendszereket kell támogatnunk, lásd például a legelők által kifejtett kedvező környezeti hatásokat (megnövekedett biodiverzitás, szénmegkötés). Ez a fogyasztókat is egészséges, kiegyensúlyozott és fenntartható étrendekre ösztönözné.

3.6. Az étrend gazdasági hatása

Európa sikerességét jelzi, hogy évről évre képes 550 millió európainak ételt biztosítani, most azonban fenntarthatóbb rendszerre van szükségünk. Számos közgazdász kritizálja a közös agrárpolitika támogatásait, amelyek az uniós költségvetés nagy részét teszik ki. E kritikákra az ellenérv, hogy ezek a támogatások tartják fenn az európai gazdálkodókat. A költségeik nőttek, azonban a bruttó hozzáadott érték gazdálkodókhoz visszajutó hányada alacsony. Az élelmiszerek bruttó hozzáadott értékének nagy része nem a földeken termelődik. Az élelmiszeripar az EU gazdaságának egyik legnagyobb ágazata. Az uniós élelmiszergyártás például 4,2 millió embernek ad munkát és 1089 milliárd GBP éves forgalmat bonyolít⁽¹⁶⁾. A fogyasztók élvezhették az élelmiszerek (háztartási kiadások arányában vett) költségei hosszú távú csökkenésének előnyeit. Ez a költségcsökkenés azonban nem feltétlenül foglalja magában a teljes költséget. Egy, az Egyesült Királyság élelmiszerrendszeréről készített 2017-es tanulmány kimutatta, hogy míg a brit fogyasztók évi 120 milliárd GBP-ot költenek közvetlenül élelmiszerekre, ez az összeg a reálgazdaság számára azonos összegű további kiadást jelent más „költségvetési tételek” formájában, beleértve a földek minőségének romlását (30 milliárd GBP) és az egészségügyet (40 milliárd GBP)⁽¹⁷⁾. Az ehhez hasonló tanulmányok rámutatnak a „valósköltség-alapú elszámolás” szükségességére. Az ENSZ Környezetvédelmi Programja is ezt a megközelítést támogatja⁽¹⁸⁾.

4. Az egészséges és fenntartható étrendeket támogató politikák és eszközök

4.1. A jobb táplálkozás és az egészségesebb étrendek támogatása sürgető szükséglet Európa számára, és szükség van a táplálkozás – jobb élelmiszer-rendszerek révén történő – javítási lehetőségeinek további feltárására⁽¹⁹⁾. Az olyan élelmiszer-rendszerekre való áttérés, amelyek tápláló élelmiszereket biztosítanak az egészséges étrendek számára, politikai változtatásokat követel meg mind a kínálati, mind a keresleti oldalon. A kínálati oldalon az élelmiszer-termelés és az, hogy milyen módon dolgozzák fel (pl. az élelmiszerek összetételének megváltoztatása révén), forgalmazzák és bocsátják a fogyasztók rendelkezésére az élelmiszereket, kulcsfontosságú tényezőkként határozzák meg az egészségesebb étkezési szokásokat népszerűsítő élelmiszerek hozzáférhetőségét és megfizethetőségét. A keresleti oldalon a közpolitikáknak lehetővé kellene tenniük a fogyasztók számára, hogy egészségesebb étrendeket választhassanak, többek között iskolai oktatás, felvilágosító kampányok, étrendre vonatkozó iránymutatások, címkézés és közbeszerzések révén. A tápláló élelmiszerek kínálatát és keresletét fellendítő stratégiák és politikák összefonódnak és egymástól függenek. Ezért szükségessé vált egy olyan átfogó, ágazatokon átívelő és többszintű megközelítés elfogadása, amely az összes releváns intézményt, a civil társadalmat és az élelmiszer-rendszer érintettjeit is bevonja.

4.2. A probléma részét képezi, hogy számos élelmiszeripari döntést mindeddig rövid távú gazdasági megfontolások alapján hoztak, ami a termelést és feldolgozást olykor kedvezőtlen irányba, az egészségtelen összetevők termesztése és használata felé vitte el (pl. pálmaolaj, transzzsírok, túlzott cukor- és sótartalom). Egy fenntarthatóságra összpontosító megközelítés azt jelenti, hogy a gazdasági hatásokon kívül a társadalmi és környezeti hatásokat is figyelembe vesszük. Egy ilyen megközelítésnek hosszú távra kell terveznie, és meg kell teremtenie a rövidebb és területi jellegű élelmiszer-ellátási láncok feltételeit. Ezért szintén fontos egy olyan új „kerekrendszer” ösztönzése az élelmiszeripar számára, ideértve a kkv-kat is, amely lehetővé teszi az egészségesebb és fenntarthatóbb élelmiszerek termelését, feldolgozását, terjesztését és értékesítését. Így például az uniós intézkedéseknek meg kellene könnyíteniük a termelők számára, hogy reklámozhassák az élelmiszerek összetételének megváltoztatását, még akkor is, ha ez csak fokozatosan történik, ami nem lehetséges a hatályos jogszabályok szerint. A KAP-ot illetően e rendszernek ösztönöznie kell a gazdálkodókat a jobb egészségügyi hatású összetevők helyi szintű termesztésére. Az EGSZB emellett kéri, hogy uniós szinten a lehető leghamarabb vezessenek be jogszabályi korlátozást az élelmiszerek ipari gyártású transzzsír-tartalmára vonatkozóan.

⁽¹³⁾ Berners-Lee, et al (2018): Current global food production is sufficient to meet human nutritional needs in 2050 provided there is radical societal adaptation, in: *Elementa*, 6. évf., 1. sz., 52. o. (<http://doi.org/10.1525/elementa.310>).

⁽¹⁴⁾ Ritchie H, D Reay & P Higgins (2017). Beyond Calories: A Holistic Assessment of the Global Food System, in: *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 2. sz., 2018., 57. o. (doi: 10.3389/fsufs.2018.00057).

⁽¹⁵⁾ Lásd például a következő jelentéseket: WRI (2018): *Creating a Sustainable Future*. <https://www.wri.org/publication/creating-sustainable-food-future>; valamint az EAT-Lancet Bizottság jelentését: „Healthy Diets from Sustainable Food Systems”(2019). *Food in the Anthropocene*, <https://eatforum.org/initiatives/eat-lancet/>.

⁽¹⁶⁾ FDE (2018). 2018. évi éves jelentés. https://www.fooddrinkurope.eu/uploads/publications_documents/FoodDrinkEurope_Annual_Report_IN-TERACTIVE.pdf.

⁽¹⁷⁾ Sustainable Food Trust: *The Hidden Cost of Food* [Az élelmiszerek rejtett költségei], Bristol, 2017. <http://sustainablefoodtrust.org/wp-content/uploads/2013/04/HCOF-Report-online-version.pdf>.

⁽¹⁸⁾ UNEP: *TEEB for Agriculture and Food Interim Report*. Nairobi, ENSZ Környezetvédelmi Program, 2017. <http://teebweb.org/agrifood/home/teeb-for-agriculture-food-interim-report/>.

⁽¹⁹⁾ HL C 129., 2018.4.11., 18. o.

4.3. Jelenleg is számos uniós politika és kezdeményezés létezik, amelyek célja az egészséges étrendek támogatása. Ezek közé tartoznak például a következők: európai bizottsági kezdeményezések (pl. az étrenddel, testmozgással és egészséggel kapcsolatos európai cselekvési platform), a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatására, valamint a tápanyag-összetétellel és egészséggel kapcsolatos állításokra vonatkozó jogalkotási intézkedések, az elhízásról szóló 2017-es európai bizottsági fehér könyv, az EU 2014–2020 időszakra vonatkozó cselekvési terve a gyermekkori elhízásról, az új KAP-ra vonatkozó javaslat egyes rendelkezései (pl. „az uniós mezőgazdaság által az élelmiszerekkel és az egészséggel kapcsolatos társadalmi igényekre adott válasz javítása, többek között a biztonságos, tápláló élelmiszerek fenntartható termelése és az állatjólét terén”), az EU iskolagyümölcs-, iskolazöldség- és iskolatejprogramja stb. Hiányzik azonban a koordinált megközelítés. A fenntartható étrendre vonatkozó új uniós iránymutatások képesek lennének biztosítani a tagállamok számára ezt a koherenciát és egy több kritériumra épülő keretrendszert nemzeti iránymutatásaik kidolgozásához, az alább részletezett módon.

5. A fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások

5.1. Az étrendek egészségügyi, környezeti és gazdasági hatásaira vonatkozó tudományos bizonyítékok bővülésével egyre fokozódott az ún. „fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások” kidolgozása iránti érdeklődés. Szinte minden nemzetállam rendelkezik hivatalos tápanyagbevitel- és élelmiszeralapú táplálkozási iránymutatásokkal. Ezek mindenki számára ismerősek lehetnek: csökkentsük a sófogyasztást, együnk bizonyos számú „adagnyi” gyümölcsöt és zöldséget, fogyasszunk bizonyos mennyiségű halat és hasonlókat. Tekintve az élelmiszerek környezeti hatását alátámasztó erős bizonyítékokat, logikusnak tűnik, hogy kritériumok szélesebb körét vonjuk be a táplálkozási iránymutatásokba. Ez az oka a „fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások” iránti fokozódó igényeknek ⁽²⁰⁾.

5.2. Az EU tagállamai már elkezdtek a fenntartható étrendre vonatkozó különböző iránymutatások kidolgozását ⁽²¹⁾. Ezek némelyike egészségügyi és táplálkozástudományi szakértők munkája eredményeként alakult ki ⁽²²⁾ ⁽²³⁾, más esetekben minisztériumok és ügynökségek ⁽²⁴⁾ közötti együttműködés keretében dolgozták ki őket, míg némelyik kidolgozást civil társadalmi és iparági szervezetek irányították ⁽²⁵⁾. A megközelítések e sokszínűsége a kísérletezés szakaszában hasznosnak bizonyult, most azonban mindezeket egy egyértelmű, koherens közös keretbe kell foglalni, ha azt akarjuk, hogy a közös piac fogyasztói élvezhessék ezek előnyeit. A fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások és a kapcsolódó intézkedések végrehajtásakor gondoskodni kell ezek hatékony ellenőrzéséről is.

5.3. Szükség van egy szakértői csoport felállítására az egész Európára kiterjedő, fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások kidolgozásához. A csoportnak magába kell foglalnia a táplálkozástudomány, közegészségügy, élelmiszertudomány, környezetvédelem és társadalomtudomány területein dolgozó releváns szakmai és tudományos szervezeteket. A szakértői csoportnak két év állna rendelkezésére olyan iránymutatások kidolgozásához, amelyek közérthető tanácsokkal látnák el a fogyasztókat a fenntartható étrenddel kapcsolatban. Ehhez a Közös Kutatóközpont, a Food 2030 program, az Agrárkutatói Állandó Bizottság (SCAR) és más források kutatásait és adatait használnák fel. Ezek az iránymutatások a tagállamok rendelkezésére állnának nemzeti szintű felhasználás céljára – például az egészségügyi szolgálatok és a közigazgatási intézmények számára –, illetve uniós szinten, az élelmiszerellátási láncok világos integrált keretrendszerei kialakításának támogatásához. Az iránymutatások segítenének az olyan széles körű uniós célok elérésében, mint a fenntartható fejlődési célkitűzések, az éghajlatváltozásról szóló Párizsi Megállapodás és a fenntarthatósággal kapcsolatos egyéb kötelezettségvállalások és programok (például a FOOD2030) támogatása ⁽²⁶⁾. A szakértői csoportnak magába kell foglalnia az olyan kulcsfontosságú szervezeteket, mint az Európai Táplálkozástudományi Társaságok Szövetsége (FENS), az IPES-Food, az Európai Közegészségügyi Szövetség (EUPHA) és az Európai Ökológiai Szövetség (EFF). A csoport munkájához emellett olyan tudományos szakértői források is hozzájárulnának, mint a SCAR, továbbá a Mezőgazdasági Főigazgatóság (DG Agriculture), a Környezetvédelmi Főigazgatóság (DG Environment), az Egészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Főigazgatóság (DG SANTE), az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság, az Európai Környezetvédelmi Ügynökség és az Agrárkutatói Állandó Bizottság (SCAR) is támogatná. Az EGSZB készen áll arra, hogy oly módon járuljon hozzá egy ilyen szakértői csoport munkájához, hogy – elsősorban a fenntartható élelmiszerrendszerekkel foglalkozó ideiglenes tanulmányozócsoportja révén – közvetíti a társadalmi szervezetek álláspontját.

6. Fenntartható élelmiszer-címkézési rendszerek

6.1. A fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások mellett az élelmiszerek olyan, bővebb címkézésének alapjául is szolgálhatnak, amely érthető, növelné az átláthatóságot, és eltántoríthatná a termelőket az olyan, indokolatlanul olcsó nyersanyagok használatától, amelyek egészségtelenek és nem fenntarthatók (pl. transzzsírok, palmaolaj vagy túlzott cukortartalom). Az élelmiszerek bővebb címkézésé – beleértve a minőségi logók uniós rendszerét (PGI, PDO, TSG) is – a fogyasztók előnyére válhat, és magába foglalhat környezeti, szociális, illetve egészségügyi és táplálkozástudományi vonatkozásokat is.

⁽²⁰⁾ Gonzalez-Fischer C, T Garnett (2016). *Plates, pyramids, planet: Developments in national healthy and sustainable dietary guidelines: a state of play assessment*. Róma és Oxford: FAO és Élelmiszer-éghajlat-kutatói Hálózat, 2016.

⁽²¹⁾ Lásd a következő áttekintést: Lang és Mason: Sustainable diet policy development: implications of multi-criteria and other approaches, 2008–2017, in: *Proceedings of the Nutrition Society*, 2017. (doi: 10.1017/S0029665117004074).

⁽²²⁾ Holland Egészségügyi Tanács: *Guidelines for a Healthy Diet: the Ecological Perspective*. Szerződésszám: 2011/08E. sz. kiadvány, Hága: Holland Egészségügyi Tanács, 2011.

⁽²³⁾ Voedingscentrum [Holland Táplálkozástudományi Központ]: *Netherlands Nutrition Centre guidelines Wheel of Five* (A fenntarthatósággal kapcsolatos kérdésekről szóló 13. melléklet). Hága: Voedingscentrum, 2016.

⁽²⁴⁾ Svéd Nemzeti Élelmiszerügyi Hivatal, Svéd Környezetvédelmi Ügynökség: *Environmentally Effective Food Choices: Proposal notified to the EU*. Stockholm: Svéd Nemzeti Élelmiszerügyi Hivatal, 2008.

⁽²⁵⁾ Német Fenntartható Fejlődési Tanács (RNE): *The Sustainable Shopping Basket – A Guide to Better Shopping*. Berlin: Rat für Nachhaltige Entwicklung/Német Fenntartható Fejlődési Tanács, <https://www.nachhaltigkeitsrat.de/en/projects/the-sustainable-shopping-basket>.

⁽²⁶⁾ <http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=food2030>.

6.2. A szakpolitikák eddig táplálkozási és más egészségügyi kérdésekre összpontosítottak, az EGSZB szerint azonban egyre több aggály merül fel az élelmiszerek környezeti és társadalmi hatására vonatkozó fogyasztói információk és tájékoztatás hiánya miatt. Megkönnyítené a fogyasztók döntését az élelmiszerek származására, előállítási módjára és tápértékére vonatkozó egyértelmű címkézési rendszer bevezetése. A nyomkövethetőség is rendkívül fontos mind az élelmiszertermelők, mind pedig a fogyasztók számára az élelmiszerbiztonság érdekében ⁽²⁷⁾. Ezért az EGSZB ismételten kéri egy uniós szinten összehangolt, új, intelligens rendszer kidolgozását a fenntartható élelmiszer-címkézés tekintetében ⁽²⁸⁾. Ennek új nyomkövethetőségi és tanúsítási folyamatokon kell alapulnia, további kidolgozása pedig az EGSZB fenntartható élelmiszer-rendszerekkel foglalkozó ideiglenes tanulmányozócsoportjának jövőbeli feladata lesz. Nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a technológiai megoldásokra, például a mobil alkalmazásokra, a kiskereskedelemben pedig népszerűsíteni kellene a fogyasztók számára az összes szükséges információt és teljeskörű nyomkövethetőséget biztosító kijelzőket is.

7. Közbeszerzés

7.1. A közbeszerzések révén a helyi hatóságok képessé válnának a fenntartható étrendre vonatkozó iránymutatások fokozatos alkalmazására a közintézmények széles körében, különösen az iskolákban és kórházakban. A fenntarthatóságot biztosító egészséges helyi és szezonális élelmiszerek termelése, értékesítése és fogyasztása hozzájárulna a 2030-as Fenntartható Fejlődési Keretrendszer (Agenda 2030) 12.7. célkitűzésének (fenntartható közbeszerzési gyakorlatok) megvalósításához. A közbeszerzési eljárások során a helyi termelőket előnyben kell részesíteni az egészséges táplálkozás, valamint a helyi gazdaság fejlesztése céljából.

7.2. Jelenleg is számos kezdeményezés létezik a fenntartható élelmiszeripari közbeszerzések előmozdítására, ami bizonyítja a civil társadalom és a helyi hatóságok növekvő érdeklődését és részvételét e kérdésben. Például a Helyi Önkormányzatok a Fenntarthatóságért (ICLEI – Local Governments for Sustainability) szervezet jelenleg egy olyan kezdeményezést támogat, amelynek célja a fenntartható élelmiszeripari közbeszerzések fokozatosan történő, kötelező bevezetése minden európai iskolában és óvodában. Kezdeti célkitűzésként azt kívánják elérni, hogy 2022-re az így beszerzett élelmiszerek 20 %-a organikus forrásból származzon.

7.3. Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontja által végzett munkát, amely az élelmiszerekkel és vendéglátási szolgáltatásokkal kapcsolatos zöld közbeszerzésekre (GPP) vonatkozó uniós kritériumok felülvizsgálatára irányul. Az Európai Bizottság kéri, hogy az élelmiszerek fenntarthatóságával kapcsolatos, konkrétabb és ambiciózusabb kritériumokat foglaljanak bele a GPP-kbe. Kéri emellett a jogszabályi akadályok felszámolását, különösen a versenyjogi szabályok terén.

8. Versenyszabályok

8.1. A versenyjogot olykor akadálynak tekintik a fenntartható és egészséges élelmiszerek előállítását és forgalmazását illetően. Az Európai Bizottság Versenypolitikai Főigazgatóságával folytatott konzultációknak ösztönözniük kellene a hatályos jogszabályok egyértelműsítését és kiigazítását is, hogy az európai élelmiszer-ellátási láncok jobb feltételeket teremtsenek, és felgyorsuljon a fenntarthatóságra való áttérésük.

8.2. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 101. cikke ⁽²⁹⁾ szerint tilos minden olyan, két vagy több független piaci szereplő közötti megállapodás, amely korlátozza versenyt. Ez különösen vonatkozik az árak rögzítéséről szóló megállapodásokra. Az EUMSZ 101. cikkének (3) bekezdése értelmében a 101. cikk (1) bekezdésében rögzített tilalomtól azonban el lehet tekinteni az olyan megállapodások esetében, melyek olyan objektív gazdasági előnyöket teremtenek, amelyek meghaladják a verseny korlátozásának negatív hatásait, például oly módon, hogy hozzájárulnak az árak termelésének vagy forgalmazásának javításához, ugyanakkor lehetővé teszik a fogyasztók méltányos részesedését a belőlük eredő előnyből ⁽³⁰⁾.

8.3. Az elismert szakmaközi szervezetek (IBO) – bizonyos feltételek teljesülése esetén – eltérhetnek az EUMSZ 101. cikkének (1) bekezdésétől. Lehetőségük van arra, hogy az Európai Bizottságot az 1308/2013/EU rendelet (a közös piacszervezésről szóló rendelet) 210. cikke értelmében értesítsék megállapodásaikról, és amennyiben az összes kért információ kézhezvételét követő két hónapon belül az Európai Bizottság nem állapítja meg, hogy e megállapodások összeegyeztethetetlenek az uniós szabályokkal, az EUMSZ 101. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazandó. A megállapodások nem vonhatják maguk után árak vagy kvóták rögzítését, illetve nem vezethetnek a piac felosztásához, és nem okozhatják a verseny egyéb torzulásait. A közös piacszervezésről szóló rendelet által kínált lehetőségek kiaknázása lehetővé teheti a szakmaközi szervezetek számára, hogy a fenntarthatósági normákat erősítő megállapodásokra jussanak.

⁽²⁷⁾ HL C 303., 2016.8.19., 64. o.

⁽²⁸⁾ HL C 129., 2018.4.11., 18. o.

⁽²⁹⁾ HL C 326., 2012.10.26., 1. o.

⁽³⁰⁾ COM(2018) 706 final http://ec.europa.eu/competition/sectors/agriculture/report_on_competition_rules_application.pdf.

9. Tájékoztatás és tudatosítás

9.1. Az EGSZB megismétli azt a javaslatát, hogy indítsanak „az élelmiszer értékéről” szóló, egész Európára kiterjedő tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányt. Erre a fogyasztói magatartás tartós megváltoztatásának biztosítása érdekében lesz szükség ⁽³¹⁾.

9.2. Szükség van továbbá az élelmiszerekkel kapcsolatos iskolai oktatásba és szakképzésbe való beruházások növelésére.

9.3. Az EGSZB ismételten kéri, hogy uniós szinten indítsanak vizuális reklámkampányokat az egészségesebb élelmiszerek és étrendek támogatása érdekében ⁽³²⁾. Ezek mintájául szolgálhatnak egyes tévécsatornák gyermekeket célzó, pozitív, társadalmi célú reklámkampányai, amelyek pl. kiegyensúlyozottabb étrendek fogyasztására ösztönöznek. Hatékonyabb ellenőrzéseket kellene bevezetni a magas telített zsírsav-, transzsír-, szabadcukor- és/vagy só tartalommal rendelkező élelmiszereknek a gyermekek csoportját célzó reklámozása kapcsán, nemcsak a tévécsatornák gyermekek által elsősorban nézett időszávjában, hanem a közösségi média, illetve egyéb olyan kereskedelmi reklámozási csatornák területén is, amelyek befolyásolják a gyermekek ízpreferenciáit ⁽³³⁾ ⁽³⁴⁾.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Luca JAHIER

⁽³¹⁾ Európai Bizottság (2015): Geographical indications and traditional specialities [Földrajzi jelzések és hagyományos különleges termékek], https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/food-safety-and-quality/certification/quality-labels_hu.

⁽³²⁾ HL C 303., 2016.8.19., 64. o.

⁽³³⁾ WHO Region for Europe (2018). Policies to limit marketing of unhealthy foods to children. Copenhagen: WHO Europe <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/nutrition/news/news/2018/10/policies-to-limit-marketing-of-unhealthy-foods-to-children-fall-short-of-protecting-their-health-and-rights>.

⁽³⁴⁾ Food Active & Children's Food Campaign (2018). *Junk Food Marketing to Children: a study of parents' perceptions*. London. <http://www.foodactive.org.uk/wp-content/uploads/2018/06/Junk-Food-Marketing-to-Children-a-study-of-parents-perceptions.pdf>.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A digitális forradalom a polgárok igényeinek és jogainak szempontjából

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2019/C 190/03)

Előadó: **Ulrich SAMM**

Közgyűlési határozat:	2018.7.12.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.2.11.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	129/2/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A jelenleg zajló **digitális forradalom** képes lehet arra, hogy alapvetően megváltoztassa a társadalmat, a gazdaságot és a munkahelyeket, és hosszú távon serkentse a gazdasági növekedést és javítsa az életminőséget, miközben minden ágazatra kihat, és megváltoztatja azt, ahogy élünk, dolgozunk és kommunikálunk. Az EGSZB egyértelműen kifejezte azt az álláspontját, hogy az átalakulásnak – amelyet az emberek hoznak létre – mindenki számára előnyökkel kell szolgálnia. Az EGSZB ezért üdvözli mindazokat a politikai intézkedéseket és civil tevékenységeket, amelyek segítik az európai polgárokat. Ez a vélemény elsősorban a polgárok igényeivel és aggodalmaival foglalkozik, legyen szó akár munkavállalókról, munkaadókról vagy általában a fogyasztókról, és megjelöl bizonyos területeket, ahol a civil társadalom részvétele kulcsfontosságú. A digitális átállás csak úgy lehet sikeres, ha folyamatát proaktívan alakítjuk.

1.2. A digitalizáció folyamata – különösen az új digitális termékek és szolgáltatások bevezetése – rendkívül gyors lehet (mint például a mobiltelefonok/okostelefonok esetében), illetve ugyanez a folyamat lassabban mehet végbe olyan más területeken, ahol általánosságban a nyilvánosság és a társadalom nem fogadja el kérdések nélkül a technológia alkalmazását. Ez vonatkozik az emberek **autonómiáját, felelősségét, biztonságát, méltóságát és magánszférájának védelmét** érintő területekre.

1.3. A digitalizáció számtalan új lehetőséget kínál, amelyek révén az emberek korábban nem tapasztalt módon hozhatnak az élet jobbítását szolgáló döntéseket. Másfelől viszont minél inkább a digitalizáció uralja életünket, annál inkább manipulálhatóvá is válunk. Ez olyan területeken áthatja alá **autonómiánkat**, mint például az autózvezetés, étrendünk megválasztása, egészségünk megőrzése, otthonaink fűtése, dohányzás, ivási szokásaink, pénzügyeink kezelése és még sok egyéb. Az EGSZB olyan átlátható szabályokat sürget, amelyeket e gyorsan fejlődő technológiák fényében kell kidolgozni, kiigazítani és alkalmazni. Az emberi autonómia garantálása érdekében a helyes meggyőzőési technikáknak képzésen, nem pedig manipuláción kell alapulniuk, valamint meg kell felelniük a szabad választás elvének is.

1.4. Az EGSZB véleménye egyértelmű a tekintetben, hogy etikai szempontból milyen mértékig elfogadható az, ha a (morális vonatkozású) döntések meghozatalát a mesterséges intelligencián alapuló rendszerekre ruházzuk át: az automatizált rendszereknek, összetettségtől függetlenül, az emberi vezérlés elvét szem előtt tartva kell működniük. A végső döntést kizárólag emberek hozhatják meg, és a **felelősséget** is ők vállalják érte.

1.5. Az otthonok fokozottabb automatizálásával a hackerek egyre több támadási felülethez jutnak. Fontos, hogy a fogyasztókat tájékoztassák ezekről a kockázatokról, és támogatást nyújtsanak számukra a **biztonsági** intézkedésekkel kapcsolatban, különösen, ha hackerek kísérik meg átvenni az irányítást okoseszközeik felett. Az EGSZB arra kéri az Európai Uniót, hogy a polgárok otthonaikon belüli védelme érdekében vizsgálja felül hatályos biztonsági szabályozását, és dolgozzon ki, illetve alkalmazzon az új technológiákra vonatkozó szigorú szabályokat.

1.6. Az EGSZB üdvözlí azt a megközelítést, amely a **közúti közlekedésbiztonságot** a gépjárművekben alkalmazott digitális technológia növelésével kívánja javítani, azonban aggodalmát fejezi ki a fejlesztések lassú üteme miatt. Az önvezető gépjárművek elterjedésének felgyorsítása érdekében az EGSZB a jelentős költségek (új gépkocsik vásárlásának szükségessége) és a vezetéssegítő rendszerek nem elégséges elfogadottságának (bonyolultság, képzés hiánya) kezelését szolgáló uniós ösztönzők kidolgozását kéri. Az EGSZB úgy véli, hogy európai stratégia kidolgozására van szükség a közúti rendszerünk oly módon történő kiigazításához és módosításához, hogy a 100 %-os biztonságot nyújtó, teljesen önvezető járművek sikeresek lehessenek.

1.7. Az EGSZB sürgeti az általános adatvédelmi rendelet kiigazítását és átfogó átalakítását a gyorsan változó digitális technológiák fényében. Az új arcfelismerő technológiák különösen jelentős fenyegetést jelenthetnek **magánszféránkra**. Ez a technológia egyre olcsóbbá – és így mindenki számára könnyen elérhetővé – válik, és így végül olyan helyzetet eredményezhet, amelyben többé nem lehetséges anonim módon sétálni az utcán vagy vásárolni menni. A magánéletet és az autonómiát fenyegető veszély még nagyobb, ha ezeket a technológiákat profilkészítéshez vagy a polgárok osztályozásához használják fel. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az embereknek nyilvános helyeken is joguk kell, hogy legyen a magánszférájukhoz. Az EGSZB arra ösztönzi a Bizottságot, hogy rendszeresen vizsgálja felül az általános adatvédelmi rendeletet és a kapcsolódó jogszabályokat, annak függvényében, hogy ezek a technológiák milyen gyorsan változnak.

1.8. Az egyéni **fogyasztónak** – aki nem rendelkezik magas szintű digitális készségekkel – hatékony támogatásra van szüksége az összetett digitális rendszerek használata terén, legyenek azok háztartási gépek vagy digitális platformok. A felhasználói kézikönyvek rendkívül hosszúak lehetnek, a fogyasztók pedig – gyakran tudtukon kívül – beleegyeznek bizonyos adataik felhasználásába. Az EGSZB úgy van győződve arról, hogy az átláthatóság nem elegendő, ezért a fogyasztók segítése érdekében egyszerűsítésre és szabványosított eljárásokra van szükség az egész EU-ban.

1.9. A digitális platformok egyszerű eszközökkel könnyedén nyomon követhetik felhasználóikat. Ez azt jelenti, hogy a magánélet védelme szempontjából az általános adatvédelmi rendelet nem elégséges abban az esetben, ha az adatokkal az emberek tudta nélkül szándékosan visszaélnék. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a magánszféra védelmének garantálása kizárólag úgy lehetséges, ha a meglévő szabályozáson felül az adatok **elérésére jogosultak körét** kis számú, képesítéssel rendelkező személyekre **korlátozzák**. A legmagasabb szintű és legmegbízhatóbb előírásoknak megfelelő biztonsági intézkedéseket kell kidolgozni, amelyeket független uniós szervekkel kell rendszeresen ellenőriztetni.

1.10. Az EGSZB-t aggasztja, hogy a **biometrikus azonosításon** alapuló felügyeleti rendszerek téves besorolásokat és stigmatizálást eredményezhetnek azáltal, hogy egyes személyeket automatikusan bizonyos kategóriákba – mint például „terrorista”, „bűnöző” vagy „megbízhatatlan személy” – sorolnak. Az embereket gyanús elemként azonosító és megjelölő rendszereknek semmilyen esetben sem lenne szabad emberi beavatkozás és alapos felülvizsgálat nélkül működniük.

1.11. A robotika használata várhatóan egyre jobban elterjed az egészségügyi ágazatban. A robotok azonban olyan eszközök, amelyek nem képesek utánozni az emberi gondoskodás empátiás vonásait és az ilyen kapcsolatok kölcsönös jellegét. Ha a robotokat nem bizonyos keretfeltételek között használják, akkor azok alááshatják az **emberi méltóságot**. Ezért a gondozó robotokat csak olyan, a gondozással kapcsolatos feladatok elvégzésére kellene használni, amelyek nem igényelnek érzelmi, intim vagy személyes részvételt.

1.12. Az EGSZB javasolja, hogy az új ipari, kereskedelmi és szolgáltatási automatizálási rendszerek tervezése során objektív tudományos módszerek alkalmazásával optimalizálják és értékeljék ki az ember-gép interakciókat. A **kognitív ergonómia** tudományos módszerei lehetővé teszik a mentális követelmények objektív felmérését az új segítő technológiás rendszerek esetében. Ez a terület különféle tudományágak – például a pszichológia és az ergonómia – kutatási eredményeit ötvözi a felhasználói felületek kiértékelése érdekében. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy hosszú távon digitalizáció csak emberközpontú tervezéssel lehet sikeres.

1.13. Az EGSZB kéri, hogy mérjék fel a **régiók fejlődésbeli** különbségeit és az esetleges társadalmi egyenlőtlenségek mértékét, valamint ennek az új digitális technológiákhoz való egyenlőtlenséggel való hozzáférés és a készséghiány következtében az EU integrálására gyakorolt lehetséges hatásait.

2. Bevezetés

2.1. Korábbi véleményeiben ⁽¹⁾ az EGSZB üdvözölte azt a tényt, hogy az Európai Bizottság létrehozta a **Digitális Európa** programot, amely hangsúlyozza azt a szándékot, hogy a digitalizáció terén Európa a világ élvonalába kerüljön, valamint növelje Európa gazdasági erejét és versenyképességét a globális szinten, hogy ezáltal lehetővé tegye egy digitális egységes piac létrejöttét, és olyan pozitív módon alakítsa a digitális átalakulást, hogy az minden európai polgár javát szolgálja.

2.2. A jelenleg zajló **digitális forradalom** megváltoztatta a társadalmat, és a jövőben ez még fokozódni fog. Ezek a változások hatással vannak a gazdaságra és a munkahelyekre, és hosszú távú előnyökkel járnak mind a gazdasági növekedésre, mind pedig az életminőségre nézve, miközben minden ágazatra kihatnak, és megváltoztatják azt, ahogy élünk, dolgozunk és kommunikálunk. Az EGSZB egyértelműen kifejezte azt az álláspontját ⁽²⁾, hogy az átalakulásnak – amelyet az emberek hoznak létre – mindenki számára előnyökkel kell szolgálnia. Az EGSZB ezért üdvözli mindazokat a politikai intézkedéseket és civil tevékenységeket, amelyek segítik az európai polgárokat. Ez a vélemény elsősorban a **polgárok** igényeivel és aggodalmaival foglalkozik, legyen szó akár munkavállalókról, munkaadókról vagy általában a fogyasztókról. A vélemény megjelöl bizonyos területeket, ahol a civil társadalom részvétele kulcsfontosságú a digitális átállás alakításához és ahhoz, hogy az sikertörténet legyen.

2.3. A digitalizáció folyamata – különösen az új digitális termékek és szolgáltatások bevezetése – rendkívül gyors lehet (mint például az okostelefonok esetében), illetve ugyanez a folyamat lassabban mehet végbe olyan más területeken, ahol általánosságban a nyilvánosság és a társadalom nem fogadja el kérdések nélkül a technológia alkalmazását. Ez vonatkozik az emberek **autonómiáját, felelősségét, biztonságát, méltóságát és magánszférájának védelmét** érintő területekre. E véleményben az elemzés részben Royakkers és mtsai. publikációján (Ethics Inf. Technol. [2018]) alapul.

2.4. Az új digitális alkalmazások fejlesztését az ágazatban, laboratóriumokban és egyetemeken dolgozó számos rajongó is felkarolja, nemcsak – ahogyan sokan gondolják – az olyan internet óriások, mint a Google, Apple, Facebook, Amazon vagy a Microsoft. Ezt a lelkesedést a társadalom számos tagja osztja; ugyanakkor van egy jelentős kisebbség, amelyik szkeptikus vagy aggódik, vagy a magánszféráját, autonómiáját, biztonságát stb. fenyegető veszélyek miatt, vagy talán az ismeretek hiánya és a jövőtől való alapvető félelem miatt. A digitális átállást nem csak a technológia szabja meg. Az emberek és a társadalom szükségleteinek és kívánságainak, valamint jogainak alapvetően befolyásolniuk kell majd a további technológiai fejlődés menetét. A digitális átállás sikere érdekében az embereket be kell vonni a tervezési és döntéshozatali eljárásokba. Ez nyilvánvaló kihívást jelent mindenkinek, különösen a civil társadalom számára. Ez azt is jelenti, hogy garantálni kell a biztonságos és megfizethető internetkapcsolathoz való hozzáférést, hogy ezzel elkerülhessük a hátrányos megkülönböztetést és a kirekesztést.

3. A digitális átállás gyorsasága

3.1. Digitális forradalomnak nevezzük a mechanikus és analóg elektronikai technológiákról a digitális elektronikus eszközökre való átállást, amelyre valahol az 1950-es évek vége és az 1970-es évek vége között került sor, a digitális nagyszámítógépek és a személyi számítógépek megjelenésével és elterjedésével. Az 1980-as évek folyamán a digitális technológia sok területen elterjedtté vált. A tablet- és okostelefon-használat mértéke mára jó úton halad afelé, hogy leelőzze a PC-használatát.

3.2. 1991-től kezdve a **világháló** nyilvános hozzáférhetősége olyan új infrastruktúrát nyújtott, amely lehetővé tette a digitális eszközök összekapcsolását. Ezáltal olyan új funkciók jöttek létre, amelyek messze meghaladják az egyes digitális eszközök önmagában vett képességeit. E technológiák kombinálása alapvetően átalakította azt, ahogy kommunikálunk, dolgozunk és üzletelünk. A **digitális platformok** dolgaink intézésének radikálisan új módjait tették lehetővé (Airbnb, Uber, Amazon, hogy csak néhány példát említsünk), amelyek néhány év leforgása alatt jelentős gazdasági szereplőkké váltak.

3.3. Úgy fest, a további digitalizációnak semmi nem szabhat határt. Az **okosszenzorok** növekvő alkalmazása lehetővé teszi az adatok (hely, mozgás, környezeti adatok, biológiai adatok, kémiai adatok) leolvasását és feldolgozását bármilyen objektummal kapcsolatban (**a tárgyak internete**). A szenzorok számának gyakorlatilag nincs felső határa, így elméletileg teljes fizikai környezetünk digitális térképének létrehozása is lehetséges. A jövőben a gyors szélessávú internetkapcsolat (5G) lehetővé teszi majd, hogy a szenzorok adataira valós időben reagáljunk.

⁽¹⁾ HL C 62., 2019.2.15., 292. o.

⁽²⁾ HL C 434., 2017.12.15., 30. o.; HL C 434., 2017.12.15., 36. o.; HL C 237., 2018.7.6., 8. o.; HL C 367., 2018.10.10., 15. o.

3.4. A szenzorokból és a platformokon folytatott tevékenységekből származó, hatalmas adatmennyiséget („**big data**”) számítógépes programok dolgozzák fel, bizonyos algoritmusok alapján. A programozók képesek lesznek szűken meghatározni ezeket az algoritmusokat, illetve dinamikusan létrehozni őket bemeneti adatok felhasználásával (**gépi tanulás**, illetve **MI**). Az MI-től különösen sokan várnak jelentős technológiai áttöréseket⁽³⁾. Nagyon fontos kérdés, hogy milyen mértékben tesszük lehetővé, hogy a gépek (morális vonatkozású) döntéseket hozzanak. Ez társadalmi és politikai ellenőrzést igényel. Egyes területeken (például a pénzügyi technológia terén) – az ellenőrizhetőség jelentős csökkenése és az átláthatóság hiánya miatt – már most is nagy igény mutatkozik az automatikus számítógépes rendszerek korlátozására.

3.5. A digitalizáció fejlődése a társadalomban rendkívül gyorsan megy végbe. Az állami szervezetek és a vállalkozások számos új megközelítést alkalmaznak, amelyet a piacra jelenleg belépő tesztprojektek és -termékek is bizonyítanak. Ezen új termékek **piaci térhódítása** ágazattól függően rendkívül eltérő, akár igen lassú is lehet olyan területeken, ahol a technológia alkalmazását nem fogadják el fenntartások nélkül (lásd az alább következő bekezdéseket).

3.6. A korlátozott elfogadottságú dolgok internetjére jellemző példa a háztartások automatizálása vagy az **okosotthon** rendszerek, amelyek a világítás, a fűtés, a szórakoztató eszközök vagy egységek, a háztartási gépek és sok egyéb dolog ellenőrzésére szolgálnak. A biztonsági kamerával ellátott, belépést ellenőrző és riasztórendszerek videókat feltöltésére is alkalmasak. Az otthon-automatizálási rendszerekre nem vonatkoznak technikai szabványok, ami megnehezíti az olyan alkalmazások kifejlesztését, amelyek a különféle tárgyak mindegyikével egyaránt használhatók. Emellett haladó felhasználói készségeket és folyamatos frissítéseket is igényelhetnek. A nehézségek egy másik forrása az a tény, hogy a legtöbb otthon eltérő érdeklődésű, felkészültségű és képességű emberek (pl. gyermekek, idősek és vendégek) közösen használják. Sokkal egyszerűbb olyan okosotthonban élni, amely csak egy személy életét kezeli.

3.7. Az okosautók szenzorai azáltal teszik lehetővé az **összekapcsolt és automatizált mobilitást**, hogy rengeteg új funkciót kínáljanak a kényelmesebb és biztonságos, összességében pedig – a teljes automatizálás révén – a lehető legbiztonságosabb közúti közlekedéshez⁽⁴⁾. Az automata járművek technológiája már meglehetősen előrehaladott, széles körű elterjedése azonban több okból is lassú. Először is, a nagy mértékben támogatott vezetés kizárólag új autókban lehetséges, ahol a szenzorok és a központi számítógépegységek a jármű szerves részét képezik. Ezek magas személyes és társadalmi költsége akadályozza a piaci bevezetést. Másodszor, a vezetéssegítő rendszerek növekvő száma az autóvezetést lényegesen összetettebb feladattá teheti, ami korlátozott elfogadást eredményez. Harmadszor, a teljesen önvezető járművek 100 %-os biztonságosságára vonatkozó elvárás komoly akadályt jelent mindaddig, amíg ezek a járművek hagyományos autókkal és más úthasználókkal osztoznak az utakon. A teljesen automata járművek kihívást jelentenek, mivel alkalmazásukhoz szükség van a közútrendszer jelentős újratervezésére.

3.8. A Google és a Facebook már jelenleg is kiterjedten és sikeresen alkalmazza az **MI-t** az információmegjelenítés és a reklámozás „optimalizálására”. Azonban számos más terület is van, ahol az MI-t – mivel hatalmas segítséget nyújt a kognitív munkában – használni lehet és használni is fogják: ilyenek például a tudásalapú foglalkozások. Előfordulhat ugyanakkor, hogy e területek némelyike a vártnál lassabban fejlődik egy alapvető probléma miatt. Ahogy egy közelmúltbeli interjúban elhangzott: „az MI korlátját nem a technológia (számítógép-teljesítmény) jelenti, hanem az, hogy alapvetően nem értjük az emberi tanulás és gondolkodás pontos működését”. A kreatív gondolkodás és az élettapasztalat felhasználása még mindig az ember privilégiuma.

3.9. Van néhány nagyon sikeres újító, akik a közszolgáltatásokat rugalmas e-megoldásokká alakították át. Észtországban például számos szolgáltatást, így az **e-kormányzást**, e-adózást, e-egészségügyet és e-szavazást széles körben elfogadták és használják, és az észt rendszert sokan követendő technológiai mintának tekintik, amelyet az EU minden országában be kellene vezetni (az interoperabilitás érdekében lehetőleg azonos szabványokkal). Csak egy átfogó uniós stratégia és megfelelő pénzügyi forrásokkal rendelkező projektek révén tudjuk azokat az akadályokat leküzdeni, amelyek a régiók, intézmények és kultúrák rendkívüli sokféleségéből, valamint a szubszidiaritást a központi kormányzással szemben előtérbe helyező igényből adódnak.

4. Kérdések és ajánlások

4.1. 2017-ben az Európai Bizottság közzétett egy Eurobarométer-felmérést⁽⁵⁾, amely azt mutatta, hogy az internetet napi rendszerességgel használó válaszadók 76 %-a szerint ezek a technológiák pozitív hatással voltak életminőségükre, azonban az emberek 38 %-a soha nem használja az internetet. Az utóbbi értéket okozhatja a digitális készségek hiánya, sokan vannak azonban, akik rendelkeznek ugyan e készségekkel, ám komoly fenntartásokkal viseltetnek az internethasználat iránt, és így nehezebben szánják rá magukat. Ezt az álláspontot tiszteltetni kell tartani és figyelembe kell venni. A fenntartások különösen az autonómia, a felelősség, a biztonság, az emberi méltóság, a magánszféra és a munkakörülmények kérdésével kapcsolatosak, ahogy az alábbiakban kifejtik.

⁽³⁾ HL C 288., 2017.8.31., 1. o.

⁽⁴⁾ HL C 62., 2019.2.15., 274. o.

⁽⁵⁾ 460. sz. Eurobarométer tematikus felmérés, amelyet a TNS Opinion & Social végzett, 2017. március.

4.2. Autonómia

4.2.1. **Paternalizmusról** akkor beszélünk, ha valakinek meggyőződése, hogy mindenkinél, még az érintett embereknél is jobban tudja, mi a jó másoknak. A technológiai paternalizmus esetében a paternalizmust a technológiára „bizzuk”. A paternalizmus lehet meggyőző vagy kényszerítő. Az emberi autonómia garantálása érdekében a helyes meggyőzőési technikáknak képzésen, nem pedig manipuláción kell alapulniuk, valamint meg kell felelniük a szabad választás követelményének is. A digitalizáció számtalan új lehetőséget kínál, amelyek révén az emberek korábban nem tapasztalt módon hozhatnak az élet jobbítását szolgáló döntéseket. Másfelől viszont minél inkább a digitalizáció uralja életünket, annál inkább manipulálhatóvá válunk. Ez olyan területeken ássa alá autonómiánkat, mint például az autózvezetés, étrendünk megválasztása, egészségünk megőrzése, otthonaink fűtése, dohányzás, ivási szokásaink, pénzügyeink kezelése és – ahogyan azt egyes közelmúltbeli eseményeken megtapasztalhattuk – akár még a választások is, amelyek – manipuláció esetén – fenyegetést jelenthetnek a demokráciára nézve. Az EGSZB szorgalmazza az ezen gyorsan fejlődő technológiákra vonatkozó átlátható szabályok és adott esetben szigorú jogi intézkedések kidolgozását, adaptálását és alkalmazását.

4.2.2. **Kína** szolgáltatja a legmarkánsabb példát arra, hogyan befolyásolhatók az emberek a digitális technológiák extrém felhasználása révén. A kínai kormány nyilvántartja minden egyes kínai állampolgár ún. „kreditpontszámát”, amely segít eldönteni, jogosult-e valaki kölcsönre, vízumra vagy állásra. Ez éles ellentétben áll az európai értékekkel és jogokkal (adatvédelem, a magánszféra védelme, szociális védelem, fenntarthatóság).

4.2.3. Megfigyelhető trend, hogy az emberek egyre erőteljesebben vágnak egy **analógabb életre**, legalább idejük egy részében. Vanak táborok, ahová felnőttek utaznak el kikapcsolódni egy hétvégére, távol mindentől, míg mások több időt töltenek offline – vagyis kézből szorongatott telefon nélkül –, hogy a gyermekeikre, családjukra és barátaikra koncentrálhassanak. Állandó a kereslet a mára analógnak tekintett dolgok iránt, még ha létezik is digitális alternatívájuk: könyvek, számítógépek nélkül készített zene, bakelitlemezek, papír, tollak és még sok más. Számos magas beosztású cégvezetőről tudunk, akik időnként „e-mail-csődöt” jelentenek. Ez annyit jelent, hogy valamennyi beérkező levelüket törlik, vagy akár teljesen lezárják fiókjukat, hogy kiheverhessék az elektronikus kommunikáció rájuk zúduló áradatát. Az EGSZB úgy véli, hogy a digitális átállásnak is szüksége van ilyen ellensúlyokra ahhoz, hogy sikeres és mindenki által elfogadott legyen, és óva int attól, hogy az analóg technikák felváltása érdekében túllőjünk a célon.

4.3. Felelősség

A **teljes automatizálás** azt jelenti, hogy a rendszer emberi beavatkozás nélkül hoz döntést. Ennek példái közé tartoznak a tudásrendszerek, amelyek nagy mennyiségű információ alapján állítanak fel gyógyászati diagnózisokat, vagy a hadászati robotok, amelyek élet-halál döntéseket hoznak meg különféle forrásokból származó információk alapján. A kulcsfontosságú és gyakran feltett kérdés a következő: etikai szempontból milyen mértékig elfogadható az, ha a (morális vonatkozású) döntések meghozatalát a mesterséges intelligencián alapuló rendszerekre ruházzuk át? Az EGSZB már kifejtette egyértelmű álláspontját ebben a kérdésben ⁽⁶⁾: a „felelősség” és „morális” kifejezések kizárólag emberi lényekre vonatkoztathatók, míg bizonyos mentális és személyiségvonások nem értelmezhetők a robotok esetében. Az automatikus rendszereknek – összetettségük mértékétől függetlenül – az **emberi vezetésű megközelítés** elvének megfelelően kell működniük. A végső döntést kizárólag emberek hozhatják meg, és a felelősséget is ők vállalják érte.

4.4. Biztonság és fogyasztók

4.4.1. A legfrissebb új eszközök egyre okosabbá teszik otthonainkat, amelyek egyúttal azonban sebezhetőbbé is válnak. Ahogy egyre több eszközünk kapcsolódik az internethez (okostévék, webkamerák, játékkonzolok, okosórák), létfontosságúvá válik, hogy megfelelő tervünk legyen otthoni hálózatunk védelmére. Az okosórák és más testen hordható eszközök egy okostelefon kiterjesztései, amelyek azonnali hozzáférést nyújtanak nagyteljesítményű alkalmazásokhoz, e-mail-ekhez, szöveges üzenetekhez és a webhez. A hackerek a számukra értékes információk kinyerésén túl akár át is vehetik az irányítást az okoseszközök felett. Adatbiztonsági kutatók demonstrálták, mennyire egyszerű meghackelni a Cayla nevű játékbabát, illetve azt, hogy akár egy inzulinpumpa is meghackelhető és egy okosóra viselője is lehallgatható. A fogyasztókban tudatosítani kell ezeket a kockázatokat. Az EGSZB arra kéri az Európai Uniót, hogy a polgárok otthonaikon belüli védelme érdekében vizsgálja felül meglévő biztonsági szabályozását, és dolgozzon ki, illetve alkalmazza az új technológiákra vonatkozó szigorú szabályokat.

4.4.2. A **biometrikus azonosítás** (arcfelismerés, ujjnyomat- és íriszleolvasás) alkalmazása egyszerű lehetőség, ha a rendszer jól működik. Azok számára azonban, akiket a rendszer tévesen gyanús elemként azonosít, a hibák kijavítása gyakran rendkívül nehéz. A biometrikus azonosítás alkalmazása **téves besorolásokat és stigmatizálást** eredményezhet azáltal, hogy egyes személyeket automatikusan bizonyos kategóriákba – mint például „terrorista”, „bűnöző” vagy „megbízhatatlan személy” – sorol. Ez az ártatlanság vélelmének visszafordításához vezethet. Úgy tűnik továbbá, hogy a biometrikus azonosítás nem használható mindenki esetében. Például az emberek 2%-ának ujjnyomatai nem „olvashatók le”, mert idősek, vagy pedig mert bizonyos foglalkozásúak, illetve kemoterápiás kezeléseken estek át. A társadalmunkban használt digitális rendszereket úgy kell megtervezni, hogy a bizonyos szabványos kritériumoknak nem megfelelő személyekre is vonatkozzanak, és ne diszkriminálják őket. Az embereket gyanús elemként megjelölő rendszereknek semmilyen esetben sem lenne szabad emberi beavatkozás és alapos felülvizsgálat nélkül működniük.

⁽⁶⁾ HL C 288., 2017.8.31., 1. o.

4.4.3. A **személyazonossággal való visszaélés** jelentős problémát jelent. A személyazonossággal való visszaélés a hamis személyazonosítók szándékos megszerzése, eltulajdonítása, birtoklása vagy létrehozása, valamint azokkal jogellenes tettek elkövetése vagy tervezett elkövetése. Társadalmunknak megfelelő jogi támogatásra van szüksége a személyazonossággal való ilyen visszaélések áldozatainak védelme érdekében.

4.5. Emberi méltóság

4.5.1. A robotika használata az **egészségügyi** ágazatban aggodalomra ad okot. A robotok olyan eszközök, amelyek nem képesek utánozni az emberi gondoskodás empátikus vonásait és az ilyen kapcsolatok kölcsönös jellegét. Ezért a gondozó robotokat csak olyan, a gondozással kapcsolatos feladatok elvégzésére kellene használni, amelyek nem igényelnek érzelmi, intim vagy személyes részvételt. Ha a robotokat nem bizonyos keretfeltételek között használják, akkor azok alááshatják az emberi méltóságot.

4.6. A magánszféra védelme

4.6.1. Az **arcfelismerés** összeveti valaki arcvonásait egy adatbázissal, hogy megállapítsa, szerepel-e az ellenőrzött személy az adott adatbázisban. Rendőrségi nyomozások során és köztéri biztonsági kamerákban alkalmazzák, használatát pedig törvények szabályozzák. Az ilyen rendkívül érzékeny információkat biztonságos módon kell tárolni. Az arcfelismerési technológia azonban olcsóbbá fog válni, így használata könnyen elérhető lesz bármely üzlet, vállalkozás vagy akár magánszemély számára. Vannak arra irányuló próbálkozások, hogy ezeket a technológiákat akár az érzelmek felismerésére használják. Félő, hogy az arcfelismerési technológia végül olyan helyzetet eredményezhet, amelyben többé nem lehetséges anonim módon sétálni az utcán vagy vásárolni menni. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az embereknek nyilvános helyeken is joguk van a magánszférájukhoz, és követeli e jog biztosítását. Általánosságban meg kell tiltani a megfigyelt emberek tudta nélkül végzett kamerás arcfelismerést.

4.6.2. Míg a „nagy testvér” forgatókönyv – ahol a kormány kémkedik mindenki után – már jól ismert, a **„kis testvér”** forgatókönyv – ahol magánszemélyek vagy kis vállalkozások kémkednek egymás után – még ennél is valószínűbb lehetőséggé kezd válni. Az okosszemüvegek például használhatók egy tárgyalópartnerrel vagy látogatóval kapcsolatos adatok rögzítésére és előhívására. A haladó szintű és megfizethető technológiák továbbfejlesztésével egyéb elektronikus kémeszközök is megjelennek majd. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hatályos általános adatvédelmi rendeleten túl egyértelmű, szigorú szabályokra van szükség az emberek magánszférájának védelme érdekében.

4.6.3. Az **otthonok** növekvő **automatizálásával** az otthon – amelyet privát térként kezelünk – egyre átlátszóbbá válik. Az otthon és a külvilág közötti határ elmosódik, ahogy a falak többé nem jelentenek védelmet a fűrkésző tekintetek elől. A szórakoztató rendszerek, a biztonsági kamerákkal ellátott riasztórendszerek és a központi vezérlőrendszerek (asztali számítógépek, okostelefonok, hangvezérelt virtuális asszisztensek) támadási felületek sorát kínálják a hackerek számára. Az EGSZB koordinált uniós fellépést szorgalmaz annak érdekében, hogy a fogyasztókat tájékoztassák ezekről a kockázatokról, és támogatást nyújtsanak számukra a biztonsági intézkedésekkel kapcsolatban.

4.6.4. A digitális rendszerek egyik kockázata összetettségükben rejlik. Különösen a professzionális digitális készségekkel nem rendelkező egyéni **fogyasztóknak** van szükségük hatékony támogatásra. Például a digitális eszközök felhasználói kézikönyvei rendkívül hosszúak lehetnek. Ezek rendszerint felhívják a felhasználók figyelmét az adatvédelemmel kapcsolatos kérdésekre, azonban bizonyos adatok felhasználását a felhasználók gyakran akaraton kívül engedélyezik, mivel nem képesek befogadni a teljes kézikönyv tartalmát, vagy mert ún. **„engedélyezésbe való befáradásban”** szenvednek, mivel sokszor kell engedélyezniük az adataik felhasználását az adatokat rögzítő eszközök számára. Ez felveti a kérdést, hogy e folyamat során valójában kié a felelősség. Az EGSZB egyszerűsítést szorgalmaz, és javasolja olyan szabványos uniós eljárások vagy a magánszféra védelmét szolgáló szabványos csomagok bevezetését, amelyek mindenki számára érthetőek.

4.6.5. A magánszféra védelme a **digitális platformokra** is vonatkozik. A platformok egyszerű eszközökkel könnyedén nyomon követhetik felhasználóikat. Például az Uber alkalmazottai a cég God View nevű alkalmazását politikusok, hírességek és mások mozgásának nyomon követésére használták, amit egy bírósági eljárást követően leállítottak. A technológia azonban továbbra is rögzíti a nyomonkövetési és kapcsolódási adatokat. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a magánszféra védelmének garantálása kizárólag kiegészítő intézkedések révén lehetséges: az adatok elérésére jogosultak körét kis számú, képzéssel rendelkező személyekre kell korlátozni. A legmagasabb szintű és legmegbízhatóbb előírásoknak megfelelő ilyen biztonsági intézkedéseket kell kidolgozni, amelyeket független szervezetekkel kell rendszeresen ellenőriztetni.

4.7. A munka jövője

4.7.1. A digitális korban is a munka marad a jövedelem fő forrása. A digitális átalakulás idején az érme egyik oldalát – a munkaadó szempontjából – a foglalkoztathatóság jelenti, míg a másikat – a munkavállaló szempontjából – a munkaképesség. A munkavállalók új feladatokra való alkalmazhatósága azt jelenti, hogy a digitális technológia révén lehetőség nyílik arra, hogy a munkát egyéni munkafelkérésekhez igazítsák. Ahogyan egyre inkább elmosódik a határvonal a munkában a jövedelemszerzési és a magáncélok között, a szociális partnereknek különösen az jelent kihívást, hogy megtalálják és meghatározzák az egyéni teljesítmény igazságos mérésére szolgáló új kritériumokat. A digitális változásra való felkészüléshez a munkavállalók bevonására van szükség tájékoztatás, konzultáció és részvétel révén. A digitális átalakulás során a jövő dolgozó társadalma számára előfeltétel a szociális biztonság, az általános érdekű közszolgáltatások és az ökológikus megélhetés megőrzése.

4.7.2. **Az automatizálás és a robotok** jelentős hatást gyakorolnak majd a munka jövőjére. Például a raktárakban a vezető nélküli közlekedési rendszerek anyagmozgatásra való használata már általánosan elterjedt. A robotok leválthatják a monoton, nehéz vagy veszélyes munkákat is, és az úgynevezett „együttműködő robotok” új generációja a munkavállalók fizikai partnere lehet, ami különösen hasznos a testi fogyatékossgal élők számára. A jelenlegi robotok főként a kézi munkavégzést helyettesítik, az MI-t alkalmazó robotok azonban szellemi munkát is végeznek majd. Mindez számos szakmát fog érinteni, mivel a robotok átvesznek bizonyos feladatokat, vagy akár teljes egészében helyettesítik az emberi munkaerőt, ahogy azt az elmúlt évtizedekben is tapasztalhattuk. Becslések szerint a foglalkoztatás 2022-ig minden ipari ágazatban stabil marad. A nagy cégek példáját tekintve azt is láthatjuk, hogy az ember és gép közötti munkamegosztás elmozdulása majdnem kétszer annyi új munkahelyet és munkakört teremtett, mint amennyit megszüntetett. Az EGSZB ezeket a kérdéseket számos véleményében megvitatta ⁽⁷⁾.

4.7.3. Az új digitális technológiákhoz való egyenlőtlen hozzáférés és a készséghiány az érintett régiók gazdasági, kulturális és következőképpen társadalmi fejlődését befolyásoló, fokozatosan növekvő **regionális fejlődésbeli különbségek** forrása lehet. Az EGSZB kéri, hogy mérjék fel az esetleges társadalmi egyenlőtlenségek mértékét és annak az EU integritására gyakorolt lehetséges hatásait.

4.7.4. Az automata rendszerekkel együtt dolgozó, illetve munkájuk során nagy mennyiségű információt használó **munkavállalók** szembesülhetnek bizonyos problémákkal. Munkájuk során összetett, információ-intenzív feladatokat kell megoldaniuk. Képzési és tervezési célokra például virtuális valóságot használnak, míg a kiterjesztett valóság a karbantartási projektek támogatásához hasznos. Az EGSZB javasolja, hogy az új ipari és kereskedelmi automatizálási rendszerek tervezése során objektív tudományos módszerek alkalmazásával optimalizálják és értékeljék ki az ember–gép interakciókat.

4.7.5. A **munkaadók** ugyanakkor azzal a kihívással szembesülnek, hogy a rendelkezésre álló nagy számú új technológia közül a megfelelő digitális megoldásokat válasszák ki. Fontos megfelelő technológiai segítőrendszereket kifejleszteni a vállalkozások tevékenységeihez és munkafolyamataihoz. Az új technológiák bevezetése előtt javasolt továbbá felmérni a munkavállalók technológiai képességeit, és – ha szükséges – képzést nyújtani számukra. A munkavállalók új technológiák bevezetésében való részvétele szintén kulcsfontosságú tényező.

4.7.6. A **kognitív ergonómia** kutatási területe a digitalizáció korában jelentős fellendülést produkál. A **kognitív ergonómia** tudományos módszerei lehetővé teszik a mentális követelmények objektív felmérését az új segítő technológiás rendszerek esetében. Ez a terület különféle tudományágak – például a pszichológia és az ergonómia – kutatási eredményeit ötvözi a felhasználói interfészek kiértékelése érdekében. A cél egy optimális munkahely, valamint a munkavállalók és munkaadók számára egyaránt előnyös helyzet kialakítása. Egy ilyen, mindenki számára előnyös helyzetben megvalósul a munkavállalók optimális munkahelyi elégedettsége, jólléte és egészsége, a vállalkozás számára pedig optimális hosszú távú teljesítményt és termelékenységet nyújtanak. Az EGSZB azt javasolja, hogy az ilyen értékelési módszerek alkalmazása váljon szabványos eljárássá, mind a munkavállalók, mind a vállalkozások érdekében. A digitális átalakulást a „tisztességes munka javára való digitalizációra” vonatkozó, átfogó és az EU által finanszírozott, munkaorientált kutatás révén kell nyomon követni. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy hosszú távon a digitalizáció csak hatékony és munkavállalóbarát tervezéssel, „ipar 4.0”-ás rendszerekkel lehet sikeres.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

⁽⁷⁾ HL C 434., 2017.12.15., 30. o.; HL C 434., 2017.12.15., 36. o.; HL C 237., 2018.7.6., 8. o.; HL C 367., 2018.10.10., 15. o.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 541. PLENÁRIS ÜLÉSE, 2019.2.20.–2019.2.21.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak – 2019. évi éves növekedési jelentés: Egy erősebb Európáért, amely képes szembenézni a globális bizonytalansággal

(COM(2018) 770 final)

(2019/C 190/04)

Előadó: **Anne DEMELENNE**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2019.2.18.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2019.2.1.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye:	124/1/0
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az éves növekedési jelentés összességében pozitívan értékeli a múltbeli gazdasági és társadalmi fejlődést a gazdasági növekedéssel, a beruházásokkal és a munkaerőpiaci fejleményekkel kapcsolatban. A 2014 óta bekövetkezett öröndetes javulások ellenére a bemutatott adatok azt bizonyítják, hogy – más fejlett gazdaságokéval összevetve – a teljesítmény nem volt lenyűgöző.

1.2. Az éves növekedési jelentés említést tesz külső eseményekből fakadó veszélyekről, de nem javasol megfelelő ellenintézkedéseket. A külső fenyegetéseknek arra kellene felhívniuk a figyelmet, hogy a növekedés és foglalkoztatás szintjének fenntartására irányuló gazdaságösztönző politikákat kell kidolgozni. Ez hatással van az Unió és a tagállamok költségvetésére.

1.3. A fokozott termelékenység kulcsfontosságú az EU versenypozíciójának megőrzése és a fokozott jólét szempontjából. Üdvözlendő az olyan reformok, amelyek fokozott termelékenységhez vezethetnek. Azonban alaposan értékelni kell a múltbeli politikákat, az eddigiekben létrejött vegyes eredmények fényében (ideértve a gazdasági fellendülés lassúságát, a versenytársakhoz viszonyított termelékenységgel kapcsolatban fennálló aggodalmakat és a bizonytalan foglalkoztatás növekedését is).

1.4. A nagyobb fokú termelékenység a hatékonyabb oktatáson és képzésen múlik, ahogyan azt az éves növekedési jelentés is hangsúlyozza. Ehhez szükség van a szociális partnerek, a civil társadalom és a köz- és magánberuházások támogatására is, ideértve az uniós strukturális alapok által fedezett beruházásokat is.

1.5. Öröndetes, hogy a szociális pillérnek kiemelt figyelmet szentelnek. Ugyanakkor világosabbá kellene tenni, hogyan ültetik majd át a gyakorlatba, hogyan lehet elérhetővé tenni az erőforrásokat az Európai Szociális Alapon és más európai eszközökön keresztül, valamint hogyan kerül majd finanszírozásra uniós és tagállami szinten.

1.6. Vannak utalások olyan területekre, amelyeken új politikákat javasoltak, ideértve a méltányos adóztatást, a bankuniót és az euróövezet működését is. Az előrehaladás nagyon lassú, és a javaslatok gyakran meglehetősen szerények. Jótékony hatású lenne a szociális partnerek és a civil társadalom teljeskörű bevonása.

1.7. Röviden megemlítik ugyan az éghajlatváltozás kezelésének jelentőségét, azonban tekintettel az ehhez kapcsolódó gazdasági kockázatokra, ahogyan azokat a világ gazdasági fórum számára készített globális kockázati jelentés ⁽¹⁾ is részletezi, igencsak mostohán kezelik ezt a tárgykört. Hasonlóképpen hiányzik a szénelapú gazdaság külső költségeinek elemzése. Az eddigiekben elfogadott éghajlatvédelmi intézkedések továbbra is elégtelenek. Fontos lépést jelentene az éves növekedési jelentés átnevezése éves fenntartható növekedési jelentéssé. Ezzel nemcsak az éghajlatváltozás jelentőségét ismernék el, hanem a véges erőforrások fenntarthatóságának, a környezetvédelemnek és így a gazdaság, valamint a jövőbeli nemzedékek érdekvédelmének fontosságát is.

1.8. Számos területen a politikák végrehajtása bizonyos magánszektor általi vagy a közsféra általi finanszírozáson múlik. Ezt olyan reformokkal kell megkönnyíteni, amelyek kedvező környezetet teremtenek a magánszektor beruházásai számára, valamint megfelelő uniós költségvetéssel és az „arany szabály” melletti elkötelezettséggel, amely lehetővé teszi azoknak a társadalmilag és gazdaságilag produktív beruházásoknak a tagállami költségvetésből történő finanszírozását, amelyek nem veszélyeztetik a jövőbeli költségvetési fenntarthatóságot.

2. Az Európai Bizottság átfogó prioritásai a 2019-es éves növekedési jelentésben

2.1. A 2019-es éves növekedési jelentés 22 egymást követő negyedév gazdasági növekedésének szélesebb összefüggésében készült, és így lehetőséget ad a növekvő globális bizonytalanságok és az esetleges belső kockázatok leküzdéséhez szükséges reformok végrehajtására. E veszélyek a következők:

- egyre jelentősebb magánszektor, valamint közsféra általi beruházások a teljes tényezőtermelékenység növekedésének fokozására,
- magas színvonalú beruházások biztosítása a K+F-ben, az innovációban, az oktatásban, a készségfejlesztésben és az infrastruktúrában,
- a termelékenység, a társadalmi befogadás és az intézményi kapacitás fokozása,
- jól működő és integrált tőkepiacok,
- a makrogazdasági stabilitás és a rendezett államháztartás biztosítása.

⁽¹⁾ A Világ gazdasági Fórum globális kockázatokról szóló 2019. évi jelentése.

3. Általános megjegyzések az Európai Bizottság ajánlásaival kapcsolatban

3.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság továbbra is elkötelezett az olyan reformok támogatása iránt, amelyek a minőségi beruházások, a termelékenységnövekedés, az inkluzivitás és az intézményi minőség ösztönzésére irányulnak, és hogy az Európai Bizottság továbbra is sícra száll a makrogazdasági stabilitás és a rendezett államháztartás biztosítása mellett. Az EGSZB üdvözlí, hogy elismerik, hogy oktatás- és képzésközpontú beruházásokra van szükség, illetve hogy még inkább elismerik, hogy meg kell erősíteni az EU szociális dimenzióját, hogy reagáljunk a régiókon belüli és az azok közötti, valamint az oktatáshoz való hozzáférés szempontjából fennálló egyenlőtlenségekre, továbbá annak érdekében, hogy elérjük a politikai eszközök közötti koordinációt. Ugyanakkor meg kell határozni, hogy milyen módon kell elérni ezeket a célkitűzéseket, a gazdasági teljesítmény értékelése pedig nem felel meg a csatolt adatoknak az összes területen, bizonyos pontokon túlságosan elégedett, eltúlozza a pozitív jellegzetességeket, és egyes esetekben megalapozatlan állításokat tesz a múltbeli politikák pozitív hatásaival kapcsolatban.

3.2. Vannak utalások a veszélyekre és bizonytalanságokra, ideértve a globális gazdaságban történő változásokat, az USA kereskedelempolitikáját és az Egyesült Királysággal való jövőbeli kapcsolat bizonytalanságait is. Egy, a közeljövőben vagy középtávon bekövetkező recesszió kockázata arra utal, hogy gazdaságöztönző intézkedéseket kell kidolgozni a növekedés és a foglalkoztatás szintjének fenntartása érdekében, amint azt az OECD ajánlja ⁽²⁾. Ennek érdekében mérlegelni kellene, hogy az uniós költségvetésen belül létrehozzanak egy makrogazdasági stabilizációs eszközt, amely lehetővé tenné az euróövezet gazdasági ellenálló képességének növelését. Ez pufferként szolgálhatna a sokkhatásokkal szemben, és lehetővé tehetné azt is, hogy az euróövezet az EGSZB által megkövetelt pozitív költségvetési irányvonalat képviselje ⁽³⁾, még akkor is, ha az egyes tagállamok nem az európai célkitűzésekkel összhangban használják ki elérhető költségvetési mozgásterüket.

3.3. A 2008 utáni időszak viszonylag kiábrándító gazdasági és társadalmi teljesítményét követő belpolitikai fejleményekből szintén adódnak kockázatok. Ez rávilágít az olyan reformok és szakpolitikai intézkedések jelentőségére, amelyek fokozott termelékenységre és gazdasági növekedésre vezetnek, valamint arra, hogy fontos a szakpolitikák kohéziójának és társadalmi dimenziójának erősítése.

3.4. Növekedés

3.4.1. Az Unióban 2014 óta, öt éve gazdasági növekedés tapasztalható. Ennek szintje több alacsony jövedelmű országban is meghaladja az EU-s átlagot. Ez bizonyos mértékben csökkentette a legmagasabb és legalacsonyabb jövedelmek közötti különbségeket az Unió egészében, bár néhány ország lemaradt, az eltérések új dimenzióit hozva létre.

3.4.2. 2017 óta, a válságot megelőző időszak óta először, valamennyi uniós tagállamban tapasztalható némi növekedés. Ugyanakkor az Unió egészében a növekedés továbbra is lassabb, mint a válságot megelőző időszakban, és más fejlett gazdaságok közelmúltbeli növekedési adataival összevetve sem jelentős. Az EU-nak több behoznivalója is van, a kivételesen hosszú, 2008 utáni depressziót követően.

3.5. Társadalmi kérdések

3.5.1. A foglalkoztatás szintje és a foglalkoztatási ráta egyaránt jelentősen fellendült a 2008 utáni nyomott éveket követően. Bár – ahogyan azt a növekedési jelentés mellékletében foglalt adatok is mutatják – az új munkahelyek teremtésében a magasabb képzettségű szintekre irányuló trend volt jellemző, ezt az újonnan létrehozott munkahelyek többségénél azok minőségének hanyatlása kísérte.

3.5.2. A munkavállalókat egyre nagyobb arányban alkalmazzák ideiglenes és részmunkaidős szerződésekkel, miközben többségük a szokásos, teljes munkaidős szerződést részesítené előnyben ⁽⁴⁾. 2008 és 2017 között az összes foglalkoztatott létszámán belül a részmunkaidős dolgozók aránya 16,8 %-ról 18,7 %-ra nőtt. A fiatalok körében a részmunkaidős foglalkoztatás szintje magasabb, és nagyobb arányú a növekedés. Bár jelenleg többen dolgoznak, az összes ledolgozott munkaóra 2017-ben még mindig valamivel a 2008-as szint alatt volt ⁽⁵⁾.

3.5.3. Amint azt az éves növekedési jelentés elismeri, magas a szegénység kockázatának kitett foglalkoztatottak száma, és arányuk több tagállamban is növekszik (2008-ban a dolgozó népesség 8,6 %-a, 2017-ben 9,6 %-a ⁽⁶⁾). Az összes foglalkoztatott számának magasabb szintje – bár a foglalkoztatásnak előnyösebbnek kell lennie, mint a munkanélküliségnek – nem jelenti az inkluzív növekedés bizonyítékát.

⁽²⁾ OECD Gazdasági kilátások, 2018. november: a vezető közgazdász vezércikke és „General Assessment of the Macroeconomic Situation” 43-46. o.

⁽³⁾ Az EGSZB kiegészítő véleménye: Az euróövezet gazdaságpolitikája 2018 (HL C 62., 2019.2.15., 312. o.).

⁽⁴⁾ COM(2018) 761 final, 14. o.

⁽⁵⁾ COM(2018) 761 final, 14. o.

⁽⁶⁾ COM(2018) 761 final, 41. o.

3.5.4. Bizonyos csoportokat – például a fogyatékosági ellátások kedvezményezettjeit – gyakran nem számolják bele a munkanélküliségi rátába ⁽⁷⁾. Ezt figyelembe kellene venni az ajánlásokban, elsősorban oly módon, hogy rugalmasságot és biztonságot nyújtanak ezeknek a csoportoknak, hogy az ellátásokra való jogosultságuk későbbi elvesztése nélkül megkönnyítsék a nyitott munkaerőpiachoz való hozzáférést.

3.5.5. Annak biztosítására is ügyelni kellene, hogy a bizonytalan és atipikus munkaszerződésekkel foglalkoztatottak, mint például az önfoglalkoztatók, a részmunkaidőben dolgozók vagy a platformokon keresztül foglalkoztatottak hozzáférjenek a megfelelő szociális védelemhez. Aggodalomra adnak okot azok a személyek is, akik egészségügyi állapotukkal vagy fogyatékoságukkal kapcsolatos kiadásai miatt nem tudnak megélni, és akik olykor a szóban forgó kiadások fedezésére szolgáló pénzügyi támogatásukat is elvesztik, ha keresőtevékenysége folytatnak.

3.5.6. Az Európai Bizottság javasolja a szociális védelem átalakítását, az új foglalkoztatási formák alapján. Kétségkívül új finanszírozási forrásokat kell keresni, de az irányt a munkaerőpiaci szükségletekhez igazodó, minőségi munkahelyekhez, valamint a fenntartható munkaszerződésekhez való visszatérés jelenti, amelyek jogot adnak az embereknek a megfelelő minőségű szociális védelemhez. Szükséges lesz továbbá a megkülönböztetés elleni küzdelem bizonyos csoportok munkaerőpiacán – az idősek, a külföldi származású személyek, a fogyatékosággal élők, a fiatalok és a nők esetén –, akik közül sokan gyakran magas képzettséggel rendelkeznek.

3.5.7. Üdvözlendő a jó minőségű szolgáltatásokhoz való szélesebb körű hozzáférés biztosítására, valamint a szülők (és különösen a nők) munkaerőpiachoz való hozzáféréseinek javítására vonatkozó hivatkozások, mivel pozitív hatást gyakorolnak a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre és a munkaerő-kínálat javítására. Hasonlóképpen támogatni kell a bevándorlók társadalmi integrációjának támogatására irányuló szakpolitikákat, a szolidaritás és tolerancia európai értékeit tükröző migrációs politika, valamint az emberi jogok tiszteletben tartásának részeként.

3.6. *Bérek és termelékenység*

3.6.1. A bérek növekedése nagyon szerény volt, és továbbra is jelentősek az országok közötti különbségek, még azonos munkák esetén is. A bérek növekedése az Unió egészében továbbra is elmarad a termelékenység növekedésének szintjétől.

3.6.2. Ez azt jelenti, hogy a bérek a nemzeti jövedelem kisebb hányadát teszik ki. Tagállamonként változó, hogy a magasabb termelékenység előnye milyen mértékben kerülnek egyenlően elosztásra. Ez a sikeres kollektív tárgyalások lehetőségétől és a bérnövekedés támogatására irányuló szakpolitikáktól függ. Bár a magasabb termelékenységet általában a magasabb bérek szükségesek, bár nem kizárólagos előfeltételének kell tekinteni, a (beruházásoktól is függő) termelékenység és a bérek közötti szisztematikus kapcsolatnak nem kell elhomályosítania a megélhetési költségekben bekövetkező növekedést a bérek megállapításánál; ellenkező esetben ez jelentős társadalmi feszültségekhez vezethet.

3.6.3. Az alacsony bérek szintén a magasabb termelékenységgel szembeni korlátot jelentenek az alacsonyabb bérszintű országokban, ami a legjobban képzett személyeket arra ösztönzi, hogy máshol keressenek munkát. A munkavállalók mobilitása üdvözlendő ott, ahol ez az egyének elsődleges választását jelenti. A mobilitás olyan készségek és tapasztalatok megszerzését is lehetővé teszi, amelyeket később otthon lehet kamatoztatni. Ugyanakkor a legképzettebb munkaerő kifelé irányuló migrációja egyben vissza is fogja a magas képzettséget igénylő tevékenységekbe történő beruházásokat, ami miatt az alacsonyabb bérszintű országok nem képesek a legnagyobb követelményeket állító gazdasági tevékenységeik fejlesztésére.

3.6.4. Számos tagállamban (főleg Kelet- és Közép-Európában) a magasabb fizetési szintek a megnövelt minimálbéreket és a magasabb közszférabeli fizetéseket követték. A magasabb fogyasztás hozzájárult a magasabb GDP-hez. Hasonlóképpen igaz, hogy a minimálbér és a minimumjövedelem biztosítására irányuló intézkedések – az EU-ban megvalósuló társadalmi konvergencia folyamatának részeként – a szociális védelem és egy tisztességes életszínvonal megvalósításának fontos elemét alkotják valamennyi tagállamban, és ezzel egyidejűleg segítik a növekedés támogatását is.

3.7. *Termelékenység és készségek*

3.7.1. A főbb globális versenytársakhoz képest mért elmaradó termelékenységnövekedés egy 2008 utáni, tartós depressziót követett, amint a 3. ábrán látható ⁽⁸⁾. Az elmaradás különösen hangsúlyos volt az euróövezetben. A különbség csökkentéséhez szükség lesz egy olyan környezet kialakítására, amely a magánberuházások növekedéséhez, valamint a kutatási és innovációs eredmények alkalmazásához vezet. Szükség lesz továbbá az uniós lakosság teljes potenciáljának kiaknázására, minimalizálva a munkaerőpiaci és társadalmi kirekesztést, továbbá az olyan eszközökbe való beruházásra, amelyek támogatják a tartósan munkanélküliek foglalkoztatását a munkaerőpiacon.

⁽⁷⁾ Az Európai Bizottság 2018-as közös foglalkoztatási jelentéséből az derül ki, hogy a munkaképes korú fogyatékosággal élők mindössze 47,4 %-a foglalkoztatott az EU-ban.

⁽⁸⁾ COM(2018) 770 final, 6. o.

3.7.2. Az ismeretek, a készségek, a képesítések, az attitűdök és a kreativitás javítása továbbra is a termelékenység növelésének elengedhetetlen előfeltétele. ezenkívül a demokrácia és a fenntartható fejlődés szempontjából is hasznos. Az éves növekedési jelentés helyesen hangsúlyozza a beruházások jelentőségét a készségek fejlesztésében, az oktatásban és az egész életen át tartó tanulásban. A munkáltatók 40 %-a számol be nehézségekről a megfelelően képzett személyzet toborzásában. Számos leendő munkavállaló nehézséget találja a képzettségei alkalmazását is saját országában.

3.7.3. Alapvető fontosságú az olyan stratégiák kidolgozása, amelyekkel előre jelezhetők a jövőbeli készségkövetelmények, megfelelő készségértékesítési rendszereket tartalmaznak, és amelyek biztosítják, hogy az oktatás és képzés megfeleljen a foglalkoztatási igényeknek. Szintén biztosítani kell a munkáltatók támogatását abban, hogy megtalálják a megfelelő készségekkel és képzettségekkel rendelkező, elérhető munkavállalókat, olyan támogató szolgáltatásokba történő beruházásokkal, amelyek a korai iskolaelhagyás megakadályozását szolgálják, különösen a megkülönböztetést elszenvedő csoportok körében (mint például a fogyatékkal élő vagy a migráns háttérrel rendelkező személyek), valamint a felsőoktatás folytatásának támogatását biztosítják⁽⁹⁾. A munkaadókra fontos felelősség hárul abban a tekintetben, hogy lehetővé tegyék és megkönnyítsék a készségek és képzettségek fokozását – ebben rendkívüli eltérések vannak a tagállamok között. A sikeres stratégiák kidolgozása és végrehajtása elképzelhetetlen a szociális partnerek, a civil társadalom, az oktatási intézmények és a képzéssel foglalkozó cégek teljeskörű részvétele nélkül. Az éves növekedési jelentés érvelésében is az szerepel, hogy a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosításához „megfelelő beruházások szükségesek”. Ezeknek olyan közberuházásokat is magukban kellene foglalniuk, amelyeket az EU támogat országspecifikus ajánlások révén, valamint a strukturális alapoknak és beruházási tervének megfelelő részvételével.

3.8. Éghajlatváltozás

3.8.1. Az éves növekedési jelentés megfogalmazása igen homályos, és egyáltalán nem hangsúlyozza kellően az éghajlatváltozás által jelentett veszélyeket és az Unió által elért előrehaladást, a párizsi célok elérése érdekében. A globális kockázati jelentéshez⁽¹⁰⁾ képest, amelyet 2019. januárban nyújtottak be a Világgazdasági Fórum résztvevőinek, a növekedési jelentés majdhogynem mellékesen kezeli az éghajlatváltozás jelentőségét a növekedés és a gazdaság számára. Ezzel szemben a globális kockázati jelentés azt mutatja, hogy a globális gazdaságot veszélyeztető három (!) legnagyobb fenyegetés az éghajlatváltozási hatásokhoz, valamint a határozatlan politikai fellépéshez kapcsolódik a gazdaság dekarbonizációját illetően. Az éghajlat védelme tehát már régen nem környezetvédelmi kérdés, hanem a gazdaság egzisztenciális előfeltétele. A Bloomberg NEF által készített rendszeres jelentésekből az derül ki, hogy a tiszta energiába való beruházások 2011 óta csökkennek⁽¹¹⁾. Az EU nem tarthat igényt vezető szerepre világszinten e területen vagy az üvegházhatásúgáz-kibocsátások csökkentéséhez vezető innovációkban.

3.8.2. Az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) jelentése hangsúlyozza az éghajlatváltozással (amely három éven belül visszafordíthatatlanná válhat) szembeni lépések sürgősségét. Emellett költségvetéseket kell elérhetővé tenni valamennyi kormányzati szinten (mind a közsféra, mind a magánszektor beruházásaira) az ipar, a közlekedés és az energetika modernizálása és dekarbonizációja érdekében.

3.8.3. Ez a mai gazdaságot terhelő rendkívül magas költségek miatt költségvetés-politikai szempontból is indokolt. Az éves növekedési jelentés azonban nagyrészt figyelmen kívül hagyja ezt a kérdést, bár az Európai Bizottság majdnem egyidőben az éves növekedési jelentéssel közölt idevágó adatokat: eszerint 2017-ben csak az időjárásal kapcsolatos katasztrófák 283 milliárd euro nagyságrendű költségeket okoztak⁽¹²⁾. Az EGSZB több ízben utalt arra, hogy a Nemzetközi Valutaalap a szénalapú energiatermelés számára nyújtott közvetlen és közvetett támogatásokat az EU-ban évente 330 milliárd euróra becsüli. Ezért az éves növekedési jelentés hiányosságának tartjuk, hogy nem foglalkozik a külső költségek internalizálásával, valamint a „GDP-n túl” tárgykörhöz kapcsolódó vitával sem.

3.9. Beruházások

3.9.1. A beruházások kulcsfontosságúak a termelékenységnövekedés szempontjából. Ez sürgető kérdés az EU számára, tekintettel a fő versenytársai mögötti lemaradására a legmodernebb technológia kulcsfontosságú ágazataiban és a karbonszegény technológia fejlesztésében. Egy folyamatosan fejlődő gazdaság elengedhetetlen az európai polgárok által kívánt szintű szociális biztonsági és egészségügyi ellátások finanszírozásához. A jóllét, a kohézió és a társadalmi igazságosság előmozdítása márpedig teljes mértékben összeegyeztethető a gazdaság és termelékenység növekedésével⁽¹³⁾.

3.9.2. Az EGSZB megismétli azon véleményét, hogy az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy megszüntessék a beruházást gátló szűk keresztmetszeteket és kedvező beruházási légkört teremtsenek. Az energiaunió, a digitális egységes piaci stratégia és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv elkészítése mind beruházási lehetőségeket jelentenek. Emellett meg kell fontolni az éghajlatváltozás elleni küzdelmet célzó zöld beruházások terén jelentkező új lehetőségeket is.

⁽⁹⁾ Az Európai Bizottság együttes foglalkoztatási jelentése (2018) jelzi, hogy a fogyatékkal élő személyek nagyobb valószínűséggel korai iskolaelhagyók, mint a nem fogyatékosokkal élő személyek (10,3 százalékponttal, a 2015-ös adatok alapján), és kisebb valószínűséggel szereznek felsőfokú végzettséget, mint a nem fogyatékosokkal élő személyek (13,6 százalékponttal, a 2015-ös adatok alapján).

⁽¹⁰⁾ A Világgazdasági Fórum globális kockázatokról szóló 2019. évi jelentése.

⁽¹¹⁾ BloombergNEF - Clean Energy Investment Trends, 2018, 3. negyedév.

⁽¹²⁾ COM(2018) 773 final.

⁽¹³⁾ EGSZB-vélemény: Az euróövezet gazdaságpolitikája 2017 (HL C 173., 2017.5.31., 33. o.).

3.9.3. A nemzetközi kereskedelmi megállapodások szintén lehetőségeket nyújthatnak a gazdasági növekedés ösztönzésére. A kérdés különösen sürgető az Egyesült Királyság EU-ból történő valószínű távozása, valamint az USA-val kapcsolatos kereskedelmi konfliktusok által jelentett veszélyekre való tekintettel. Az Uniónak nemzetközi gazdasági kapcsolatok szabályokon alapuló rendszerét kell támogatnia, szabadkereskedelmi megállapodásokra irányuló tárgyalásokkal kiegészítve. Ezeknek minimális vámtarifák elérésére kell irányulniuk, kellően figyelembe véve az emberi jogokat, az ILO-normákat és az államok közérdekből történő szabályozáshoz való jogát.

3.9.4. Az éves növekedési jelentés közömbös a beruházások szintjét illetően, és arra utal, hogy a 2008 után azonosított különbség már csaknem felszámolásra került. A beruházásoknál (mint bruttó állóeszköz-felhalmozás) a GDP 20,6 %-ának elérését határozták meg 2018-ra, szemben a 2007-re megállapított 22,5 %-kal és a 2014-re megállapított 19,4 %-kal ⁽¹⁴⁾. Az ily módon mért beruházási hiány tehát valamelyest mérséklődött, de nem szűnt meg.

3.9.5. A beruházások szintje továbbra is alacsony, összevetve annak USA-ban és Dél-Koreában (az EU természetes versenytársai az innováció terén) mért szintjével. A szintek továbbra is különösen visszafogottak számos alacsony jövedelmű országban és azokban az országokban, amelyek a legnagyobb visszaesést szenvedték el 2008 után.

3.9.6. Az éves növekedési jelentés a szociális beruházások számos területét támogatja, ideértve az egészségügyet, a tartós ápolási-gondozási rendszereket és a köztulajdonú bérházakat. Az EGSZB már rámutatott számos pozitív hatásra, amelyek a jól megtervezett, hatékony és eredményes, jövőorientált szociális beruházásokból erednek. Az ilyen beruházásokra nem költségként, hanem az európai növekedési és foglalkoztatási potenciálba történő befektetésként kell tekinteni ⁽¹⁵⁾. E célkitűzések megvalósításához szükséges, hogy teret kapjanak a közkiadások.

3.9.7. Az európai beruházási tervet üdvözljük mint az EU politikai prioritásaira irányuló beruházások támogatásának egyik eszközét. A rendelkezésre bocsátott források ugyanakkor korlátozottak, és összességükben csak arra elegendők, hogy szinten tartsák az EBB-hitelkeretek teljes összegét, növelni azonban azt nem tudják ⁽¹⁶⁾. Ez 2017-ben 7 %-kal a 2013–2016-os átlagos szint alatt volt ⁽¹⁷⁾.

3.9.8. Szükséges egy olyan megközelítés, amely megfelelően finanszírozott beruházási programot biztosít, ideértve az EU költségvetéséből származó erőforrásokat is, a tagállamok költségvetéséből származó támogatással együtt. Ennek segítségével az EU jobban végre tudja majd hajtani kitűzött céljait, azaz a kkv-k fejlődésének támogatását, a kívánatos zöld átalakulást ösztönző új technológiákba történő beruházások támogatását, illetve az oktatás és a készség szintek fokozására, valamint a társadalmi feltételek javítására irányuló beruházások előmozdítását. Az EGSZB korábban azzal érvelt, hogy a növekedési és stabilitási paktumban jelenleg megengedett rugalmasság nem elegendő, és hogy tárgyalásokat kell indítani uniós szinten egy mindenre kiterjedő szabályról (általános megnevezéssel: „arany szabály”), amely az adósságállomány fenntarthatóságának biztosíthatósága érdekében kizárja az értéknövelő állami beruházásokat a Stabilitási és Növekedési Paktum hatálya alól ⁽¹⁸⁾.

3.10. Adósság

3.10.1. Az EGSZB – összhangban korábbi véleményével ⁽¹⁹⁾ – egyetért azzal az éves növekedési jelentésben megfogalmazott aggállal, hogy az állami és magánadósság magas szintje folyamatos sebezhetőséget jelentenek, különösen az euróövezetben. A bruttó államadósság a 2014-es csúcsponttól, a GDP 88,1 %-áról 2018-ra visszaesett a GDP 81,4 %-ára. Ez még mindig jelentősen meghaladja a 2008-as szintet, továbbá jóval a GDP 60 %-ában meghatározott célérték fölött van. A nemzetközi összehasonlítások azonban azt mutatják, hogy a GDP 60 %-át meghaladó államadóssági szintek nem feltétlenül kötődnek lassúbb gazdasági növekedéshez. Úgy tűnik, hogy az államadósság csökkentése akkor a legegyszerűbb, amikor a gazdaság gyorsan növekszik. Ezért a magas adósság szinthez társuló veszélyekkel szembeni legjobb védelmet a gazdasági növekedés anticiklikus makrogazdasági politikák révén történő teljes helyreállítása jelenti. Egy, a „jó időkben” végrehajtott, növekedést támogató költségvetési konszolidáció ráadásul segíthet a negatív piaci reakciók elkerülésében a nehéz időkben.

3.10.2. A magánadósság állománya csökkent a legutóbbi években, azonban a legtöbb uniós tagállamban még mindig meghaladja az euro bevezetése előtti szintet. A háztartások és a vállalatok adósságállományának leépítése a gazdasági növekedés magas szintje esetén kevésbé hosszadalmas és fájdalmas folyamat. Szorosan figyelemmel kell kísérni azt, hogy az euróövezet gazdaságai ne váljanak instabillá egy prociklikus ingatlanpiac miatt, amit – a gazdasági válságok megelőzése érdekében – szabályozási eszközök révén meg is kell akadályozni.

3.10.3. Az adósságállomány leépítését a legjobban teljesítő gazdaságokra jellemző magas színvonalú intézmények is segítik. Gondoskodnak a termék-, szolgáltatás-, pénzügyi és munkaerőpiacok hatékonyságáról, segítenek a közigazgatás megfelelő színvonalának biztosításában, valamint támogatják a megfelelő nyugdíj-, verseny- és adópolitikákat.

⁽¹⁴⁾ AMECO database.

⁽¹⁵⁾ EGSZB-vélemény: A szociális jogok európai pillérének finanszírozása (HL C 262., 2018.7.25., 1. o.).

⁽¹⁶⁾ Az Európai Számvevőszék véleménye az ESBA-ról: Túl korai még az ESBA kibővítésére és időtartamának meghosszabbítására irányuló javaslat, 21. o.

⁽¹⁷⁾ Az EBB statisztikai jelentése, 2017.

⁽¹⁸⁾ EGSZB-vélemény: Az euróövezet gazdaságpolitikája 2017 (HL C 81., 2018.3.2., 216. o.), 3.4. pont.

⁽¹⁹⁾ EGSZB-vélemény: Az euróövezet gazdaságpolitikája 2018 (HL C 197., 2018.6.8., 33. o.).

3.11. Bankunió

3.11.1. Amennyiben a bankunióra irányuló jelenlegi javaslatok megvalósulnak a gyakorlatban, azok – a múltbeli pénzügyi válságok tapasztalataival összevetve – nem lesznek elégségesek. Intézkedéseket kell tenni a bővülő tőkepiacok megfelelő felügyeletének biztosítása érdekében, hogy ne juthassanak olyan értékvesztett értékpapírosított termékek az európai tőkepiacokra, amelyek hozzájárulhatnak a következő pénzügyi válsághoz. Az Európai Unióban működő felügyeleti szervezetnek biztosítaniuk kell, hogy egy tőkepiaci unió ne eredményezze a tőkemenekítés felgyorsítását az egyes tagállamokból a pénzügyi piaci zavarok idején. A realgazdaság kedvező finanszírozási feltételeinek biztosítása érdekében meg kell gyengíteni a bankok és az állampapírkamatok közötti visszacsatolási spirált. E célból szerves összetevőt jelent két elem: egy európai betétbiztosítás és az Európai Stabilitási Mechanizmus által biztosított megfelelő védőháló az Egységes Szanálási Alaphoz. Egy európai betétbiztosítási rendszer létrehozását megelőzően a részt vevő bankok mérlegét a lehető és gyakorlatban megvalósítható legnagyobb mértékben meg kell tisztítani a nemteljesítő hitelektől.

3.12. Euróavezeti reformok

3.12.1. A gazdasági és monetáris unió (GMU) elmélyítését több fantáziával és nyomatékkal kell folytatni. A GMU reformjára és annak irányítására vonatkozó javaslatok jelenleg elégtelenek ahhoz, hogy védelmet nyújtsanak az aszimmetrikus megrázkódások kockázataival szemben. A korábbi egyoldalú, csak az adósságra vonatkozó folyó fizetési mérleg kiegyensúlyozás káros volt az euróövezet teljes GDP-jére, és hozzájárult annak 2008 utáni lassú fellendüléséhez. Annak érdekében, hogy több lehetőséget hagyjanak a korábban folyófizetésimérleg-hiánnyal rendelkező országok számára a gazdaságaik bővítésére (a költségvetési és külső egyensúlyuk szempontjából), a jelenleg folyófizetésimérleg-többlettel rendelkező országokat nem csupán több beruházásra kell ösztönözni, hanem arra is, hogy növeljék a béreiket és a szociális ellátásaikat, a lakossági fogyasztás támogatása érdekében.

3.12.2. Az EGSZB sürgeti az európai vezetőket, hogy gyorsítsák fel a GMU-ra, a bankunióra és a tőkepiaci unióra vonatkozó reformot. Azonban mindaddig, amíg az euróövezetnek nincs közös költségvetése, amely pozitív költségvetési irányvonalat hozhat létre az euróövezet egésze számára, továbbra is szükséges lesz a monetáris ösztönzés bármely jövőbeli recesszió során. A 2018 végével előreláthatólag lezáruló EKB-s eszközvásárlási programokra való tekintettel azt ajánljuk, hogy az EKB mérlegelje egy olyan eszközvásárlási program létrehozását, amely recesszió idején gyorsan aktiválható abban az esetben, ha a költségvetési ösztönző nem realizálódik. A programnak a realgazdaságra és az éghajlatbarát beruházásokra kell irányulnia.

3.13. Méltányos adózás

3.13.1. Figyelemmel az Európai Bizottságon belül zajló vitákra arról, hogy az adózás akár többségi szavazási kérdéssé is válhatna, az EGSZB továbbra is támogatja a méltányos adóztatási politikák hangsúlyozását, azaz az egyéni hozzájárulási képesség figyelembevételét. Az EGSZB, korábbi véleményeivel összhangban, támogatja a közös összevont társaságiadó-alap kidolgozását, mivel ezek ösztönzik az egységes piacot a nagyobb vállalatok adóügyeinek egyszerűsítése és az agresszív adótervezés visszaszorítása révén⁽²⁰⁾. Emellett üdvözlí a digitális gazdaság adóztatására irányuló kezdeményezéseket is, és úgy véli, hogy nagyon fontos új, globálisan elfogadható alapelveket kidolgozni arra vonatkozóan, hogy milyen módon kell a vállalati nyereséget az értéktéremtéssel összhangban egy uniós országhoz rendelni, és megfelelő mértékben megadóztatni⁽²¹⁾. Üdvözlí továbbá – korábbi EGSZB-véleményekkel összhangban⁽²²⁾ – az éves növekedési jelentésben az adócsalás, adókijátszás és agresszív adótervezés elleni küzdelemnek tulajdonított jelentőséget.

3.14. Strukturális reformok

3.14.1. Az éves növekedési jelentés ismételten hangsúlyozza a strukturális reformok mint a munkahelyteremtés és az adósságállomány csökkentése szempontjából hasznos eszközök jelentőségét. Azonban továbbra sem egyértelmű, hogy mit értenek „strukturális reform” alatt, ami megnehezíti azoknak az állításoknak az értelmezését, amelyek szerint a múltbeli reformok kimutatható pozitív hatásokkal jártak. Az EGSZB korábbi véleményeiben olyan strukturális reformokat támogatott, amelyek a társadalmi és gazdasági fejlődésre: a több és jobb munkahelyre, a munkaerőpiachoz, az oktatáshoz, képzéshez és készségek elsajátításához való jobb hozzáférésre, a fenntartható növekedésre, a közigazgatási és intézményi minőségre, valamint a környezeti fenntarthatóságra irányulnak⁽²³⁾. Emlékeztetett arra, hogy ezeknek a reformoknak országspecifikusnak kell lenniük, összhangban kell lenniük a jólét javítását célzó nemzeti reformprogramokkal és demokratikus támogatást kell élvezniük; nem jelenthetnek olyan megközelítést, amely egyenmeggoldást ír elő minden tagállam számára⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Az EGSZB véleménye a közös (összevont) társaságiadó-alapról (HL C 434., 2017.12.15., 58. o.)

⁽²¹⁾ Az EGSZB véleménye a digitális gazdaságban működő multinacionális vállalatok nyereségének megadóztatásáról (HL C 367, 2018.10.10., 73. o.).

⁽²²⁾ Az EGSZB verseny- és növekedésbarát adórendszeréről szóló véleménye (HLJ C 434., 2017.12.15., 18. o.).

⁽²³⁾ A reformok célja lehet például az üzleti környezet javítása, a vállalatok és a K+F-kiadások finanszírozása; a vállalatok, az ágazatok és a gazdaságok termelékenységének növelése; a jó minőségű, magasabb béreket fizető munkahelyek létrehozásának előmozdítása, valamint ezzel egyidejűleg az ideiglenes és bizonytalan, alacsony béreket fizető munkahelyek visszaszorítása; a kollektív tárgyalás és azon belül a szociális partnerek önállóságának erősítése, valamint a szociális párbeszéd erősítése helyi, regionális, nemzeti és európai szinten; a közigazgatás megreformálása oly módon, hogy azt a gazdasági és társadalmi fejlődés érdekében hatékonyabbá, a nyilvánosság számára pedig átláthatóbbá tegyék; az oktatási és képzési rendszerek minőségének fejlesztése a munkavállalók számára, hogy esélyegyenlőséget és eredményeket teremtsenek minden társadalmi csoport számára.

⁽²⁴⁾ EGSZB-vélemény: A szociális jogok európai pillérének finanszírozása (HL C 262., 2018.7.25., 1. o.), 2.5. pont.

3.14.2. A közelmúlt szerény növekedési teljesítménye és a munkaerőpiaci fejlemények kérdéseket vetnek fel bizonyos múltbeli szakpolitikák előnyeire vonatkozóan, amelyeket a „strukturális reform” címke alatt vezettek be. A foglalkoztatottak létszáma emelkedett, a növekvő kereslettel összhangban, de gyakori volt a munkahelyek minőségének romlása és a munkaerőpiaci szegmentáció fokozódása.

3.14.3. A múltbeli „strukturális reformok” eredményei továbbra is vitatottak. Bizonyos értékelések pozitívak voltak, és a jelentések szerint a munkáltatók bizonyos mértékű elégedettséget fejeztek ki a munkaerőpiaci reformokkal kapcsolatban ⁽²⁵⁾. Azonban jelentős mennyiségű olyan szakirodalom áll rendelkezésre, amely súlyosan kétségbe vonja az Európai Bizottság múltbeli munkaerőpiaci szakpolitikai ajánlásait ⁽²⁶⁾. Így az OECD legutóbbi foglalkoztatási stratégiája most „új bizonyítékok” alapján amellett érvel, hogy a munkahelyek minőségét, mennyiségét és a nagyobb inkluzivitást támogató szakpolitikákkal és intézményekkel rendelkező országok jobban teljesítenek, mint azok, ahol túlnyomórészt a piaci rugalmasság fokozására (vagy megőrzésére) összpontosítanak ⁽²⁷⁾.

3.14.4. Az EGSZB megismétli arra vonatkozó észrevételét, hogy egy adott reformintézkedés sikere vagy kudarca gyakran öt évnél is hosszabb időszak alatt derül ki ⁽²⁸⁾. Értékelni kell a „strukturális reformként” bevezetett múltbeli politikák hatásait, méghozzá bizonyítékok alapján és a szociális partnerek, valamint a civil társadalom teljeskörű bevonásával. Ennek kell képeznie a jövőbeli politikai ajánlásokhoz készülő tájékoztatások alapját ⁽²⁹⁾.

3.15. A szociális jogok európai pillére

3.15.1. Az EGSZB üdvözli a szociális pillér jelentőségének elismerését, és ismételten hangsúlyozza, hogy sürgősen meg kell valósítani azt, tekintettel a számos országban 2008 óta jellemző gyenge gazdasági és szociális teljesítményre.

3.15.2. A szociális pillért teljes mértékben integrálni kell az európai szemeszterbe. Nem szerepelhet pusztán mellékletként. A kapcsolódó eredménytábla jelzi az előttünk álló feladat léptékét, amennyiben az EU „szociális AAA” minősítést akar elérni. A jövedelmek, az életszínvonal, a szociális biztonság, a jóléti ellátás, az iskolázottság és a digitális hozzáférés elfogadható szintjét egyértelműen nem minden tagállam érte el ⁽³⁰⁾.

3.15.3. A szociális jogok pillérét a tagállamoknak tett ajánlások mérésére szolgáló eszközként kell használni. A pillér 20 alapvető olyan jelzésként kell használni, amelyekkel felmérhető az országok sikere azzal kapcsolatban, hogy mennyire integrálták a szociális pillér iránti elkötelezettségüket a gazdaságpolitikájukba.

3.15.4. Ez rámutat a megfelelő finanszírozási eszközök szükségességére is, ideértve az uniós szintű hozzájárulásokat is. Hozzájárulásra lehet számítani mind az Unió beruházási tervéből, amennyiben megfelelően van finanszírozva, mind pedig az EU kohéziós politikájából, az országspecifikus ajánlásokkal összhangban. Ez azt is jelenti, hogy megfelelő rugalmasságot biztosítanak a növekedési és stabilitási paktum keretében. Amint azzal egy korábbi véleményben érveltünk, mindehhez arra is szükség van, hogy a kohéziós politika továbbra is megfelelő finanszírozást kapjon az uniós költségvetésből ⁽³¹⁾.

3.15.5. Alaposan át kellene gondolni azt a javaslatot is, amelyet Juncker elnök az Unió helyzetéről szóló 2017. évi beszédében tett egy Európai Munkaügyi Hatóság létrehozására. Ez elősegíthetné az uniós munkaügyi és szociális biztonsági jogok hatékony érvényesítését és a tisztességtelen verseny elleni küzdelmet.

3.15.6. A szakpolitikai ajánlásokhoz készült útmutatóként való használata mellett a szociális pillérhez csatolt eredménytábla az egyes országok hasonló teljesítményelemzéseinél példaként is használható, a környezetvédelmi és éghajlatváltozási politikákkal kapcsolatban, így azok is hasonlóan komolyan értékelhetők.

⁽²⁵⁾ EKB, Structural policies in the euro area (Strukturális politikák az euróövezetben).

⁽²⁶⁾ A. Piasna & M. Myant (szerk.): Myths of Employment Deregulation: How it neither creates jobs nor reduces labour market segmentation [A foglalkoztatási dereguláció mítoszai: Hogyan nem teremt munkahelyeket és nem csökkenti a munkaerőpiaci szegmentációt], Brüsszel, ETUI, 2017.

⁽²⁷⁾ Good Jobs for All in a Changing World of Work, The OECD Jobs Strategy (Megfelelő munkahelyek mindenki számára a munka változó világában – az OECD foglalkoztatáspolitikai stratégiája), 8. o.

⁽²⁸⁾ Az EGSZB véleménye: „Reformtámogató program” (HL C 62., 2019.2.15., 121. o.).

⁽²⁹⁾ Az EGSZB véleménye: „Reformtámogató program” (HL C 62., 2019.2.15., 121. o.).

⁽³⁰⁾ EGSZB-vélemény: A szociális jogok európai pillérének finanszírozása (HL C 262., 2018.7.25., 1. o.).

⁽³¹⁾ EGSZB-vélemény: A 2020 utáni többéves pénzügyi keret (HL C 440., 2018.6.12., 106. o.).

3.15.7. A – gazdasági, környezeti és társadalmi értelemben vett – fenntartható növekedés támogatásának fontosságára tekintettel az éves növekedési jelentés címét éves fenntartható növekedési jelentésre kell változtatni.

3.16. *A szociális partnereknek szerepe az európai szemeszterben*

3.16.1. A tagállamok kormányainak, a szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek meg kell állapodniuk azokról az alapvető nemzeti reformokról, amelyek a leginkább lehetővé teszik gazdaságaik számára polgáraik életszínvonalának fenntartását, illetve növelését. Ezért figyelembe kellene venni az európai szemeszterrel foglalkozó helyi tisztviselők, a nemzeti költségvetési tanácsok, a nemzeti versenyképességi testületek és a nemzeti szociális és gazdasági bizottságok hozzájárulásait. Ebben az EGSZB tagjai is szerepet vállalhatnak.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépésére tekintettel a PEACE IV (Írország–Egyesült Királyság) és az Egyesült Királyság–Írország (Írország–Észak-Írország–Skócia) területi együttműködési programok folyamatosságának lehetővé tételéről

(COM(2018) 892 final – 2018/0432 (COD))

(2019/C 190/05)

Főelőadó: **Jane MORRICE**

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.14. az Európai Unió Tanácsa, 2019.1.15.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 178. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye:	102/1/0
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Amint arra a brexit-tárgyalások során tartott, a brit-ír határa vonatkozó viták nehézségeiből következtetni lehet, Észak-Írország uniós támogatásának – különösen a PEACE és az Interreg programoknak – a brexit utáni folytatása nemcsak alapvető, de létfontosságú is.

1.2. Az EGSZB határozottan üdvözli azt a javaslatot, hogy az EU PEACE programja Írország és Észak-Írország határ menti megyéiben az Egyesült Királyság Unióból való kilépését követően is folytatódjon. Meltányolva azt, hogy az EU elsődleges feladatként kezeli a békefolyamat támogatását, az EGSZB elismeri, hogy a PEACE program jelentősen hozzájárult a béke fenntartásához a régióban. Ez összhangban van az Európai Parlament 2018. szeptemberi megállapításaival⁽¹⁾, amelyek a PEACE programot követendő példaként állítják a világ többi része elé.

1.3. Ezenfelül, tekintettel a brexit által okozott politikai, gazdasági és társadalmi bizonytalanság destabilizáló jellegére, a civil társadalmi szereplők számára létfontosságú, hogy az EU fenntartsa kötelezettségvállalását, mely szerint mindent megtesz azért, hogy Észak-Írország ne csak konfliktusmentes maradjon, de tovább is haladjon a megbékélés útján az EU védjegyének számító, alulról építkező megközelítést használva a béketeremtésre és a konfliktusmegoldásra.

1.4. A béke és a megbékélés európai programja (PEACE) a legértékesebb és legsikeresebb béketeremtési eszköz, amelyet az Európai Unió konfliktushelyzetben valaha alkalmazott. A PEACE program – amelyet az 1995-ös észak-írországi tűzszünetre válaszul hoztak létre – az indulása óta eltelt 24 évben több mint 2 milliárd euro összeget fektetett be a közösségeken és határokon átnyúló, valamint egyéb megbékélési projektekbe.

1.5. A nagypénteki/belfasti megállapodás valamennyi aláíró fele által a békefolyamathoz való jelentős hozzájárulásként ünnevelt PEACE program egyedi, mivel túlmutat minden más, a saját területén belüli uniós beavatkozáson. Az EU égisze alatt egyesíti a brit és az ír érdekelt feleket azzal a kizárólagos céllal, hogy megőrizze a békefolyamatot és előmozdítsa a béketeremtést a régióban és azon túl.

⁽¹⁾ Donald Tusk, az Európai Tanács elnöke: „Nem fogjuk kockáztatni a békét, vagy lejáratni időt előírni a megbékélésre... ha hihető garanciát kapunk az észak-írországi békére, az Egyesült Királyság bizalmas jóbarátaként fogja elhagyni az EU-t.”

1.6. A brexit folyamata és az Egyesült Királyság majdani kilépése következtében előálló helyzet sürgőssége uniós választ tesz szükségessé a békefolyamat megőrzése érdekében, amely megfelel a régió brexit utáni új igényeinek. A PEACE és az Interreg határokon átnyúló programok folytatására irányuló támogatás megerősítésével az EU fontos lépéseket tesz a helyes irányba. Bár ez egy olyan kötelezettségvállalás, amely nyilvánvaló okokból az EU által a régió számára nyújtott támogatás egy létfontosságú részét alátámasztja, ennél többet lehet és kell is tenni.

1.7. A brexit-tárgyalások alatt és azt követően jelentkező, legsürgetőbb szükségletek nyilvánvalóvá fognak válni, ha a közösségen belüli feszültségek fokozódnak és a brit/ír lojalitás az utca szintjén, valamint a határnál még tovább erősödik. „Jóindulatának” jeleként az EU vállalhatja a PEACE finanszírozásának növelését a következő ciklusban, továbbá a béke és megbékélés európai központjának Belfastban történő létrehozását az EGSZB/EP/EB korábbi jelentéseiben javasoltaknak ⁽²⁾ megfelelően. Ezzel az EU kézzelfoghatóan bizonyítaná a békefolyamat iránti hosszú távú elkötelezettségét.

2. A vélemény háttere

2.1. Felismerve az észak-írországi helyzet súlyosságát és kényes jellegét, az első PEACE program egy olyan, mindenre kiterjedő eszköz létrehozására törekedett, amely megpróbálta lebontani az egymással ellenséges és megosztott közösségek közötti korlátokat. A politikai, a közigazgatási és az önkéntes szektor érdekelt feleivel folytatott egyeztetést követően létrehozott PEACE program olyan alulról építkező megközelítést képvisel, amely aktívan bevonja a társadalom legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő csoportjait, beleértve a gyerekeket, a nőket, valamint a konfliktusok áldozatait és főszereplőit.

2.2. Egy sor beavatkozás segítségével önszerveződő szervezetek jöttek létre a PEACE 1 program keretében, hogy együtt dolgozzanak „a másikkal”, az uniós finanszírozás túlnyomó részének ellenőrzését és elosztását helyi csoportok és testületek kezébe helyezve. A PEACE program a béketeremtésre, a konfliktusmegoldásra, a kölcsönös megértésre, a traumák és az örökölt problémák kezelésére irányuló projekteket támogatott. A PEACE program számos sikert ért el, és az 1998-as békemegállapodás alapjainak lefektetéséhez való hozzájárulását nem lehet eléggé hangsúlyozni. A PEACE programot jelenleg a különleges uniós programok irányításáért felelős szerv (Special EU Programmes Body, SEUPB), egy határon átnyúló egyesült királysági/írországi szervezet irányítja, amelyet a megállapodás hozott létre. Ezen keresztül történik valamennyi uniós határon átnyúló és békefinanszírozás.

2.3. A PEACE program folytatása nélkülözhetetlen annak biztosításához, hogy a régióban ne újuljanak ki a konfliktusok az eltérő és a brexitet követően esetlegesen erősödő lojalitások jelentette kihívások hatására, ahogyan arra a tárgyalások során kiütköző feszültségek következtetni engedtek. A PEACE program folytatása most fontosabb, mint 1998 óta bármikor. Üdvözlendő, hogy a brexit-tárgyalások során a felek vállalták, hogy fenntartják a nagypénteki/belfasti megállapodást, és biztosítják, hogy nem lesz fizikai határelőmozdítás, a PEACE program pedig döntő szerepet játszhat az átmenet támogatásában. Az ír határ kérdése a mostani tárgyalásokat követően is a brexit legnagyobb kihívást jelentő aspektusa lesz, éppen ezért nélkülözhetetlen és alapvető fontosságú a PEACE program és a határon átnyúló Interreg programok, valamint az Egyesült Királyság és Írország közötti folyamatos párbeszéd.

3. Általános ajánlások

3.1. A 2020-tól PEACE Plus néven futó kezdeményezés megújítása érdekében fontolóra kell venni bizonyos fejlesztéseket. Ezek öt fő területre oszthatók.

3.1.1. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a közös társadalom valódi, közösségeken átnyúló erőfeszítések révén történő előmozdítására. A prioritási területek között szerepelnie kell az integrált oktatás fokozottabb támogatásának, valamint a határon átnyúló csereprogramok támogatásának a média, a kultúra és a sport területén. Továbbá, ahogyan azt a számos, a szegregált társadalmakat elválasztó „békefal” bizonyítja, a közösség által irányított, a fizikai és a szociális környezet fejlesztését célzó munkát szintén előnyben kell részesíteni.

3.1.2. A csak az egyik csoport tagjait célzó projekteket csak akkor lehet támogatni, ha a szegregált közösségeken belüli bizalom erősítését célozzák, és ha ez „a másikkal” való interakció irányába tett valódi lépést jelent. Ahogyan azt egy felkészült elemző megállapította, egyes PEACE-támogatások problémája az, hogy „túl sok a jutalmazás, és túl kevés a büntetés”.

3.1.3. A PEACE programmal kapcsolatos kommunikációs tevékenységek nem tesznek eleget annak az alapvető követelménynek, hogy biztosítsák, hogy az emberek maradéktalanul tisztában legyenek az EU szerepével. A SEUPB tesz erőfeszítéseket ennek érdekében, de az Európai Bizottságnak, a kormányzati szerveknek, a véleményvezéreknek és az egyéb szereplőknek többet kellene tenniük az EU által betöltött szerep elismerése, elmagyarázása és méltányolása érdekében, azáltal, hogy a WhiteDove (fehér galamb) „védjegyet” használják az EU által finanszírozott PEACE-projektek jelölésére.

⁽²⁾ Lásd az EGSZB SC/029. sz., 2008. október 22-én elfogadott véleményét: „Az észak-írországi békefolyamat” (HL C 100., 2009.4.30., 100. o.).

3.1.4. Az eredményeket garantáló, egyértelmű ellenőrzési és értékelési folyamatokat azok átalakító jellege alapján mérik fel, nem pusztán az alapján, hogy a szakértők ki tudták-e pipálni a megfelelő rubrikákat. Egyes, a támogatásra leginkább rászoruló kisközösségi csoportok az uniós támogatást úgy jellemezték, mint ami „nem éri meg a fáradságot”, illetve ami nagy megterhelést jelent értékes emberi erőforrásaikra nézve, melyek pazarlását nem engedhetik meg maguknak.

3.1.5. Az Európai Parlament 2018-as állásfoglalása ⁽³⁾ szerint a PEACE programot követendő példaként kellene népszerűsíteni a tartós béke elérése érdekében Európa más részein is, illetve világszerte. Ez egybecseng egy EGSZB-véleménnyel, amely egy EU által vezetett globális béketeremtő kezdeményezést javasol, amelyhez a PEACE szolgálna mintaként, valamint egy európai békeút létrehozását javasolja Észak-Írországtól Nicosiáig. Ez a „fehérgalamb-út” néven ismert útvonal egy ír zarándok, Kolumbán útját követné a nyugati front mentén, át a Balkánon, hogy összekössön két, Európa két szélén található megosztott szigetet ⁽⁴⁾.

3.2. Míg a PEACE program egyes aspektusai javításának fő iránya ugyan „Brüsszeltől” ered, az új 2020 PEACE Plus lehetőséget kínál a civil társadalom újbóli bevonására az uniós célok és értékek Észak-Írországból történő megerősítése érdekében. Ez nem növelheti a bürokráciát, inkább az EU által a béke és a megbékélés támogatásában betöltött szerepbe vetett bizalom építését és megértését kell szolgálnia.

3.3. Az Európai Bizottság korábbi elnöke, Jacques Delors által a PEACE 1 programhoz 1994-ben kidolgozott, hasonló konzultációs eljárást kell lefolytatni, nem pusztán a béketeremtés iránti közösségi felelősségvállalás növelésére szolgáló eszközként, hanem a közös tanulás lehetővé tétele érdekében is. A Jacques Delors által a hivatalból való távozása előtt felállított munkacsoport mintájára létrejövő csapatot Jean-Claude Juncker elnök vezethetné, együtt dolgozva a három észak-írországi parlamenti képviselővel és az Európai Bizottság főtitkárságával, valamint a SEUPB-vel és az Európai Bizottság belfasti, dublini és londoni irodáinak vezetőivel, párhuzamosan a már létező európai bizottsági munkacsoporttal.

4. A legfontosabb konkrét ajánlások a 2020 utáni PEACE finanszírozási ciklusra

- Nagyobb súlyt kell fektetni a csak az egyik identitású csoport tagjait érintő és az egész közösségeket érintő kötelezettségvállalások integrálására összpontosító projektekre. Előnyben kell részesíteni az együttműködési programokat.
- Meg kell hosszabbítani a PEACE program élettartamát. A konfliktusmegoldás időbe telik, és a jelenlegi finanszírozási ciklusoknál hosszabb távú elkötelezettséget igényel.
- Megfontolandó lenne javasolni, hogy az uniós PEACE program által finanszírozott jövőbeli projektek tüntessék fel a fehér galamb szimbólumot az uniós zászlóval együtt, valamint a „finanszírozta az EU PEACE programja” szöveget.
- A PEACE program ellenőrző szerveiben továbbra is helyet kell kapniuk a civil társadalom képviselőinek, de nem csak a legalkalmasabb, illetve a legrégebbi szereplőknek. Nagyobb erőfeszítésre van szükség a közösségeken belüli szereplők növekedésének támogatására.
- Fontolóra kell venni helyi bizottságok létrehozását a PEACE program keretében, hogy kapcsolatot tartsanak fenn az önkormányzatokkal, a Parlamenttel és az egyéb döntéshozókkal.
- A fehérgalamb-út koncepciójának népszerűsítése, a béketeremtők hálózatának kiépítése Európa szerte, a valós életből vett történetek elmesélése a konfliktusokkal kapcsolatos ismeretek növelése érdekében, valamint a polgárok aktív bevonása a békeút révén.

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2018. szeptember 11-i állásfoglalása az uniós kohéziós politika hatásáról Észak-Írországból.

⁽⁴⁾ Lásd az EGSZB véleményét: *A fehérgalamb-út – javaslat egy az EU által vezetett globális béketeremtő stratégiára* (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

- A béke európai központjának Észak-Írországból történő létrehozására irányuló eredeti kötelezettségvállalás megerősítése. Ezt olyan állomások kötnék össze a nicosiai központtal, amelyek csomópontokként szolgálnak a valódi béketeremtési gyakorlatok átadásához Európán belül és világviszonylatban, és biztosítják, hogy az észak-írországi békefolyamat során, illetve máshol nehezen megszerzett tudás a jövőben is a konfliktusok sújtotta és a konfliktus utáni társadalmak hasznára váljon.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a légi közlekedés biztonságának egyes, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggő vonatkozásairól

(COM(2018) 894 final – 2018/0434 (COD))

(2019/C 190/06)

Rapporteur-general: **Thomas McDONOGH**

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.14. Tanács, 2019.1.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 100. cikkének (2) bekezdése
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elnökségi határozat:	2019.1.22.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	79/0/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB már több alkalommal hangsúlyozta, hogy a nemzetközi légi közlekedés csak a legmagasabb biztonsági követelmények fenntartása mellett képes tartósan betölteni a gazdasági növekedés előmozdításában játszott szerepét. Az összes érdekelt fél által betartott és az erre felhatalmazott ügynökségek által ellenőrzött egységes előírások ennek előfeltételét jelentik. A brexit veszélyeztetheti a légi közlekedés biztonságára vonatkozó ilyen előírásokat és azok egységes alkalmazását Európában, mivel a vonatkozó uniós szabályozás 2019 márciusától kezdve nem alkalmazandó az egyesült királyságbeli légi közlekedésben érdekelt felekre.

1.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak (EGSZB) az alapszintű légi összeköttetés biztosításáról szóló véleménytervezete (TEN/689) ezzel a véleménnyel együtt úgy tekintendő, mint az Európai Bizottság ugyanazon szabályozási kezdeményezésének specifikus aspektusait értékelő dokumentumok. Mindkét véleménytervezet abból indul ki, hogy az Egyesült Királyság Európai Unióból történő kilépését (brexit) követően az egységes légi közlekedési piacon végzett légi közlekedési tevékenységre vonatkozó jogalap – az 1008/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽¹⁾ és más, a légi közlekedésre vonatkozó egyéb aspektusokat szabályozó uniós rendeletek, többek között az (EU) 2018/1139 európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽²⁾, továbbá a 216/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel ⁽³⁾ összhangban elfogadott jogi aktusok – az Egyesült Királyságban bejegyzett légitársaságokra nem vonatkoznak majd.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1008/2008/EK rendelete (2008. szeptember 24.) a Közösségben a légi járatok működtetésére vonatkozó közös szabályokról (HL L 293., 2008.10.31., 3. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1139 rendelete (2018. július 4.) a polgári légi közlekedés területén alkalmazandó közös szabályokról és az Európai Unió Repülésbiztonsági Ügynökségének létrehozásáról és a 2111/2005/EK, az 1008/2008/EK, a 996/2010/EU, a 376/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2014/30/EU és a 2014/53/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint az 552/2004/EK és a 216/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 3922/91/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 212., 2018.8.22., 1. o.).

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 216/2008/EK rendelete (2008. február 20.) a polgári repülés területén közös szabályokról és az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség létrehozásáról, valamint a 91/670/EK tanácsi rendelet, 1592/2002/EK rendelet és a 2004/36/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 79., 2008.3.19., 1. o.).

1.3 A 2019. március 19. utáni jogbizonytalanság és tervezési bizonytalanság mérséklése érdekében az EU és az Egyesült Királyság tárgyalta egy, a kilépésről rendelkező megállapodásról, amely lehetővé tenné az Egyesült Királyság kormánya számára, hogy az Egyesült Királyság légi közlekedési ágazatának jövőbeli szabályozási keretként nemzeti jogszabályokat és szabályozási intézkedéseket dolgozzon ki. A kilépési megállapodást azonban mindeddig nem ratifikálta az Egyesült Királyság parlamentje. Az Európai Bizottság ezért – a 2018 nyarán kidolgozott rendkívüli helyzetre szóló cselekvési tervvel összefüggésben – megfogalmazott többek között egy európai parlamenti és tanácsi rendeletet a légi közlekedés biztonságának egyes, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggő vonatkozásairól (továbbiakban: a rendelet).

1.4 Bármely más jogalap hiányában nem egyértelmű, hogy az Egyesült Királyság által az uniós jog értelmében kibocsátott bizonyítványok és tanúsítványok érvényesek maradnak-e, hogy miként kapják meg az Egyesült Királyságban bejegyzett légitársaságok a szükséges bizonyítványokat és tanúsítványokat 2019. március 30. után, valamint hogy az Egyesült Királyságban működő szervizek és karbantartó vállalatok miként tudnak majd továbbra is pótalkatrészeket és szolgáltatásokat biztosítani az uniós jog értelmében kiállított engedélyek alapján. E problémák megoldása és az Egyesült Királyság jogára való zökkenőmentes átállást biztosító jogalap létrehozása érdekében sürgősen el kell fogadni egy rendkívüli eljárásról szóló rendeletet arra az esetre, ha a kilépésről rendelkező megállapodást nem fogadják el.

1.5 Bár az érdekelt felek sok esetben orvosolhatják a bizonyítványaik és tanúsítványaik érvényességének folytonosságával kapcsolatos problémákat, például fordulhatnak a 27 uniós tagállam valamelyikének polgári légi közlekedési hatóságához, vagy kérelmezhetnek az Európai Repülésbiztonsági Ügynökségtől (EASA) egy harmadik ország tekintetében kiállított bizonyítványt, vannak esetek, amikor ez nem lehetséges. A helyzet csak jogalap létrehozásával oldható meg.

1.6 Sürgősen szükség van rendkívüli intézkedésekre, de az uniós szabályozásnak csak a légi közlekedéssel összefüggő olyan biztonsági problémák megoldása érdekében kell hatályba lépnie, amelyek egyébként nem oldhatók meg. A rendeletnek ezért átmeneti jellegűnek kell lennie mindaddig, amíg az Egyesült Királyság nemzeti ügynökségeket és nemzeti jogszabályokat nem hoz létre, hogy vállalja a biztonsági ügynökség szerepét.

1.7 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak ezt a szabályozási kezdeményezését, amely elismeri azokat a konkrét problémákat, amelyek a légi közlekedés biztonsága terén a megállapodás nélküli forgatókönyv esetén felmerülhetnek. A rendelet biztosítja az ágazat számára a szükséges biztosítékokat arra vonatkozóan, hogy a tanúsítási eljárás nem kerül veszélybe az Egyesült Királyság valamely tagállamból egy harmadik ország státusára való átállása során. Az utazóközönség szintén biztosítékot kap arra vonatkozóan, hogy 2019. március 29. után biztosítva lesz a biztonságos üzemeltetés.

1.8 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak azzal az érvelésével, hogy a rendelet célja nem a jelenlegi helyzet meghosszabbítása, hanem az, hogy sürgősnek tartott rendkívüli intézkedéseket irányozzon elő az EU és az Egyesült Királyság közötti légi közlekedést érintő esetleges károk enyhítése érdekében. A javasolt rendelet csak ideiglenesen alkalmazandó azért, hogy az ágazat továbbra is megfeleljen a legszigorúbb biztonsági előírásoknak.

1.9 Az EGSZB sürgeti az Egyesült Királyságot, hogy a lehető leghamarabb kössön kétoldalú biztonsági megállapodásokat az EU-val és más harmadik országokkal az Egyesült Királyság és a többi fél által kibocsátott bizonyítványok és tanúsítványok kölcsönös elismeréséhez szükséges konszenzus kialakítása érdekében.

2. Szabályozási háttér

2.1 Nemzetközi megállapodások

2.1.1 Az Egyesült Királyságnak a brexit után számos olyan légi közlekedéssel kapcsolatos nemzetközi megállapodást kell újra megkötnie, amelyeket az EU kötött a tagállamok nevében. A karbantartási, javítási és felújítási szolgáltatások, a repüléshez kapcsolódó gyártóipar, a javítóműhelyek, valamint a biztonsági előírások tekintetében a legfontosabb megállapodás az EU és az Egyesült Államok közötti kétoldalú repülésbiztonsági megállapodás (BASA).

2.1.2 E megállapodás értelmében mindkét fél biztonsági ügynökségei, a Szövetségi Légügyi Hatóság és az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) kölcsönösen elfogadják egymás tanúsítási és jóváhagyási eljárásait; csak egy jóváhagyásra van szükség. Az Egyesült Királyság esetében a Szövetségi Légügyi Hatóság már nem támaszkodhatna az Egyesült Királyságban a Szövetségi Légügyi Hatóság engedélyével rendelkező javítóállomásokon az Egyesült Királyság Polgári Légügyi Hatósága által elvégzett ellenőrzésekre. A Szövetségi Légügyi Hatóság által végzett ellenőrzésekre és az Egyesült Királyság Polgári Légügyi Hatósága jóváhagyására is szükség lenne.

2.1.3 Mivel a kétoldali repülésbiztonsági megállapodás (BASA) gyakran utal a tagállamokra, az Egyesült Királyság csak úgy tudja megőrizni a status quo-t, ha az USA elfogadná, hogy úgy kezelje az Egyesült Királyságot, mintha az az átmeneti időszakban még mindig az EU tagja lenne, és külön BASA-t kötne az Egyesült Királysággal. Jogilag ugyan még mindig vitatott, de egy ilyen megállapodáshoz az EU beleegyezésére is szükség lenne, ha azt akarjuk, hogy a megállapodás már ebben az átmeneti időszakban hatályba lépjen. – Az Európai Bíróság határozata az EU–Szingapúr szabadkereskedelmi megállapodásról: a személy- és áruszállítással kapcsolatos megállapodásokat külön kell kezelni az olyan szolgáltatásokkal kapcsolatos megállapodásoktól, mint amilyen a karbantartás és a javítás. Az utóbbiakkal kapcsolatos megállapodások a közös kereskedelempolitika hatálya alá tartoznak és így az EU kizárólagos hatáskörében vannak. Ennek megfelelően az EU jóváhagyása kell ahhoz, hogy az EU–USA BASA helyébe egy UK–USA BASA lépjen. Ez valószínűleg meg is történne, hiszen a kilépési megállapodás célja éppen a szabályozott átmenet megkönnyítése.

2.1.4 Az Egyesült Királyság bejelentette, hogy kétoldali BASA-tárgyalásokba kezdett az USA-val, Brazíliával és Kanadával. Ezek lezárása nehéz lesz, ha nem születik biztonsági megállapodás az EU és az Egyesült Királyság között; különösen igaz ez egy olyan megállapodásra, amely arról szól, hogy az Egyesült Királyságnak mi lesz a státusza az Európai Repülésbiztonsági Ügynökségen (EASA) belül.

2.2 Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA)

2.2.1 A brexitet követően az Egyesült Királyság kérhetne valamilyen társult tagságot az EASA-ban, hogy megmaradjanak számára a kölcsönös uniós/egyesült államokbeli elismerés előnyei, és hogy egyértelmű legyen, hogy milyen biztonsági normákat kell alkalmaznia. A Chicagói Egyezmény feleként az Egyesült Királyság joggal kérhetne társult tagságot az EASA-ban; de alkalmaznia kellene a légi közlekedéssel kapcsolatos idevonatkozó uniós jogszabályokat.

2.3 Repülésbiztonság kemény brexit esetén

2.3.1 Az Európai Bizottság két rendeletjavaslatot is elfogadott, hogy enyhítse azokat a lehetséges komoly zavarokat, amelyek akkor léphetnek fel az EU és az Egyesült Királyság közötti légi közlekedés terén, ha nem születik elfogadott kilépési megállapodás: az első rendeletjavaslat arról szól, hogy ideiglenesen biztosítanak bizonyos légi közlekedési szolgáltatásokat az Egyesült Királyság és az EU között, és kölcsönösen meghosszabbítják bizonyos meglévő engedélyek érvényességi idejét. Az alapszintű légi összeköttetés kérdésével egy másik EGSZB-vélemény foglalkozik (TEN/689).

2.3.2 A brexit utáni repülésbiztonsággal foglalkozó második rendeletjavaslat arról szól, hogy meghosszabbítják bizonyos légi közlekedési termékek, alkatrészek, berendezések és légitársaságok tanúsítványainak és bizonyítványainak érvényességi idejét. Néhány idevonatkozó probléma orvosolható ugyan azzal, hogy inkább uniós illetékes hatósággal kötnék megállapodást vagy a harmadik országokból származó tanúsítványok esetén már korai szakaszban kérelmet adnak be az EASA-hoz, de nem lehet minden lehetséges zavart enyhíteni ezekkel az intézkedésekkel.

2.3.3 Az, hogy minél előbb meghosszabbított érvényességi időket kell biztosítani, szorosan összefügg azzal, hogy ahhoz, hogy újra engedélyeket tudjon kiadni, az Egyesült Királyságnak át kell vennie olyan jogköröket, amelyek korábban az EASA-hoz tartoztak. Az EASA viszont csak bizonyos tanúsítványokat tud kiállítani harmadik országbeli engedélyek alapján⁽⁴⁾. A meghosszabbított érvényességi idő tehát annak az időtartamnak az áthidalására szolgál, amely alatt az EASA és az üzemeltetők az Egyesült Királyság harmadik ország státusza alapján állítanak ki bizonyos tanúsítványokat és bizonyítványokat.

3. A javasolt rendelet tartalma

3.1 A rendeletjavaslat több olyan bizonyítványra/tanúsítványra terjed ki, amelyek a kilépési dátumig érvényesek, de alapvetően különbséget tesz az olyan tanúsítványok/bizonyítványok között, amelyeket az EASA állít ki olyan természetes vagy jogi személyek részére, akik elsődleges üzleti székhelye az Egyesült Királyságban van, illetve azok között, amelyeket az Egyesült Királyság illetékes hatóságai által tanúsított jogi vagy természetes személyek állítanak ki⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ 2018/1139 rendelet, 68. cikk.

⁽⁵⁾ COM(2018) 894 final, 1. cikk (2) bekezdés.

3.2 Az első típusú bizonyítványok közé elsősorban típusalkalmassági bizonyítványok és korlátozott típusalkalmassági bizonyítványok, az ilyen bizonyítványok módosításainak és kiegészítéseinek jóváhagyásai, javításokkal kapcsolatos jóváhagyások, az európai műszaki szabványrendelet szerinti engedélyek és a tervező szervezet jóváhagyásai tartoznak ⁽⁶⁾. Ezek a bizonyítványok 9 hónapig érvényesek maradnak azzal, hogy további felhatalmazáson alapuló jogi aktussal az Európai Bizottság meghosszabbíthatja érvényességüket ⁽⁷⁾.

3.3 A második típusú bizonyítványok közé elsősorban termékek, alkatrészek és berendezések tekintetében kibocsátott üzemképességi tanúsítványok, a karbantartás befejezése után kibocsátott üzembehelyezési bizonyítványok és légi járművek tekintetében kibocsátott légialkalmasság-felülvizsgálati bizonyítványok tartoznak ⁽⁸⁾. Ezek a bizonyítványok továbbra is érvényesek maradnak, hogy biztosítani lehessen a termékek, alkatrészek és berendezések használatát légi járművekként vagy azokban ⁽⁹⁾. Emellett a rendeletjavaslat biztosítja, hogy az uniós tagállamok hatóságai vagy az EASA figyelembe veszik a korábban az Egyesült Királyság illetékes hatóságának felügyelete alá tartozó képzési szervezetek előtt tett vizsgákat ⁽¹⁰⁾.

3.4 Mivel az érvénytelen bizonyítványok/tanúsítványok nemcsak a légi közlekedési termékek piacra dobását, hanem tényleges használatát is befolyásolják, nagyon fontos, hogy az engedélyek folyamatosan érvényesek legyenek. Az egyetlen működőképes alternatíva ugyanis az, hogy az ilyen termékek gyártását olyan helyre helyezik át, amely az uniós jog hatálya alá tartozik, hogy elkerüljék a harmadik országbeli bizonyítványok kiállításával járó idővesztéseket.

3.5 Az is mutatja ennek az intézkedésnek a fontosságát, hogy bizonyos repülőgép-alkatrészekhez gyakran csak kis számú gyártó áll rendelkezésre. Ugyanakkor továbbra is fennakadásokat okozhat, hogy nem fognak például új típusalkalmassági bizonyítványokat kibocsátani. Ez komoly gondot jelent az olyan cégek működésében, amelyek nem tudják uniós joghatóság alá eső területre átvinni a tanúsítási eljárásukat, miközben fogyasztóik speciális termékekre és azok tanúsítványaira vannak rászorulva.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az érdekelt felek által felvetett aggályok

4.1.1 A légi közlekedési ágazat szereplői szerint minél előbb biztosítani kell, hogy az ágazat továbbra is biztonságosan működhessen. A rendeletjavaslat elegendő lehetőséggel szolgál: időben korlátozott és megfelelően célzott platformot biztosít az átmenethez.

4.1.2 Egyes érintettek szerint, akikkel a vélemény kidolgozása során konzultáltunk, a rendelet 5., 6., 7. és 8. cikkének nemcsak a bizonyítványok/tanúsítványok tulajdonosaira kellene vonatkoznia, hanem az ilyeneket kiállító jogi vagy természetes személyekre is. Ez a tanúsítási eljárásban részt vevő minden szereplő számára megnyugvással szolgálna afelől, hogy a jelenlegi helyzet 2019. március 29. után is megmarad.

4.1.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak azzal az érvelésével, hogy a rendelet célja nem a jelenlegi helyzet meghosszabbítása, hanem az, hogy sürgősnek tartott rendkívüli intézkedéseket irányozzon elő az ágazatot érintő esetleges károk enyhítése érdekében. Az érdekelt felek tisztában voltak a brexitet övező vitákkal, de nem tudnak minden egyes helyzetben valamilyen alternatív eszközhez folyamodni annak érdekében, hogy enyhítsék a brexitnek a légi közlekedés biztonságára gyakorolt hatásait. Ezért garantálni kell számukra a jogbiztonságot. Ez nem vonatkozik a tanúsítványok kiállítóira, akiknek nem lehet jogbiztonságot garantálni úgy, hogy uniós rendelettel biztosítsuk számukra a folyamatos tanúsítás jogbiztonságát. Az ilyen jellegű jogbiztonsághoz az Egyesült Királyságnak kell új nemzeti jogszabályokat hoznia.

4.1.4 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak ezt a szabályozási kezdeményezését, amely elismeri azokat a konkrét problémákat, amelyek a légi közlekedés biztonsága terén a megállapodás nélküli forgatókönyv esetén felmerülhetnek. A rendelet biztosítja az ágazat számára a szükséges biztosítékokat arra vonatkozóan, hogy a tanúsítási eljárás nem kerül veszélybe az Egyesült Királyság valamely tagállamból egy harmadik ország státusára való áttérése során. Az utazóközönség szintén biztosítékot kap arra vonatkozóan, hogy 2019. március 29. után biztosítva lesz a biztonságos üzemeltetés.

⁽⁶⁾ COM(2018) 894 final, I. melléklet, 1. szakasz.

⁽⁷⁾ COM(2018) 894 final, 3. cikk.

⁽⁸⁾ COM(2018) 894 final, I. melléklet, 2. szakasz.

⁽⁹⁾ COM(2018) 894 final, 4. cikk.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 894 final, 5. cikk.

4.1.5 Az EGSZB határozottan támogatja ezt a megközelítést, és arra biztatja a feleket, hogy mielőbb kössenek meg egy kétoldalú légi biztonsági megállapodást, kölcsönös egyetértésben megállapodva arról is, hogy az ezzel foglalkozó ügynökségeik hogyan fognak együttműködni a jövőben annak érdekében, hogy egész Európában harmonizált módon hajtsák végre a biztonsági intézkedéseket.

4.1.6 Az EGSZB arra is kéri az Egyesült Királyságot, hogy kössön repülésbiztonsági megállapodást a világ vezető gazdasági hatalmaival, különösen az USA-val, hogy szavatolni lehessen az észak-atlanti piacon eddig követett biztonsági intézkedések folyamatosságát és összehangoltságát.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggésben az alapszintű légi összeköttetést biztosító közös szabályokról

(COM(2018) 893 final – 2018/0433 (COD))

(2019/C 190/07)

Főelőadó: **Jacek KRAWCZYK**

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.14. Tanács, 2019.1.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 100. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom”-szekció
Elnökségi határozat:	2019.1.22.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	77/1/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) mindig is következetesen hangsúlyozta a nagy méretű egységes európai légtér mint a növekedés, a jólét és Európa nemzetközi szintű versenyképessége motorjának jelentőségét. Amikor hatályba lép az Egyesült Királyság arra vonatkozó határozata, hogy kilép az Európai Unióból (brexit), a brit gazdaság összes ágazata megszűnik az európai egységes piac része lenni, és légi közlekedési ágazata sem élvezi többé az egységes európai légtér előnyeit, és nem járul hozzá ahhoz.

1.2. A brexit által az EU és az Egyesült Királyság közötti jelentős légi forgalomra gyakorolt hatás értékelése attól fog függeni, hogy az egyesült királyságbeli és az uniós intézmények képesek-e gyorsan elfogadni a megfelelő szabályozási intézkedéseket annak érdekében, hogy biztosítsák az EU27 és az Egyesült Királyság légi közlekedési ágazatának magas szintű versenyképességét.

1.3. Amennyiben az – egyre valószínűbb – „megállapodás nélküli forgatókönyv” valósul meg, akkor az Egyesült Királyság és az EU közötti légi szolgáltatások kiesnek az uniós jogszabályok, konkrétan az 1008/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ hatálya alól. Ez jogbizonytalanságot eredményez, veszélybe sodorja a tervezési biztonságot és az Egyesült Királyság és az EU közötti szolgáltatásnyújtás folyamatos összekapcsoltságát.

1.4. A Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggésben az alapszintű légi összeköttetést biztosító közös szabályokról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (a továbbiakban: a rendelet) vonatkozó javaslat átmeneti megoldást és vészhelyzeti tervet jelent az Egyesült Királyság „kizuhánása” hatásainak csökkentésére. A javasolt intézkedések jelentik az egyetlen reális módszert a légi közlekedési ágazat vonatkozásában akkor várható komoly negatív következmények enyhítésére, ha a kilépési megállapodást nem ratifikálják 2019. március 29. előtt.

1.5. A rendelet haladékat biztosít az Európai Bizottság és az Egyesült Királyság kormánya számára arra, hogy tárgyaljanak egy átfogó légi szolgáltatási megállapodásról, amely a későbbiekben betölthetné a szabályozási keret szerepét az EU és az Egyesült Királyság között. Garantálja ezenkívül az EU és az Egyesült Királyság között addig is fenntartandó alapszintű légi összeköttetést.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1008/2008/EK rendelete (2008. szeptember 24.) a Közösségben a légi járatok működtetésére vonatkozó közös szabályokról (HL L 293., 2008.10.31., 3. o.).

1.6. Az EU és az Egyesült Királyság közötti légi szolgáltatási megállapodással kapcsolatos tárgyalásokat haladéktalanul le kell folytatni, hogy ismét létrejöjjön a két fél fuvarozói közötti erős légi közlekedési verseny jogalapja. Az EGSZB kész közvetíteni az EU27 szervezett civil társadalmi érdekcsoportjainak szükséges meglátásait. Az európai gazdaság, illetve annak polgárai és munkavállalói érdekében az EGSZB arra ösztönzi az EU-t és az Egyesült Királyságot, hogy mielőbb fogadjanak el egy átfogó légi szolgáltatási megállapodást, amely a nyílt és verseny által jellemzett légi közlekedési piac egyetlen jogalapját képezné.

1.7. Miután az Egyesült Királyság az 50. cikk szerinti kérelmet terjesztett elő az uniós tagság megszüntetése céljából, az Európai Bizottság koherens tárgyalási stratégiát dolgozott ki, és azt következetesen és átlátható módon, az összes uniós intézmény teljeskörű és osztatlan jóváhagyásával hajtotta végre ⁽²⁾. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a tagállamok egységes hozzáállását. Az egységes fellépés az uniós polgárok érdekeit szolgálja. Igaz ez a polgári légi közlekedési ágazat tekintetében is.

1.8. Az EGSZB támogatja, hogy a javasolt rendelet célja az alapvető légi összeköttetés biztosítására szolgáló vészhelyzeti terv biztosítása, mivel az nem tekinthető az 1008/2008/EK rendelet kiterjesztésének, de egyoldalú kilépési megállapodásnak sem. A javasolt rendeletben rögzített jogok időben és tárgyakat tekintve – helyénvaló módon – korlátozottak. A kereskedelmi lehetőségeknek az EU és az Egyesült Királyság közötti harmadik és negyedik alapszabadsággal kapcsolatos szolgáltatásokra való korlátozása logikus és következetes lépés. Az uniós és egyesült királyságbeli légitársaságok további kereskedelmi lehetőségeivel az EU és az Egyesült Királyság közötti légi szolgáltatási megállapodásra irányuló tárgyalásoknak kell foglalkozniuk.

1.9. Az alapszintű összeköttetések és a tisztességes verseny garantálása érdekében a javasolt rendelet számos kritériumot és eljárást tartalmaz. Ilyen a járatgyakorlás korlátozása az IATA szintjén a nyári és a téli időszakban ⁽³⁾, a jogok „egyenértékűségének” fogalma ⁽⁴⁾, illetve az Európai Bizottság ahhoz való joga, hogy korlátozzon, módosítson vagy visszavonjon egyes jogokat ⁽⁵⁾. Az EGSZB azt ajánlja, hogy – az aktuális piaci feltételek jobb figyelembevétele érdekében – a referenciaidőszak 2019. március 29-én érjen véget (a teljes 2018/2019-es nyári-téli IATA-idény).

1.10. Ennek a legrosszabb esetet feltételező forgatókönyvnek a gazdasági és társadalmi következményeire való tekintettel létfontosságú, hogy az Európai Bizottság átlátható és szoros nyomonkövetési mechanizmust dolgozzon ki. Ennek a mechanizmusnak biztosítania kell az Európai Bizottság, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek szoros együttműködését az átmeneti időszak előtt és alatt, illetve az új légi szolgáltatási megállapodás tárgyalása során. Ennek a nyomonkövetési mechanizmusnak a keretében ki kell térni az utazók és a munkavállalók védelmére, illetve a környezetvédelmi normák betartására is.

1.11. Az EGSZB szerint továbbra is biztosítani kellene a légi közlekedésben dolgozó brit munkavállalók számára azokat az uniós jogszabályokból eredő jogokat, amelyek többek között a személyzet munkaidejére, a munkaerő-kölcsönzésre, a repülési idő korlátozására, a vállalkozások átruházásáról szóló irányelvre és egyebekre vonatkoznak, hogy továbbra is ugyanolyan versenyfeltételek mellett dolgozhassanak, mint az uniós fuvarozók.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EU-n belüli légi szolgáltatások nyújtásának jogalapja

Amint azt az indokolás ⁽⁶⁾ tartalmazza, a szuverén államok általában kétoldalú légi szolgáltatási megállapodások útján szervezik meg a közöttük zajló légi közlekedést. Az EU-n belüli légi közlekedés liberalizációját követően azonban a tagállamok légi fuvarozóinak az Unión belüli légi szolgáltatások nyújtására vonatkozó szabadsága kizárólag az 1008/2008/EK rendeleten alapul. Ez a rendelet határozza meg az említett légi fuvarozók engedélyezésével kapcsolatos szabályokat is. Kilépési megállapodás hiányában az Egyesült Királyság és a tagállamok közötti szolgáltatások immár nem tartoznának az említett rendelet hatálya alá, így az érintett fuvarozók által az Egyesült Királyság és a tagállamok között nyújtott légi közlekedési szolgáltatásoknak 2019. március 30-ától nem lenne jogalapjuk. Az egyesült királyságbeli fuvarozók ráadásul elveszítenék uniós működési engedélyüket.

⁽²⁾ COM(2018) 556 final/2; COM(2018) 880 final

⁽³⁾ COM(2018) 893 final, 3. cikk (2) bekezdés.

⁽⁴⁾ COM(2018) 893 final, 4. cikk.

⁽⁵⁾ COM(2018) 893 final, 4. és 5. cikk.

⁽⁶⁾ COM(2018) 895 final.

Bár az államok kölcsönösségi és viszonzossági alapon jóváhagyhatnak egyes kijelölt légitársaságok által egy adott repülési időnyre beterjesztett menetrendeket, ezek az eseti jóváhagyások nem garantálják a tervezési biztonságot, és majdhogynem kezelhetetlen mértékű adminisztratív terhet jelentenének az Egyesült Királyság és az uniós tagállamok közötti járatok kapcsán. Ezenkívül felvetnének egy meglehetősen ellentmondásos jogi problémát is annak kapcsán, hogy az EU továbbra is kizárólagos joggal rendelkezne-e az EU és az Egyesült Királyság közötti légi szolgáltatási megállapodás tárgyalására, aminek hiányában a tagállamok jogilag egyetlen járatot sem hagyhatnának jóvá. Az EU és az Egyesült Királyság közötti légi szolgáltatások esetében ezért alapvető fontosságú, hogy létrejöjjön a járatok 2019. március 29. utáni működtetésének jogalapja.

2.2. A kilépési megállapodás következményei a légi közlekedésre nézve

Az EU és az Egyesült Királyság tárgyalásokat folytatott egy olyan kilépési megállapodás kapcsán, amely annak érdekében meghozandó intézkedéseket tartalmaz, hogy könnyebb legyen az Egyesült Királyság számára az átmenet a tagállami jogállásból az Unión kívüli harmadik ország státuszába. A megállapodás az összes gazdasági ágazatban éreztetné hatását. Az átmeneti időszakban az Egyesült Királyságra mind a hatályos uniós jogszabályok, mind az átmeneti időszakban hatályba lépő uniós aktusok vonatkoznak. Az Egyesült Királyságnak azonban nem lenne aktív szerepe az uniós döntéshozatali folyamatban, ideértve az uniós ügynökségek, például az EASA által hozott döntéseket is. Ez a helyzet mindaddig fennállna, ameddig az Egyesült Királyság és az EU27 meg nem köt egy új légi szolgáltatási megállapodást.

2.2.1. Az Unió által kötött nemzetközi megállapodások

Az Egyesült Királyságnak a brexit után több mint 750 olyan nemzetközi megállapodást kellhet újra megkötnie, amelyeket az EU kötött a tagállamok nevében. Ezek között szerepel számos, a légi közlekedéssel kapcsolatos megállapodás is. Példa erre az EU és az USA közötti átfogó légi szolgáltatási megállapodás, amelyből az Egyesült Királyság a jövőben már nem profitálhat. Minden olyan esetben, amikor az EU kizárólagos hatáskör alapján kötött légi szolgáltatási megállapodást, az Egyesült Királyság számára uniós tagságának megszűnésekor az adott megállapodásból fakadó előnyök is megszűnnek. Amikor egy megosztott hatáskör alapján kötött megállapodás előnyöket biztosít az „EU tagállamai” számára, az Egyesült Királyság ismét csak nem részesülhet azokból. A kilépési megállapodásban az EU kötelezettséget vállal arra, hogy minden, az EU-val légi szolgáltatási megállapodást kötött nemzetközi felet értesít arról, hogy az átmeneti időszak alatt az Egyesült Királyság uniós tagállamként kezelendő. Mindazonáltal a harmadik fél jogosult eldönteni, hogy így tesz-e; a kilépési megállapodás nem kötelezi a harmadik feleket arra, hogy 2019. március 29. után is előnyöket biztosítsanak az Egyesült Királyság számára.

2.2.2. A karbantartási, javítási és felújítási szolgáltatásokat, a repüléshez kapcsolódó gyártóipart, a javítóműhelyeket, valamint a biztonsági előírásokat illető szempontokat egy másik EGSZB-vélemény (TEN/688 – A légi közlekedés biztonsága a brexit után) vizsgálja.

3. A javasolt rendelet

3.1. Háttér

Az Európai Bizottság két rendeletjavaslatot fogadott el, hogy enyhítse az EU és az Egyesült Királyság közötti légi közlekedés terén esetlegesen felmerülő komoly zavarokat, amelyek akkor léphetnek fel, ha az utóbbi ratifikált kilépési megállapodás nélkül válna ki az EU-ból:

- Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggésben az alapszintű légi összeköttetést biztosító közös szabályokról (COM(2018) 893 final – 2018/0433 (COD)), amely jelen vélemény tárgyát képezi, valamint
- Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a légi közlekedés biztonságának egyes, Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggő vonatkozásairól (COM(2018) 894 final – 2018/0434 (COD)) ⁽⁷⁾.

Olyan uniós szakpolitikai sürgősségi intézkedésekről van szó, amelyeket arra az esetre fogadtak el, ha nem születik hivatalos kilépési megállapodás. A korlátozott számú intézkedésjavaslat olyan rendkívüli védelmi intézkedésnek tekintendő, amely alapvető fontosságú az Európai Unió és annak polgárai számára egy megállapodás nélküli helyzetben.

Az Európai Bizottság külön kiemeli, hogy ezek az intézkedések nem garantálhatják az uniós tagsággal járó korábbi előnyöket és a tervezett átmeneti időszakra vonatkozó feltételeket sem jelenthetik. Az EU egyoldalúan hozza meg ezeket az intézkedéseket (amelyeket bármikor visszavonhat), és ágazatspecifikus időkorlátok vonatkoznak rájuk. Emellett tiszteltetben kell tartani a jogszabályokban rögzített jogkörmegosztást, a nemzeti intézkedéseknek pedig összhangban kell lenniük az uniós joggal. Az intézkedések nem helyettesíthetik a felkészültségi intézkedéseket vagy az időben történő fellépéseket sem.

⁽⁷⁾ Az EGSZB TEN/688 jelű véleménye „A légi közlekedés biztonsága a brexit után” címmel (lásd a Hivatalos Lap 37. oldalát).

3.2. Javasolt intézkedések

3.2.1. A rendeletjavaslat célja, hogy – egy 12 hónapos időszakra – alapvető légi közlekedési összeköttetést biztosítson az EU és az Egyesült Királyság között. A javaslat forgalmi jogokat biztosít az Egyesült Királyság légi fuvarozói számára, hogy leszállás nélkül átrepülhessenek az Unió területe felett és nem kereskedelmi célból leszállhassanak az Unió területén. Emellett közvetlen összeköttetéseket biztosít az Egyesült Királyság és az EU területe között, függetlenül attól, hogy menetrend szerinti vagy nem menetrend szerinti személy- vagy teherszállításról van-e szó ⁽⁸⁾. A javaslat szerint a légi járatok kapacitását a brexit előtti, azaz a Nemzetközi Légiszállítási Szövetség (IATA) 2018. évi téli és nyári menetrendi időszakában működtetett járatok teljes számára kell korlátozni ⁽⁹⁾.

3.2.2. Az Egyesült Királyság fuvarozói számára biztosított jogokra a „jogok egyenértékűségének elve” is vonatkozik, ami azt jelenti, hogy az Európai Bizottság ellenőrizni fogja, hogy az Egyesült Királyság által az uniós légi fuvarozóknak biztosított jogok – *de jure és de facto* – egyenértékűek-e az e rendelet alapján az Egyesült Királyság légi fuvarozói számára biztosított jogokkal. Amennyiben ez nem biztosított, vagy ezek a jogok nem állnak egyenlő mértékben rendelkezésre valamennyi légi fuvarozó számára, akkor az Európai Bizottság tovább korlátozhatja az Egyesült Királyság légi fuvarozói számára rendelkezésre álló kapacitást, és előírhatja a tagállamok számára, hogy a működési engedélyeket tagadják meg, függesszék fel vagy vonják vissza; vagy egyéb megfelelő intézkedéseket hozhat ⁽¹⁰⁾. Ugyanilyen korlátozásokat vezethet be akkor is, ha úgy látja, hogy nem biztosított a tisztességes verseny, például ha az Egyesült Királyság támogatásokat nyújt fuvarozói számára, vagy ha hátrányos megkülönböztetés éri az uniós fuvarozókat ⁽¹¹⁾.

3.2.3. Emellett a rendeletjavaslat rendelkezéseket is tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az Egyesült Királyság légi fuvarozóinak működési engedélyeket kell beszerezniük a tagállamoktól ⁽¹²⁾, operatív terveket és menetrendeket kell benyújtaniuk az egyes érintett tagállamok illetékes hatóságainak ⁽¹³⁾, valamint meghatározza, hogy a tagállamok milyen feltételek mellett tagadhatják meg, vonhatják vissza, függeszthetik fel vagy korlátozhatják az ilyen engedélyeket ⁽¹⁴⁾, illetve ismerik el az Egyesült Királyság által kiadott légialkalmassági bizonyítványokat, képesítési bizonyítványokat és engedélyeket ⁽¹⁵⁾.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A kapacitások befagyasztása

4.1.1. Az európai érintettek megosztottak voltak azzal kapcsolatban, hogy kell-e határértéket megállapítani a felkínált kapacitásokra vonatkozóan ⁽¹⁶⁾. A legfőbb érv a határérték ellen, hogy az elkövetkező években a piac várhatóan 6 %-kal bővül.

4.1.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a rendeletnek nem az a célja, hogy kiterjessze az 1008/2008 rendelet hatályát, vagy hogy biztosítsa a gyakorlatban is az egységes európai légi közlekedési piac zökkenőmentes működését. Mivel rendeletként kiterjed a járatszámokra és így a felkínált kapacitásokra, a gyakorlatban igenis befolyásolja a piac dinamikáját. Azonban a brexit miatt, illetve mivel nincs semmilyen, egy kilépési megállapodáshoz hasonló elfogadott intézkedés, sürgős intézkedésre van szükség. A rendeletre tehát annak tükrében kell tekinteni, hogy a politikai szintnek nem sikerült tető alá hoznia egy olyan megfelelő kilépési megállapodást, amely egy meghatározott időre meghosszabbítaná a jogalapot, és közben kötelezné az Egyesült Királyságot arra, hogy harmadik országként hozzon intézkedéseket. Ilyen kilépési megállapodás hiányában pedig a gazdaság minden ágazatának és különösen a légi közlekedésnek komoly fennakadásokkal kell számolnia.

4.1.3. A rendelet révén felajánlandó kapacitás kérdése tehát nem a működő piaccal kapcsolatos szempont, hanem inkább sürgős rendkívüli intézkedésnek tekinthető. A rendelet nélkül ugyanis az Egyesült Királyság fuvarozóit komolyan fenyegeti az a veszély, hogy visszavonják uniós működési engedélyüket. A rendelettel biztosítható az alapvető légi összeköttetés. A határérték pedig biztonságot ad a tagállamoknak arra vonatkozóan, hogy egy tagállam sem tud járatútitást jóváhagyni, és az is egyértelművé válik, hogy minek alapján hoznak meg esetleg szükséges korrekciós intézkedéseket. A járatok számára (járatgyakoriságra) vonatkozó határérték egyértelműen jelzi, hogy a rendelet ideiglenes és sürgős rendkívüli intézkedésnek tekintendő. Az aktuális piaci feltételek jobb figyelembevételére érdekében a referenciaidőszaknak 2019. március 29-én véget kell érnie (a teljes 2018/2019-es nyári-téli IATA-idény). Annyi ideig lesz érvényben, amíg sikerül megegyezni egy új légi szolgáltatási megállapodásról, de legfeljebb 12 hónapig.

⁽⁸⁾ COM(2018) 893 final, 3. cikk (1) bekezdés.

⁽⁹⁾ COM(2018) 893 final, 3. cikk (2) bekezdés.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 893 final, 4. cikk.

⁽¹¹⁾ COM(2018) 893 final, 5. cikk.

⁽¹²⁾ COM(2018) 893 final, 6. cikk.

⁽¹³⁾ COM(2018) 893 final, 7. cikk.

⁽¹⁴⁾ COM(2018) 893 final, 8. cikk.

⁽¹⁵⁾ COM(2018) 893 final, 9. cikk.

⁽¹⁶⁾ COM(2018) 893 final – 2018/0433 (COD).

4.1.4. Az EGSZB egyetért azzal, hogy időhöz kötött felső határt vezessenek be a járatgyakoriságra, hangsúlyozva, hogy ideiglenes és célzott rendkívüli intézkedésről van szó. Ugyanakkor az európai gazdaság, illetve annak munkavállalói érdekében az EGSZB arra ösztönzi az EU-t és az Egyesült Királyságot, hogy mielőbb fogadjanak el egy átfogó légi szolgáltatási megállapodást, amely a nyílt és versenyalapú légi közlekedési piac egyetlen jogalapja.

4.2. *A rendelet hatályának kiterjesztése a járatmegosztásokra és a lízingszerződésekre*

4.2.1. Az EGSZB szerint túlmutatna a rendelet célján, ha a szövegbe belefoglalnának záradékokat a járatmegosztások és lízingszerződések gyakorlatának folytatására. Az ilyen kereskedelmi megállapodásokat ugyanis nem lehet úgy értelmezni, hogy azok a két fél közötti alapvető összeköttetések biztosításának kategóriájába esnek. Az ilyen kereskedelmi együttműködési megállapodások jogalapja az 1008/2008 rendelet. Amennyiben a jövőben is folytatni kívánják az ilyen megállapodásokat, akkor azokat bele kell majd foglalni egy, az EU és az Egyesült Királyság közötti új átfogó légi szolgáltatási megállapodásba.

4.3. *A rendelet hatályának kiterjesztése az ötödik szabadságra, a légi áruszállításra*

4.3.1. A rendelet garantálja az összeköttetés fő elemét, azaz légi szolgáltatást két ország között; ez a harmadik és negyedik szabadsághoz kapcsolódik. A rendelet technikai jellegű jogokat is rögzít, az első és második szabadsághoz kapcsolódóan. A két ország közötti alapvető összeköttetésen túlmutató jogok nem tartozhatnak e rendelet hatálya alá, amelynek nem célja, hogy új kereskedelmi lehetőségekről gondoskodjon és nem is kívánja kiterjeszteni a jogalapot minden jelenlegi műveletre. Az EGSZB szerint nem lenne összeegyeztethető a rendeletjavaslat céljával és logikájával, hogy az ideiglenesen biztosított kereskedelmi forgalmi jogokat a harmadik és negyedik szabadságjogokon túli területekre is kiterjesszék.

4.4. *Következmények a tulajdonjogi és ellenőrzési követelmények terén*

4.4.1. Az EGSZB szerint a brexit miatt nem kell változtatni az 1008/2008 rendeletnek a tulajdonlásra és az ellenőrzésre vonatkozó követelményein. Amennyiben fennáll a veszélye, hogy egy uniós légitársaság elveszíti az uniós működési engedélyét a brexit után, akkor a rendeletjavaslatnak elő kellene irányoznia megfelelő hosszúságú további időszakot arra, hogy a légitársaság kiigazíthassa tulajdonosi szerkezetét, amelyet az Európai Bizottságnak jóvá kell hagynia.

4.5. *Mentesség a 868/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽¹⁷⁾alkalmazása alól egyesült királyságbeli fuvarozók EU-ba irányuló szállításaira*

4.5.1. Az EGSZB szerint továbbra is meg kellene tartani a 868/2004/EK rendeletet úgy, hogy nem biztosítunk kivételeket alóla, mivel ez precedenst teremtené arra, hogy ezt a piacvédelmi eszközt a jövőben is alkalmazhassák. Ráadásul nincs is szükség ilyen mentességre, hiszen maga a rendelet is előírja olyan intézkedéseket, amelyeket aktiválni lehet olyankor, amikor az Európai Bizottság szükségesnek tartja azokat ahhoz, hogy semlegesíteni lehessen velük uniós szállítók elleni diszkriminációs intézkedéseket.

4.6. *Egyenértékűsége vonatkozó záradék*

4.6.1. Aggályok merültek fel az egyenértékűsége vonatkozó záradékkal kapcsolatban, melynek alapján az Európai Bizottság felkérheti a tagállamokat arra, hogy vonják vissza vagy korlátozzák egyesült királyságbeli fuvarozók szolgáltatásnyújtási jogait. A záradék valóban többféleképpen értelmezhető, és egyáltalán nem garantált, hogy minden tagállam ugyanúgy értelmezni majd. Elsődleges előnye, hogy megakadályozza a légitársaságok elleni automatikus büntetőintézkedéseket, és így kevésbé kell a piaci folyamatokba beavatkozni. Mivel a rendelet ideiglenes jellegű, a gyakorlatias megközelítés célravezetőbb lenne, mint a többek között ebben a záradékban támogatott formális egyenértékűségi rendszer.

⁽¹⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 868/2004/EK rendelete (2004. április 21.) az Európai Közösségben tagsággal nem rendelkező országokból származó légi közlekedési szolgáltatások keretében a közösségi légitársaságoknak kárt okozó támogatásnyújtással és tisztességtelen árképzési gyakorlattal szembeni védelemtől (HL L 162., 2004.4.30., 1. o.).

4.6.2. Az EGSZB elismeri, hogy a rendeletjavaslat 4. cikkében leírt de jure vagy de facto egyenértékű jogok előnyökkel járnak abból a szempontból, hogy tisztességes versenyt és egyenlő versenyfeltételeket biztosítsunk az EU és az Egyesült Királyság között szolgáltatásokat nyújtó légitársaságok számára. Amennyiben nem születik kilépési megállapodás, akkor az egyesült királyságbeli légitársaságokra nem vonatkoznak többé uniós jogszabályok, például a fogyasztóvédelem, a kibocsátáskereskedelmi rendszer vagy az állami támogatásokról szóló iránymutatások terén. Ugyanakkor a légitársaságok, de az uniós polgárok érdeke is azt kívánja, hogy egyértelműbb legyen, mikor fordulhat elő, hogy bizonyos szolgáltatásokat esetleg megszüntetnek a jogok tényleges vagy jogi értelemben vett egyenértékűségének megteremtése érdekében.

4.6.3. Az EGSZB ezért azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy gondoskodjon arról, hogy ezt a záradékot egységesen alkalmazzák. Ehhez pedig szolgáljon több konkrét példával olyan helyzetekre, amelyekben az EU megtorlással élhet.

4.7. Az EGSZB szerint továbbra is biztosítani kellene a légi közlekedésben dolgozó brit munkavállalók számára az uniós jogszabályokból eredő jogokat, hogy a jövőben is ugyanolyan versenyfeltételek mellett dolgozhassanak, mint az uniós fuvarozók. Konkrétan az alábbi jogszabályokról van szó: a munkaidőre vonatkozó irányelv, a munkaadó-kölcsönzésre vonatkozó irányelv, a repülési idő korlátozására vonatkozó irányelv, az Európai Üzemi Tanácsról szóló irányelv, a vállalkozások átruházásáról szóló irányelv stb.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Unióból történő kilépésével összefüggésben az alapszintű közúti árufuvarozási összeköttetést biztosító közös szabályokról

(COM(2018) 895 final – 2018/0436 (COD))

(2019/C 190/08)

Előadó: **Raymond HENCKS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.14. az Európai Unió Tanácsa, 2019.1.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elnökségi határozat:	2019.1.22.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott):	76/1/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra irányuló törekvéseit, hogy átmenetileg biztosítsa az alapszintű összeköttetést az Unió és az Egyesült Királyság között nehéz tehergépjárművekkel végzett nemzetközi közúti árufuvarozás tekintetében, mivel az Egyesült Királyság esetleg megerősített kilépésről rendelkező megállapodás nélkül fog kilépni az EU-ból, és így többé nem köti majd az uniós jog.

1.2. Az EGSZB helyesli, hogy a véleményben tárgyalt rendeletjavaslat 2019. december 31-ig jogot biztosít a brit közúti árufuvarozóknak arra, hogy a javaslatban lefektetett feltételek mellett az Egyesült Királyságban, illetve az Európai Unióban levő kiindulási vagy érkezési pontok között kétoldalú fuvarozást végezzenek, külön szem előtt tartva azt is, hogy az uniós fuvarozók ugyanolyan feltételek, azaz tisztességes, egyenlő és megkülönböztetésmentes versenyfeltételek mellett szintén szabadon közlekedhetnek az Egyesült Királyság területén.

1.3. Az EGSZB nagyon reméli, hogy a brit hatóság legkésőbb az EU-ból való megállapodás nélküli kilépés időpontja előtt egy sor azonos hatályú átmeneti intézkedést állapít meg, amelyek ugyanolyan jogokat biztosítanak az Egyesült Királyságban közlekedő uniós közúti fuvarozóknak, mint amilyeneket átmeneti jelleggel az Európai Bizottság javasol az egyesült királyságbeli engedéllyel rendelkező fuvarozóknak, és megengedik számukra, hogy árufuvarozást végezzenek az Egyesült Királyság területe és a megmaradó 27 tagállam között.

1.4. Az EGSZB kéri, hogy amennyiben az Egyesült Királyság kilépésről rendelkező megállapodás nélkül lép ki az EU-ból, az Egyesült Királyság és az EU a fent említett átmeneti időszak lejártá előtt tárgyaljon az ECMT-rendszerben megvalósuló alapszintű összeköttetésről, valamint az Egyesült Királyság és az Európai Unió közötti kapcsolatokra alkalmazandó jövőbeli szabályokról, és ezeket közös megegyezéssel vezesse be.

1.5. A brit engedéllyel rendelkező és az Unió területén közlekedő fuvarozók által az átmeneti időszakban betartandó szociális és műszaki szabályok közül hiányzik az, amelyik a hivatásos nehézgépjármű-vezetők alapképzésére és továbbképzésére vonatkozik. Mivel a jelen esetben egy rendkívül fontos biztonsági tényezőről van szó, az EGSZB kéri, hogy a véleményezett rendeletjavaslat 4. cikkét egészítsék ki az egyes közúti árufuvarozást vagy személyszállítást végző járművek vezetőinek alapképzéséről és továbbképzéséről, valamint a 3820/85/EGK tanácsi rendelet és a 61/439/EGK, illetve a 76/914/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2003. július 15-i 2003/59/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel⁽¹⁾ való hivatkozással.

2. Bevezetés

2.1. Az 1072/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽²⁾ a 3,5 tonnánál nagyobb megengedett össztömegű gépjárművel végzett, a valamely tagállam területére irányuló vagy onnan kiinduló, illetve az egy vagy több tagállam területén áthaladó nemzetközi közúti árufuvarozási piachoz való hozzáférés közös szabályait állapítja meg az egész Közösségre vonatkozóan.

2.2. A rendelet az árufuvarozási szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóval szembeni minden olyan korlátozást meg kíván szüntetni, ideértve a piachoz való hozzáférést érintő korlátozásokat is, amely az állampolgárságon, vagy pedig azon a tényen alapul, hogy a szolgáltató a szállítási szolgáltatás nyújtása szerinti tagállamtól eltérő tagállamban rendelkezik székhellyel. Az ilyen fuvarozási tevékenység a valamely tagállam által kiállított közösségi engedélyhez és – amennyiben a járművezető harmadik ország állampolgára – járművezetői igazolványhoz kötött.

2.3. A tagállamok és a harmadik országok közötti kétoldalú megállapodások továbbra is nagy mértékben kiterjednek a tagállamok és a harmadik országok közötti fuvarozásra.

2.4. Abban az esetben, ha az Egyesült Királyság kilépésről rendelkező megállapodás nélkül lép ki az Európai Unióból, a brit közúti árufuvarozási szolgáltatásokra már nem fog vonatkozni az uniós jog. Érvényes engedély híján a brit közúti árufuvarozók nem fognak hozzáférni az uniós közúti fuvarozási piachoz és ez (valószínűleg) fordítva is így lesz.

2.5. A kilépésről rendelkező megállapodás hiányát enyhítő egyetlen jogalapot jelenleg a Közlekedési Miniszterek Európai Konferenciájának (ECMT) többoldalú kvótarendszere jelenti, amely 43 országban, köztük 26 uniós tagállamban (Ciprus kivételével) és az Egyesült Királyságban alkalmazandó, és amely engedélyezi a jármű nyilvántartásba vétele szerinti ország és valamely másik ECMT-ország közötti nemzetközi árufuvarozást.

2.6. Az ECMT-országoknak kiadott engedélyek 2019-re meghatározott száma (23252 a 27 tagú EU és 984 az Egyesült Királyság számára) azonban túl korlátozott ahhoz, hogy elegendő legyen a jelenlegi fuvarozási mennyiségekhez. Ezen engedélyek száma csak az összes ECMT-ország egyhangú döntésével növelhető, ezért ez a lehetőség nem kínál megfelelő megoldást az EU-ból az Egyesült Királyságba és az onnan az EU-ba irányuló közúti árufuvarozási piachoz való hozzáférés megszakadásának elkerülésére.

2.7. Az összeköttetés bármilyen aránytalanul nagy zavarának és az ebből eredő, mindkét oldal számára katasztrofális következményeknek az elkerülése érdekében sürgősen ideiglenes uniós közlekedési jogokat kell kiadni a brit közúti fuvarozók részére azzal a feltétellel, hogy az Egyesült Királyság maga is ugyanezeket a szabályokat alkalmazza az uniós fuvarozókra.

3. Az Európai Bizottság javaslatai

3.1. Arra az esetre, ha az Egyesült Királyság kilépésről rendelkező megállapodás nélkül lépne ki az EU-ból, az EU-ban a brit közúti fuvarozóknak a véleményben vizsgált rendeletjavaslat biztosítja a kétoldalú fuvarozás folytatásához való jogot az azon napot követő naptól, amelytől fogva a Szerződések az Egyesült Királyságra többé nem alkalmazhatóak, és egészen 2019. december 31-ig.

⁽¹⁾ HL L 226., 2003.9.10., 4. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1072/2009/EK rendelete (2009. október 21.) a nemzetközi közúti árufuvarozási piachoz való hozzáférés közös szabályairól (HL L 300., 2009.11.14., 72. o.).

3.2. Az említett kétoldalú fuvarozás folytatásához való jogot azonban csak akkor adják meg, ha az Egyesült Királyság garantálja, hogy a brit fuvarozókat az Unióban megillető jogok teljesen egyenértékűek azokkal a jogokkal, amelyeket az uniós közúti fuvarozóknak adnak meg az Egyesült Királyságban. Az Európai Bizottság felhatalmazást kap arra, hogy ezen egyenértékűség be nem tartása esetén felhatalmazáson alapuló jogi aktussal:

korlátozza a kapacitást és/vagy az utak számát; vagy

felfüggeszse a véleményezett rendelet alkalmazását; vagy

egyéb megfelelő intézkedéseket hozzon.

3.3. A brit közúti áru fuvarozók részére biztosított jogoknak feltétele a közúti áru fuvarozás tekintetében alkalmazandó, különösen az alábbiakra vonatkozó uniós jognak való megfelelés:

- az utazó munkavállalók és az önálló vállalkozói tevékenységet folytató gépjárművezetők;
- a közúti szállításra vonatkozó szociális jogszabályok;
- a menetíró készülékek;
- az egyes közúti járművek megengedett legnagyobb méretei és tömege;
- egyes gépjármű-kategóriák esetében a sebességkorlátozó készülékek;
- a biztonsági övek kötelező használata;
- a munkavállalók kiküldetéséről szóló irányelv tiszteletben tartása;
- a tisztességes és megkülönböztetésmentes versennyel kapcsolatos közösségi rendelkezések tiszteletben tartása.

3.4. A tagállamok és az Európai Bizottság ellenőrizhetik, hogy az Unió területére árut szállító közúti áru fuvarozók rendelkeznek-e az Egyesült Királyság által a vonatkozó előírásoknak megfelelően kiállított engedélyekkel vagy bizonyítványokkal, valamint hogy valamennyi vonatkozó nemzeti és uniós jogszabályt betartották, és nem lépték túl a biztosított jogokat.

3.5. A vizsgált rendeletjavaslat hatálya alá tartozó ügyekben a tagállamok nem tárgyalhatnak, illetve nem köthetnek a közúti áru fuvarozásra vonatkozó kétoldalú megállapodást az Egyesült Királysággal.

4. Általános megjegyzések

4.1. A közúti áru fuvarozás mind az Egyesült Királyság, mind az EU számára kulcsfontosságú ágazat. Évente több mint 4,4 millió áru fuvarozó jármű és sofőrje közlekedik az Egyesült Királyság és az EU között. 2015-ben az Egyesült Királyság összesen 21 350 000 tonna árut exportált közúton az EU-ba. Az EU ugyanakkor 26 816 000 tonna árut exportált az Egyesült Királyságba ⁽³⁾.

4.2. Ebből az következik, hogy az ezt a forgalmat érintő korlátozások mindkét félnél súlyos hatással lehetnek a kereskedelemre, a foglalkoztatásra és a gazdasági növekedésre, és komoly zavart okozhatnak az ellátási láncban.

⁽³⁾ A brit közúti áru fuvarozási egyesület (Road Haulage Association) statisztikái.

4.3. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság a legrosszabb eset elkerülése érdekében rendkívüli intézkedésekre tesz javaslatot azzal, hogy amíg az átmeneti időszak 2019. december 31-i lejártá előtt meg nem tárgyalják és közös megegyezéssel meg nem határozzák az ECMT-rendszerben megvalósuló alapszintű összeköttetéshez szükséges rendelkezéseket, valamint az Egyesült Királyság és az EU közötti kapcsolatokra alkalmazandó esetleges jövőbeli szabályokat, ideiglenesen jogot biztosít a brit közúti áru fuvarozóknak arra, hogy a javaslatban lefektetett feltételek mellett az Egyesült Királyság, illetve az Európai Unió között kétoldalú fuvarozást végezhesenek úgy, hogy az uniós fuvarozók is ugyanúgy, tisztességes versenyfeltételek mellett hozzáférhessenek a brit piacához.

4.4. Az EGSZB nagyon reméli, hogy a brit hatóság legkésőbb az esetlegesen az EU-ból való kilépésről rendelkező megállapodás nélküli kilépés időpontja előtt egy sor azonos hatályú átmeneti intézkedést állapít meg, amelyek ugyanolyan jogokat biztosítanak az Egyesült Királyságban közlekedő uniós közúti fuvarozóknak, mint amilyeneket átmeneti jelleggel az Európai Bizottság javasol az egyesült királyságbeli engedéllyel rendelkező fuvarozóknak, és megengedik számukra, hogy áru fuvarozást végezzenek az Egyesült Királyság területe és a fennmaradó 27 tagállam között.

4.5. Abban az esetben, ha az Egyesült Királyság a kijelölt határidőn belül elutasítja a fuvarozási jogok kölcsönösségét, a véleményezett rendeletjavaslat érvénytelenné válik, és a brit tehergépjárművek áruit vagy át kell rakodni az EU-val közös határon az Unióban bejegyzett nehéz tehergépjárművekre, vagy azokat a lehetőségekhez mérten 3,5 tonnánál kisebb megengedett össztömegű könnyű haszongépjárművekkel kell szállítani, amelyekre nem alkalmazandók a nemzetközi áru fuvarozási piacához való hozzáférésre vonatkozó közös szabályok.

4.6. Az 1072/2009/EK rendelet felülvizsgálatára irányuló rendeletjavaslatot tárgyaló és 2018. január 18-án elfogadott, „A nemzetközi közúti áru fuvarozási piacához való hozzáférés és a közúti fuvarozói szakma gyakorlása” című véleményében ⁽⁴⁾ az EGSZB már kiemelte, hogy a versenytorzulás kockázatát hordozza magában az, ha ezt a rendeletet nem terjesztik ki a könnyű haszongépjárművekre. Az EGSZB emlékeztet arra irányuló kérésére, hogy a könnyű haszongépjárműveket is rendeljék a fent említett rendelet hatálya alá, akár esetlegesen könnyített formában.

5. Részletes megjegyzések

5.1. A véleményezett rendeletjavaslat 4. cikke azokat a szociális és műszaki szabályokat tartalmazza, amelyeket a brit engedéllyel rendelkező és az Unió területén közlekedő fuvarozóknak az átmeneti időszakban be kell tartaniuk.

5.2. Az EGSZB megállapítja, hogy ezen kötelezettségek közül hiányzik a hivatásos nehézgépjármű-vezetők alapképzésével és továbbképzésével kapcsolatos kötelezettség. Mivel a jelen esetben egy rendkívül fontos biztonsági tényezőről van szó, az EGSZB kéri, hogy az említett cikket egészítsék ki az egyes közúti áru fuvarozást vagy személyszállítást végző járművek vezetőinek alapképzéséről és továbbképzéséről, valamint a 3820/85/EGK tanácsi rendelet és a 61/439/EGK, illetve a 76/914/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2003. július 15-i 2003/59/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre való hivatkozással.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Luca JAHIER

⁽⁴⁾ HL C 197., 2018.6.8., 38. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának (Egyesült Királyság) az Európai Unióból való kilépésére tekintettel az Erasmus+ program keretében folyamatban lévő tanulási célú mobilitási tevékenységek folytatására vonatkozó rendelkezések megállapításáról

[COM(2019) 65 final — 2019/0030 (COD)]

(2019/C 190/09)

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.30. az Európai Unió Tanácsa, 2019.2.12.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 165. cikkének (4) bekezdése, 166. cikkének (4) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság”-szekció
Plenáris ülésen történő elfogadás kelte:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye:	152/0/1
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Mivel az EGSZB fenntartások nélkül megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2019. február 20–21-én tartott, 541. plenáris ülésén (a 2019. február 20-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Brüsszel, 2019. február 20.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 508/2014/EU rendeletnek az Egyesült Királyság Unióból való kilépése következtében az Európai Tengerügyi és Halászati Alappal kapcsolatos bizonyos szabályok tekintetében történő módosításáról

(COM(2019) 48 final — 2019/0009 (COD))

(2019/C 190/10)

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.30.
Jogalap:	az Európai Unió Tanácsa, 2019.2.6. az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	159/0/2

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2019. február 20-án és 21-én tartott, 541. plenáris ülésén (a 2019. február 20-i ülésnapon) 159 szavazattal, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Luca JAHIER

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az (EU) 2017/2403 rendeletnek az Egyesült Királyság vizein tevékenységet folytató uniós halászhajókra vonatkozó halászati engedélyek és az Egyesült Királyság halászhajói által az uniós vizeken végzett halászati műveletek tekintetében történő módosításáról

(COM(2019) 49 final — 2019/0010 (COD))

(2019/C 190/11)

Felkérés:	Európai Parlament, 2019.1.30.
	az Európai Unió Tanácsa, 2019.2.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2019.2.20.
Plenáris ülés száma:	541.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	171/0/2

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2019. február 20-án és 21-én tartott, 541. plenáris ülésén (a 2019. február 20-i ülésnapon) 171 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2019. február 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Luca JAHIER

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

HU